

(b) De filosofie van de Veda (Keith) vervolg van doc. 10. (a), deel 3: filosofie der Upaniṣads ¹

3.7	<i>Māyā</i> en <i>prakṛti</i> : illusie en natuur	4
3.7.1	<i>Māyā</i> : Illusie.....	5
3.7.1.1	Het probleem van de interpretatie van de werkelijkheid	6
3.7.1.2	De doctrine van <i>māyā</i>	7
3.7.2	<i>Prakṛti</i> : de natuur, en het klassieke Sāṃkhya-systeem	8
3.7.2.1	Tijd van ontstaan van het Sāṃkhya-systeem	9
3.7.2.2	Inhoud van het Sāṃkhya-systeem	10
3.7.2.2.1	Het universum als een verzameling individuele subjecten	11
3.7.2.2.2	<i>Buddhi</i> in kosmisch en individueel perspectief	12
3.7.2.2.3	Smart en verlossing	13
3.7.2.3	Kritiek op de Sāṃkhya-theorie	14
3.7.3	De oorsprong van de Sāṃkhya-filosofie en het Boeddhisme	15
3.7.3.1	Probleem van de oorsprong van de Sāṃkhya	16
3.7.3.1.1	Kaṭha, Bṛhad Āraṇyaka en Kauṣītaki Upaniṣad en de Sāṃkhya	17
3.7.3.1.2	Chāndogya, Praśna en Muṇḍaka Upaniṣad en de Sāṃkhya	18
3.7.3.1.3	Maitrāyaṇīya en Śvetāśvatara Upaniṣad en de Sāṃkhya	19
3.7.3.2	Theorieën over de oorsprong van het Sāṃkhya-systeem	20
3.7.3.2.1	Keith over de Upaniṣads als oorsprong van het Sāṃkhya-systeem	21
3.7.3.2.2	Dahlmanns theorie over de oorsprong en de ontwikkeling van het Sāṃkhya-systeem	22
3.7.3.2.2.1	Dahlmanns theorie over de oorsprong van de Sāṃkhya en kritiek hierop ..	23
3.7.3.2.2.2	Dahlmanns theorie over de ontwikkeling van de Sāṃkhya en kritiek hierop	24
3.7.3.2.2.3	Kritiek van Keith op Dahlmanns theorie	25
3.7.3.2.3	Oldenberg, Edgerton en Berndt over het Sāṃkhya-systeem	26
3.7.3.2.4	Jacobi over de invloed van het Sāṃkhya-systeem in de jongste Upaniṣads	27
3.7.3.2.5	Stcherbatsky en Keith over de oorsprong van de doctrine van de onsterfelijkheid van de ziel	28
3.7.3.3	Theorieën over de oorsprong van het Boeddhisme	29
3.7.3.3.1	Stcherbatsky's theorieën over de relatie tussen het Boeddhisme, de doctrine van de ziel en de Sāṃkhya	30
3.7.3.3.2	Keith over de relatie tussen de Upaniṣads en het Boeddhisme	31
3.7.3.3.2.1	De persoonlijke god in de Śvetāśvatara Upaniṣad	32
3.7.3.3.2.2	De Upaniṣads en het Boeddhisme	33
3.8	Het Allerhoogste en de individuele zielen	34
3.8.1	De eenheid van het Absolute en de individuele ziel	35

3.8.2	Waarneming en gewaarwording	37
3.8.2.1	De terminologie van de ‘zintuigen’	38
3.8.2.1.1	<i>Prāṇa</i> ’s	39
3.8.2.1.2	<i>Graha</i> ’s, <i>atigraha</i> ’s en <i>indriya</i> ’s	40
3.8.2.1.3	<i>Manas</i> , <i>saṃkalpa</i> en <i>citta</i>	41
3.8.2.1.4	<i>Vijñāna</i> , <i>sukha</i> en <i>duḥkha</i>	42
3.8.2.2	De functies van de zintuigen en de relatie van de zintuigen met hun objecten	43
3.8.2.3	Het probleem van de waarneming en de gewaarwording	44
3.8.2.3.1	Niet-Upaniṣadische teksten m.b.t. de waarneming	45
3.8.2.3.2	Upaniṣadische teksten m.b.t. de waarneming	46
3.8.2.3.3	Overige aspecten van de waarneming	47
3.8.3	<i>Ātman</i> en de tijd	48
3.8.4	De ruimte, <i>ākāśa</i>	49
3.8.5	Oorzakelijkheid en de latere filosofie m.b.t. geest en zintuigen	50
3.8.6	Terminologie van de levensadems	51
3.8.7	De elementen van de ziel en het lichaam	52
3.8.7.1	De elementaire delen van de ziel; het hart en de aderen	53
3.8.7.2	Lichaam en voortplanting	54
3.9	De vier staten van de ziel	55
3.9.1	Algemene opmerkingen t.a.v. de zielstoestand en -identificatie	56
3.9.2	De drie staten van de ziel	57
3.9.3	De vierde staat van de ziel (4)	58
3.10	De doctrine van de transmigratie	59
3.10.1	Inleiding tot de doctrine van de transmigratie.....	60
3.10.2	Transmigratie in de Ṛg Veda en de Brāhmaṇa’s	61
3.10.3	Yājñavalkya en de doctrine van de transmigratie	62
3.10.4	De samenvoeging van twee doctrines	63
3.10.4.1	De theorie van de vijf vuren	64
3.10.4.2	De theorie van de twee wegen	65
3.10.4.2.1	Het pad der goden en het pad der Vaderen	66
3.10.4.2.2	De verdeling van de zielen over de twee wegen	67
3.10.4.2.3	Transmigratie in enige Upaniṣads.....	68
3.10.5	De aard van de transmigrerende ziel	69
3.10.5.1	De aard van de ziel na de dood	70
3.10.5.2	Opvattingen die niet stroken met de doctrine van <i>karman</i>	71
3.11	De weg der verlossing	72
3.11.1	De verlossingstheorieën en de ontwikkeling ervan	73
3.11.2	Theorie en praktijk m.b.t. verlossing	74
3.12	De ethiek van de Upaniṣads en Yoga	75
3.12.1	Inleiding tot de ethiek van de Upaniṣads en Yoga.....	76
3.12.2	Zelfverlossing	77
3.12.3	De vier <i>āśrama</i> ’s.....	78

3.12.3.1	De eerste, tweede en derde <i>āśrama</i>	79
3.12.3.2	De vierde <i>āśrama</i> , de zwervende bedelaar	80
3.12.4	De <i>yoga</i> -beoefening	81
3.12.4.1	Het doel van <i>yoga</i>	82
3.12.4.2	Kaṭha Upaniṣad over <i>yoga</i>	83
3.12.4.3	Śvetāśvatara Upaniṣad over <i>yoga</i>	84
3.12.4.4	Maitrāyaṇīya Upaniṣad e.a. over <i>yoga</i>	86
3.12.4.4.1	Algemene opmerkingen over <i>yoga</i> in de Maitrāyaṇīya Upaniṣad	87
3.12.4.4.2	<i>Yoga</i> -elementen in de Maitrāyaṇīya Upaniṣad	88
3.12.5	Religieuze zelfmoord	89
3.13	De betekenis van de filosofie van de Upaniṣads	90
3.13.1	Inleiding tot de betekenis van de filosofie van de Upaniṣads	91
3.13.2	Het oordeel van Deussen over de Upaniṣadische filosofie	92
3.13.3	Kritiek van Keith op Deussens oordeel over de Upaniṣadische filosofie	93
3.13.4	Het wezen van de doctrine van de Upaniṣads	94
3.13.5	Conclusie: het belang van de Upaniṣads	95
4	Concordantietabel	96

3.7 *Māyā* en *prakṛti*: illusie en natuur

3.7.1 *Māyā*: Illusie

3.7.1.1 Het probleem van de interpretatie van de werkelijkheid

Het probleem is hoe we de werkelijkheid moeten beschouwen:

a. **Dualiteit:**

Brhad Āraṇyaka Upaniṣad:

1. Yājñavalkya verwoordt de tendens van de Upaniṣads om de **wereld als eenheid** te zien. De consequentie hiervan is dat de dingen in de wereld niet een eigen waarheid of werkelijkheid hebben.
2. Yājñavalkya voegt eraan toe in zijn doctrine van het bewustzijn dat **dualiteit** nodig is om te kunnen waarnemen, behalve in de dood. Hij is echter **niet zeker** van de dualiteit en gebruikt de term *iva* (als het ware, schijnen).

b. **Verandering:**

Chāndogya Upaniṣad:

1. De drie fundamentele vormen zijn vuur, water en voedsel. De vormen die daarvan afgeleid (bijv. klei, koper of ijzer) zijn slechts verandering, verbale expressie, slechts een naam. De **woorden duiden dus een werkelijkheid aan**.
2. Alleen werkelijkheid is tot werkelijkheid herleidbaar, zoals **alle dingen slechts veranderingen** zijn.

c. **Het universum als werkelijkheid:**

1. Brhad Āraṇyaka Upaniṣad en Kaṭha Upaniṣad:

- i. Er is **geen diversiteit**.
- ii. De fout zich hiervan geen rekenschap te geven, leidt tot herhaald sterven.

2. Tīsa Upaniṣad:

- i. Het universum wordt ondergedompeld in God.
- ii. Het universum gaat **niet ten onder en ontstaat niet**.
- iii. Commentaren:
 - (1) Deussen:
Dit is een verwerping van de doctrine van verandering.
 - (2) Keith:
Bedoeld wordt dat het Absolute boven vernietiging en ontstaan staat.

3. Maitrāyaṇīya Upaniṣad:

Het **Absolute** is **als een vlam** die snel wordt rondgedraaid en een cirkel wordt (schijnwerkelijkheid).

4. Māṇḍūkya Kārikā:

Gauḍapāda aanvaardt dit (zie 3.) om het **illusoire karakter** van de empirische werkelijkheid aan te duiden.

5. Brhad Āraṇyaka Upaniṣad e.a.:

- i. De werkelijkheid en het zelf zijn niet met elkaar in tegenspraak.
- ii. De werkelijkheid van het zelf kan wel in contact staan met de **empirische werkelijkheid** van de mens, welke geen illusie is.

6. Aitareya Upaniṣad:

- i. Het universum is gebaseerd op **bewustzijn** en wordt erdoor geleid.
- ii. Keith:
Hiermee wordt de werkelijkheid van het universum aanvaard.

3.7.1.2 De doctrine van *māyā*

- a. De doctrine van *māyā* luidt:
Śvetāśvatara Upaniṣad:
Afgezien van het (theïstische) Absolute is de wereld *māyā*, illusie.
- b. Ontwikkeling van de idee van *māyā*:
Deze doctrine is slechts tot stand gekomen door algemene aanvaarding van een idee dat al bestond:
 1. Atharva Veda:
De Hiranyagarbha, het persoonlijke *Brahman*, is door illusie verborgen voor goden en mensen, die als spaken in hem vastzitten.
 2. Ṛg Veda:
De illusies van Indra en zijn gedaantewisselingen.
 3. Het orthodoxe Vedānta-systeem:
De basis voor de *māyā*-doctrine is gelegd door Gauḍapāda en Śaṅkara.
- c. Betekenis van *māyā*:
 1. *Māyā* geeft het karakter van de relatie aan tussen de empirische wereld en het werkelijke Absolute.
 2. De doctrine sluit op natuurlijke wijze aan op de principes van Yājñavalkya:
De *māyā*-doctrine kan niet zijn voortgekomen uit de pantheïstische en kosmogonistische visie voor welke illusie onzin is.
- d. De theorie van Schayer:
 1. Schayer:
 - i. De doctrine van *māyā* kwam in oppositie te staan met de Brahmanistische ideeën:
 - (1) Het *Brahman* is de geregelde, onpersoonlijke orde van het universum.
 - (2) *Māyā* is de ongeregelde, zelfbepalende interventie van een god.
 - ii. Tegen de Brahmanistische voorstelling van een *Übermensch* die de heerser van het universum wordt, richten zich de:
 - (1) Kaṭha Upaniṣad:
de noodzakelijkheid van goddelijke interventie;
 - (2) Tīsa Upaniṣad:
veroordeling van kennis;
 - (3) Śvetāśvatara Upaniṣad:
de god heeft het epitheton *māyāvin*.
 2. Kritiek van Keith:
 - i. In de Śvetāśvatara Upaniṣad is God geen echte schepper van een echte schepping.
 - ii. Valse schijn of illusie is overheersend.
 - iii. De idee van *māyā* is altijd bekend geweest in India.

3.7.2 *Prakṛti*: de natuur, en het klassieke Sāṃkhya-systeem

3.7.2.1 Tijd van ontstaan van het Sāṃkhya-systeem

- a. Naast en na de Upaniṣadische filosofie van Gauḍapāda en Śaṃkara ontstond het Sāṃkhya-systeem.
- b. De **Sāṃkhya Kārikā** is het oudste tekstboek uit de **vierde eeuw AD**.

3.7.2.2 Inhoud van het *Sāṃkhya*-systeem

3.7.2.2.1 Het universum als een verzameling individuele subjecten

1. Het **Absolute bestaat niet**.
2. Het universum is een verzameling individuele subjecten.
3. De subjecten kennen slechts **subjectiviteit**.
4. De subjectiviteit:
 - a. heeft geen scheppingskracht;
 - b. wordt niet gerealiseerd door een objectieve inhoud;
 - c. wordt slechts abusievelijk, dus door inbeelding, verbonden met de bestaande wereld, *prakṛti*, de natuur.

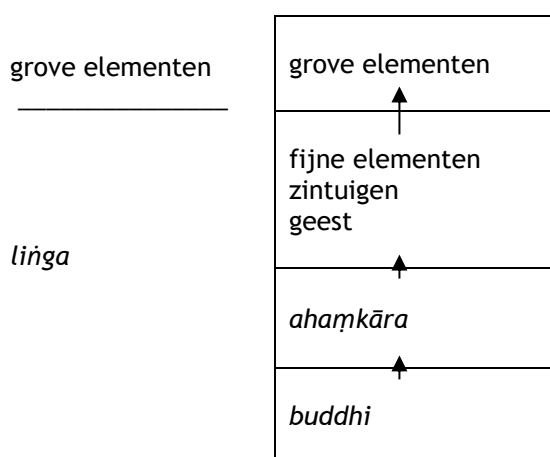
3.7.2.2 *Buddhi* in kosmisch en individueel perspectief

1. *Buddhi* en *prakṛti* - het kosmische perspectief:

- a. Door de ontwikkeling van *prakṛti* ontstond het principe van *mahat* of *buddhi*, de ‘grote’ of het ‘intellect’.
- b. De *prakṛti* is **onbewust** (vgl. Aristoteles’ ὕλη ‘materie’) en lijkt op het universum als chaos uit de Ṛg Veda en de Brāhmaṇa’s.
- c. De *mahat* of *buddhi* **correspondeert** met:
 - i. de Hiraṇyagarbha (Upaniṣads en Vedānta);
 - ii. de geest die verrijst uit de wateren, geschapen door Prajāpati of het *Brahman* (een vroegere zienswijze).

2. *Buddhi* en *liṅga* - het individuele perspectief:

Schematische voorstelling:



- a. De *buddhi* is het belangrijkste deel van de *liṅga*, de **individuele ziel**, die transmigreert.
- b. De *buddhi* vormt de basis van de ontwikkeling van *ahaṃkāra*, het principe van het **individualisme**.
- c. Uit de *ahaṃkāra* ontwikkelen zich:
 - i. de **geest**;
 - ii. de tien **zintuigen** (of waarnemingsfaculteiten):
 - (1) vijf van handeling;
 - (2) vijf van waarneming;
 - iii. de subtiele **elementen** en hieruit de grove elementen.
- d. De *liṅga*, het psychische apparaat, omvat **alle subtiele elementen** en de fijne delen van de grove elementen.

3.7.2.2.3 Smart en verlossing

1. **Smart:**
Door de *liṅga* ervaart de mens de wereld, een **ervaring die pijnlijk** en ongelukkig is.
2. De verlossing van de geest en die van de natuur (*prakṛti*) verlopen verschillend:

Het perspectief van de geest	Het perspectief van de natuur
<ol style="list-style-type: none">1. Om de smart op te heffen moet de verbinding met de natuur verbroken worden.2. De verbinding met de natuur bestaat evenwel niet, maar is slechts ingebeeld en dus een vergissing of geboren uit onwetendheid.3. Door het inzicht dat er geen verbinding met de natuur bestaat, bevrijdt het subject zich van de verbinding met elk object.4. De geest kent dus geen gevoel, maar verlicht slechts de natuur.5. De geest wordt na de verlossing verheven (dus een echte verlossing).	<ol style="list-style-type: none">1. De <i>prakṛti</i> wordt ook van smart bevrijd, doordat deze geen subject meer heeft en dus onbewust is, m.n. van smart, maar ook van vreugde.2. De natuur ondervindt smart door deze verlichting door de geest.3. De smart wordt opgeheven door het doven van de verlichting door de geest.4. De natuur wordt slechts per individueel subject verlost, maar als geheel blijft ze, is dus ongelukkig en rolt zich telkens weer uit.

3.7.2.3 Kritiek op de *Sāṃkhya*-theorie

1. Het **paradoxe karakter van het *Sāṃkhya*-systeem**:
 - a. De kern van de theorie is dat smart voortkomt uit de **verbinding tussen ziel en natuur**. Maar de verbinding **bestaat niet**, is slechts ingebeeld en kan dus geen gevolgen hebben.
 - b. De relatie van de ene *prakṛti* met de (individuele) *liṅga*'s is niet duidelijk. Wanneer het gaat om de evolutie van individuen (van *buddhi* naar *ahaṃkāra* enz.), is **kosmische individuatie onzin**.
 - c. Na de dood zouden de grove elementen terugvallen in de *prakṛti*, waarna de *liṅga* ze bij een **wedergeboorte** weer opneemt. Dit is in tegenstelling met de ontwikkeling van het individu vanuit *prakṛti* naar *buddhi* enz., terwijl de *prabhūta*'s ('menigte'), het geheel van de materiële wereld, als de onafhankelijke werkelijkheid blijft bestaan.
2. De ***guṇa*'s als bestanddelen van *prakṛti***:
 - a. De drie bestanddelen, *guṇa*'s ('draden'), waaruit *prakṛti* bestaat, zijn:
 - i. ***sattva***, het lichte, het intellectuele principe;
 - ii. ***rajas***, het actieve en emotionele principe;
 - iii. ***tamas***, het donkere, passieve en afschrikwekkende principe.
 - b. **Kritiek op de theorie der *guṇa*'s**:
 - i. De *guṇa*'s zijn slechts individueel psychisch van aard, terwijl ze als delen van *prakṛti* ook kosmisch zouden moeten zijn, zoals voorwaardelijk zijn, energie en inactiviteit.
 - ii. Śaṅkara verwerpt de principes, maar de latere Vedānta-scholen houden ze aan.

3.7.3 De oorsprong van de Sāṃkhya-filosofie en het Boeddhisme

3.7.3.1 Probleem van de oorsprong van de *Sāṃkhya*

- a. Het probleem is hoe de *Sāṃkhya*-filosofie (zonder Absolute) zich verhoudt tot de Upaniṣads (met het Absolute) en het Boeddhistische systeem.
- b. **Het Boeddhisme:**
 1. kent geen Absolute en
 2. neigt tot ontkenning van het bestaan van de ziel, hoewel de Boeddhisten in de praktijk wel in een ziel geloven.
- c. **Mogelijke ontwikkelingsgang van Upaniṣads naar *Sāṃkhya*:**
 1. De kern van het *Sāṃkhya*-systeem is de beschrijving van de bestanddelen door middel van opsomming van deze elementen die zich vanuit het Absolute ontwikkelen (*Sāṃkhya* = 'onderzoek, berekening, beschrijving d.m.v. opsomming').
 2. De ontwikkeling van ideeën kan als volgt zijn gegaan: (zie hierna)

3.7.3.1.1 Kaṭha, Bṛhad Āraṇyaka en Kauṣītaki Upaniṣad en de Sāṃkhya

1. Kaṭha Upaniṣad en de Sāṃkhya:

- a. De evolutieserie van elementen i.v.m. meditatie lijken op die in de Sāṃkhya:
 - i. objecten;
 - ii. zintuigen;
 - iii. verstandelijke geest;
 - iv. *buddhi*, het intellect;
 - v. *mahān Ātman*, het grote zelf;
 - vi. *avyakta*, het onbepaalde of het kalme zelf;
 - vii. *puruṣa*, de geest en het Absolute.
- b. Na de scheiding tussen *buddhi* en *mahān Ātman* verdwijnt de laatste.
- c. De *avyakta* in de Kaṭha Upaniṣad correspondeert met:
 - i. de oerwateren (Brāhmaṇa's);
 - ii. *prakṛti* (Sāṃkhya).
Verskil met de Kaṭha Upaniṣad:
 - (1) De Kaṭha Upaniṣad is monistisch.
 - (2) De geest is het Absolute (vgl. 1.a.vii.)
 - (3) De natuur komt voort uit het Absolute.
 - (4) De individuele geest is identiek aan de hoogste geest.
- d. Wanneer de individuele geesten gelijk zijn aan de ene geest, hebben ze dezelfde scheppingskracht als deze en is deze overbodig.
- e. Gezien de overvloed aan individuele geesten kan er van één geest geen sprake zijn.
- f. Elke geest is een aparte entiteit en heeft dus een bepaalde verhouding met *prakṛti*:
 - i. Het zelf is het kennende subject (Yājñavalkya).
 - ii. *Prakṛti* is slechts het object van dit zelf en is dus van een andere orde dan dit zelf.
 - iii. *Prakṛti* kan dus niet door het subjectieve zelf geproduceerd worden.

2. Bṛhad Āraṇyaka Upaniṣad en de Sāṃkhya:

- a. Overeenkomsten tussen Bṛhad Āraṇyaka Upaniṣad en de Sāṃkhya:
 - i. Het zelf is geheel zonder kwaliteit.
 - ii. Het zelf is volledig inactief.
 - iii. Het zelf kent zonder inhoud.
- b. Het zelf staat dus buiten de empirische werkelijkheid en kennis. De geest staat dus ook los van de materie.
De Boeddhistische Sarvāstivādins kennen eveneens deze opvatting m.b.t. *vijñāna* ('geest, bewustzijn').
- c. Probleem is wat dan wel de band is tussen geest en materie (subject en object).

3. Kauṣītaki Upaniṣad en de Sāṃkhya:

- a. Deze Upaniṣad geeft een directer verband tussen geest en materie dan de abstracte visie van Yājñavalkya:
 - i. De zintuigen worden met objecten verbonden.
 - ii. De *prajñā*, het intellect, bestaat uit geest èn zintuigen, gedachte èn verlangen.
- b. Ook de Sāṃkhya kent de eenheid van geest en zintuigen. (De zintuigen zijn krachteloos zonder geest.)

3.7.3.1.2 Chāndogya, Praśna en Muṇḍaka Upaniṣad en de Sāṃkhya

1. Chāndogya Upaniṣad en de Sāṃkhya:

De evolutieserie i.v.m. de dood in deze Upaniṣad is:

- a. spraak (en de andere zintuigen);
- b. de verstandelijke geest;
- c. de adem;
- d. de schittering van het vuur (en aarde en water);
- e. de hoogste godheid.

2. Praśna Upaniṣad en de Sāṃkhya:

De evolutieserie i.v.m. de diepe slaap is in deze Upaniṣad:

- a. de vijf grove en de vijf fijne elementen en de zintuigen;
- b. de verstandelijke geest;
- c. het intellect;
- d. de individuatie (bewustwording van het ik);
- e. de gedachte;
- f. de schittering;
- g. de adem;
- h. het zelf.

3. Muṇḍaka Upaniṣad en de Sāṃkhya:

a. De evolutieserie in deze Upaniṣad is:

- i. het Absolute (dat alwetend is);
- ii. voedsel (= misschien 'het onbepaalde');
- iii. de komende adem (= Hiranyagarbha);
- iv. de verstandelijke geest;
- v. waarheid;
- vi. de werelden;
- vii. handelingen.

b. De doctrine van het persoonlijke:

- i. Het persoonlijke, de *puruṣa*, is het hoogste.
- ii. Het *Brahman* volgt uit het persoonlijke.
- iii. De ziel wordt met *puruṣa* verenigd, en niet met het *Brahman*.
- iv. De auteur hangt deze doctrine echter niet aan. Zelf is hij een *Brahman*-aanhanger.

3.7.3.1.3 Maitrāyaṇīya en Śvetāśvatara Upaniṣad en de Sāṃkhya

1. Maitrāyaṇīya Upaniṣad en de Sāṃkhya :

a. De verbinding tussen het Absolute en de natuur:

Deze Upaniṣad poogt te verklaren waarom en hoe het absolute zelf de wereld betreedt en een individuele gedaante aanneemt:

- i. **Prajāpati**, het absolute zelf, had geen vreugde omdat hij alleen was.
- ii. Hij schiep **nageslacht** en bezielde het.
- iii. Niet Prajāpati zelf, maar de **bhūtātman**, de eigenlijke ziel, beleeft d.m.v. de zintuigen en de geest vreugde aan het nageslacht en wordt in het bestaan ondergedompeld.
- iv. De **guṇa's** van *prakṛti* overweldigden de **bhūtātman** en veroorzaken de **verkeerde veronderstelling van individuatie** ('Dit ben ik').
- v. Deze verkeerde gang van zaken wordt veroorzaakt door de overweldiging van het zelf door de **innerlijke puruṣa**.

b. Bijzondere kenmerken van de Maitrāyaṇīya Upaniṣad:

- i. Het zelf **beleeft vreugde** aan het lichaam, de eigenlijke ziel.
- ii. Beschrijving van de drie (psychische) **guṇa's**:
 - (1) Prajāpati is Viṣṇu door *sattva*, goedheid.
 - (2) Prajāpati is het *Brahman* door *rajas*, activiteit.
 - (3) Prajāpati is Rudra door *tamas*, inactiviteit.
- iii. De **Yoga-doctrine** heeft 6 stadia van ontwikkeling (i.p.v. de klassieke 8).
- iv. **Pessimisme**, zoals in het Boeddhisme.
- v. Een **ontwikkelde psychologie** met het element van individuatie, die echter na geest en intellect komt (i.p.v. klassiek Sāṃkhya tussen geest en intellect).
- vi. Een **liṅga** die zowel fijne als grove elementen kent.
- vii. Het **zelf is gebonden** door de activiteit van intellect, geest en individuatie (i.p.v. de ongebondenheid in klassiek Sāṃkhya).
- viii. **Verlossing** volgt na het beëindigen van het functioneren van de zintuigen, geest en intellect.

2. Śvetāśvatara Upaniṣad en de Sāṃkhya:

a. De doctrine van de **guṇa's**, verbeeld in kleuren:

- i. De geit, die alleen was, had drie kleuren:
 - (1) rood;
 - (2) wit;
 - (3) zwart;
- ii. Ze bracht dezelfde soort jongen voort.
- iii. Een bok besprong haar in liefde; een andere verliet haar, na zich met haar verbonden te hebben.

b. Verklaring van de kleuren in de Śvetāśvatara Upaniṣad:

- i. De drie kleuren komen overeen met die van de opeenvolgende elementen in de Chāndogya Upaniṣad:
 - (1) Rood is het vuur.
 - (2) Wit is het water.
 - (3) Zwart is het voedsel (= aarde).
- ii. De kleuren in de Śvetāśvatara Upaniṣad zijn slechts de elementen, niet de psychische factoren van de latere Maitrāyaṇīya Upaniṣad en de Sāṃkhya.

3.7.3.2 Theorieën over de oorsprong van het *Sāṃkhya*-systeem

3.7.3.2.1 Keith over de Upaniṣads als oorsprong van het *Sāṃkhya*-systeem

De bron van de *Sāṃkhya* ligt in de Upaniṣads op grond van eenzelfde

1. pessimisme en
2. onlogische redenering:
 - a. Lijden bestaat niet, aangezien er geen verbinding is tussen de geest en de natuur.
 - b. Verlichting bestaat dientengevolge ook niet.
 - c. I.t.t. de *māyā*-doctrine waar geest illusie kan verdrijven, moet in de *Sāṃkhya* het geloof in die verbinding verdreven worden.
 - d. Ellende is alleen mogelijk door een verbinding tussen geest en materie, die echter niet bestaat. Ellende bestaat dus niet.

3.7.3.2.2 Dahlmanns theorie over de oorsprong en de ontwikkeling van het *Sāṃkhya*-systeem

3.7.3.2.2.1 Dahlmanns theorie over de oorsprong van de *Sāṃkhya* en kritiek hierop

Volgens Dahlmann bevat de epiek de oudste fase van *Sāṃkhya*. Hierop is kritiek:

1. Hopkins en Deussen:
De *Sāṃkhya* is een afzonderlijke filosofie.
2. De epiek zou als bewust geproduceerde eenheid zijn geschapen vóór Pāṇini, waarvoor geen bewijs is.
3. De *Sāṃkhya* zou atheïstisch zijn (wegens de ontkenning van het Absolute), waarvoor geen reden is.
4. De *Sāṃkhya* Yoga uit de epiek is slechts een definitieve theïstische aanpassing van de *Sāṃkhya*, terwijl de latere Yoga minder theïstisch van aard is.

3.7.3.2.2 Dahlmanns theorie over de ontwikkeling van de *Sāṃkhya* en kritiek hierop

Volgens Dahlmann zijn de **stadia in de ontwikkeling van het *Sāṃkhya*-systeem** als volgt:

1. De eerste fase is **dualisme**:
Buiten de schepper (*Ātman* enz.) is er ook materie:
 - a. *Brāhmaṇa*'s:
schepper en materie;
 - b. Upaniṣads:
ātman en niet-*Ātman*, ellende;
 - c. Filosofie:
Brahman en *prakṛti*;
Het *Brahman* verschaft het *nirvāṇa*, waarin de gevoelens, gedachten en handelingen uit de *prakṛti* uitgedoofd worden.
2. Op basis van dit dualisme redeneert de ***Sāṃkhya*** als volgt:
 - a. Uit de *Ātman*, die op enigerlei wijze verbonden is met *prakṛti*, ontstonden door de werking van *buddhi* en *ahaṃkāra* **ontelbare *Ātmans***.
 - b. Deze *Ātmans* hadden (namelijk) dezelfde kenmerken van alomtegenwoordigheid en oneindigheid als de primitieve *Ātman*.
 - c. Door deze absurditeit is **verlossing zinloos**.
3. Op basis van hetzelfde dualisme redeneert de **Vedānta** van de school der illusionisten als volgt:
 - a. Het universum is een eenheid, dus *prakṛti* bestaat niet.
 - b. Kritiek Dahlmann:
Hun doctrine van de illusie is in strijd met hun doctrine van de eenheid van het universum.
4. Uit de *Sāṃkhya* evenwel ontstaat een **materialistische** zienswijze:
 - a. De *Ātman* wordt ontdaan van alle empirische werkelijkheid.
 - b. *Prakṛti* krijgt alle werkelijkheid.
 - c. Uit *prakṛti*, de materie, is het universum ontstaan.
 - d. Er ontstaat dus scepticisme t.a.v. de *Ātman*, uitlopend op de onverschilligheid van het Boeddhisme.

3.7.3.2.2.3 Kritiek van Keith op Dahlmanns theorie

1. De eerste fase hoeft niet de *Sāṃkhya* te zijn.
2. De Upaniṣads kenden wel de illusie als verschijnsel.
3. Het belang van Dahlmanns theorie is dat hierdoor aandacht wordt gevestigd op de **kern van de Upaniṣadische filosofie en de epiek**:
Er is verwantschap tussen de volgende voorstellingen:
 - a. Door *buddhi* en *ahaṃkāra* wordt de empirische werkelijkheid geproduceerd.
 - b. Oudere voorstelling: Prajāpati en Kāma, zijn verlangen, schiepen de wereld.
 - c. Nog ouder: *Puruṣa* is zowel de geestelijke als de materiële oorsprong van de wereld.
4. Dahlmann legt **te veel nadruk op het materialisme** als de kern van de Upaniṣadische filosofie: Aangezien *Īśvara*, de wereldziel, uit *prakṛti* is verzezen, krijgt *prakṛti* alle eer van de schepping.
5. *Ātman* is evenwel slechts de **waarnemer van *prakṛti*** (buiten de verbinding van *Ātman* en *prakṛti* is er geen waarneming of gevoel).
6. Dit sluit aan bij Bādarāyaṇa:
 - a. De materie hangt af van het Absolute, maar is niet illusoir (niet in de Brahma Sūtra).
 - b. Individuele zielen gaan op in het Absolute, maar zijn zelf niet illusoir.
 - c. De **individuele zielen hebben** hierdoor dus **een zekere onafhankelijkheid**, nl. door de coëxistentie van het Absolute en materie.

3.7.3.2.3 Oldenberg, Edgerton en Berndt over het *Sāṃkhya*-systeem

1. **Oldenberg over de epiek als bron van het *Sāṃkhya*-systeem:**
 - a. De *Sāṃkhya* uit de epiek kent het Absolute, zoals zou blijken uit de 24 (of meer) principes van *Sāṃkhya* die in de epiek genoemd worden.
 - b. **Kritiek van Keith:**
 - i. De epiek kent verschillende doctrines naast elkaar.
 - ii. *Sāṃkhya* kent echter geen Absolute.
2. **Edgerton over het ontbreken van een echt *Sāṃkhya*-systeem in de epiek:**
 - a. De epiek kent geen *Sāṃkhya*-systeem zonder doctrine over een Absolute. De *Sāṃkhya* die erin voorkomt, is slechts **reflectie over een wereldziel** en de Yoga is een middel om de eenheid hiermee te bereiken.
 - b. **Kritiek van Keith:**
 - i. Er is wel een apart *Sāṃkhya*-systeem aanwezig.
 - ii. *Sāṃkhya* en Yoga komen overeen in hun denkbeelden.
 - iii. Er komt wel een Absolute voor: *Īśvara*.
3. **Berndt over het *Sāṃkhya*-systeem in de *Sāṃkhya Kārikā* van *Īśvara Kṛṣṇa*:**
 - a. De *Sāṃkhya* in deze tekst wijkt af van de oudere **zienswijze van Kapila**:
 - i. Hij verwerpt het geloof in het bestaan van een ziel.
 - ii. Er zijn 24 principes die *Sāṃkhya* karakteriseren (zoals nog in de *Mahābhārata* vermeld wordt).
 - iii. Er zijn drie *guṇa*'s (karakters), die, zelf zonder oorzaak, de empirische wereld produceren, welke weer beheerst wordt door noodzakelijkheid.
 - iv. De *guṇa*'s zijn materieel en door interactie resulteren ze in zelve.
 - v. De zelve zijn echter geen onafhankelijke, eeuwige, metafysische entiteiten, maar zijn zich bewust van hun relatie met de *guṇa*'s (door het idee van transcendentie en de wil tot leven en individualiteit).
 - vi. Ruimte is een abstractie, gemaakt door het subject op grond van de relatie die het legt met het karakter van de dingen om hen heen.
 - vii. Tijd is ook een abstractie, gemaakt door het subject m.b.t. de karakters der dingen.
 - b. **Kritiek van Keith:**
 - i. Berndts versie is onhistorisch.
 - ii. Hij heeft *puruṣa* in de relatie met *prakṛti* geëlimineerd.
 - iii. Hij geeft niet aan waarom het systeem is veranderd.
 - iv. De vergelijking met Empedokles en Anaxagoras gaat niet op.
 - v. Berndt heeft gelijk in zijn afwijzing van een doctrine van de periodieke vernietiging van de kosmos.
 - vi. De *Sāṃkhya Kārikā* is, ook volgens Berndt, van later datum dan Kapila (800-700 v. Chr.).

3.7.3.2.4 Jacobi over de invloed van het *Sāṃkhya*-systeem in de jongste Upaniṣads

Er is een kloof tussen de **oudere** Upaniṣads enerzijds en de **middelste en jongere** Upaniṣads anderzijds. De laatste groep bevat een compromis tussen de *Sāṃkhya* en de oudere opvattingen:

a. Chronologie:

1. De **oudere Upaniṣads**:

- i. Kaṭha Upaniṣad;
- ii. Tīsa Upaniṣad;
- iii. Śvetāśvatara Upaniṣad;
- iv. Muṇḍaka Upaniṣad;
- v. Mahānārāyaṇa Upaniṣad.

2. Vorming van het *Sāṃkhya*-systeem.

3. De **middelste Upaniṣads**:

- i. Praśna Upaniṣad ;
- ii. Maitrāyaṇīya Upaniṣad.

4. De **jongere Upaniṣads**:

Māṇḍūkya Upaniṣad.

b. De **jongere groepen Upaniṣads** verschillen van de **oudere**:

1. afwezigheid van Āraṇyaka-kenmerken;
2. karakteristieke verzen en frasen zijn reeds ingeburgerd;
3. het metrum heeft een eigen vorm;
4. **nieuwe technische termen** die van filosofisch belang zijn;
5. **invloed van de *Sāṃkhya***:
 - i. De doctrine van de persoonlijke onsterfelijkheid der zielen en andere schepselen.
 - ii. Deze schepselen zijn monaden of een menigte immateriële substanties.
 - iii. Er is een duidelijk onderscheid tussen wat materieel en immaterieel is.
 - iv. De zielen zijn samengesteld uit het intelligentie- of bewustzijnsaspect van het zelf (zoals in de oudere Upaniṣads).
 - v. De zielen zijn niet afkomstig uit het *Brahman* en gaan bij de dood niet terug naar het *Brahman*.

c. **Betekenis van de invloed van de middelste en jongere groep Upaniṣads**:

1. Deze groep probeerde een **compromis** te vinden tussen de pantheïstische, **oudere Upaniṣads** en de *Sāṃkhya* en Yoga.
2. De tendens zette door in de **Mahābhārata** (m.n. de Bhagavad Gītā) en de **Purāṇa's**.
3. De **doctrine van de persoonlijke onsterfelijkheid der ziel** vond ruim ingang bij:
 - i. de Nyāya- en de Vaiśeṣika-scholen;
 - ii. de Vedānta van Bādarāyaṇa;
 - iii. de Pūrva Mīmāṃsā;
 - iv. het Jāinisme (die de doctrine toch mogelijk uit andere bron heeft).

3.7.3.2.5 Stcherbatsky en Keith over de oorsprong van de doctrine van de onsterfelijkheid van de ziel

1. Stcherbatsky over de oorsprong van de doctrine van de onsterfelijkheid van de ziel:

a. De doctrine van de onsterfelijkheid der ziel, die voorkomt in de middelste en jongere Upaniṣads, is nieuw:

De geestelijke, onsterfelijke monade is als zodanig niet bekend in de Veda's.

b. Kritiek van Keith op Stcherbatsky en Jacobi:

i. Stcherbatsky geeft toe dat:

(1) de Veda's wel een overlevende persoonlijkheid kennen;

(2) de oudere Upaniṣads een relatie leggen tussen de ziel en het *Brahman*.

ii. Men wijst geen passages over de onsterfelijke ziel aan als bewijsmateriaal.

iii. Het onderscheid met de oudere ideeën is irreal en getuigt van onbegrip: gedachten over iets dat voortleeft na de dood, kwamen reeds voor in de Veda's en waren even vaag als tegenwoordig.

2. Keith over de oorsprong van de doctrine van de onsterfelijkheid van de ziel:

a. Vage voorstellingen over overlevende persoonlijkheden zijn er altijd geweest.

b. Yājñavalkya poneerde de volgende doctrine:

i. De ziel is niet onafhankelijk.

ii. Ze maakt deel uit (is een aspect van) een groter geheel.

iii. Na de dood is er geen onafhankelijk bestaan, dus geen persoonlijke onsterfelijkheid der ziel.

iv. Deze doctrine wordt niet genoemd in de oudere Upaniṣads.

c. De middelste en jongere Upaniṣads reageerden als volgt op de doctrine:

i. Ze wijzen haar af als niet attractief.

ii. Materie werd theïstischer van aard.

iii. Het Absolute werd persoonlijker van aard.

iv. Minder nadruk op het idee van onderdompeling in het Absolute. (Onderdompeling bleef wel als doctrine bestaan.)

d. De middelste en jongere Upaniṣads kennen:

i. geen persoonlijke onsterfelijkheid;

ii. geen spiritueel karakter van de ziel.

iii. de ziel als psychologische entiteit, zoals in de oudere Upaniṣads.

3.7.3.3 Theorieën over de oorsprong van het Boeddhisme

3.7.3.3.1 Stcherbatsky's theorieën over de relatie tussen het Boeddhisme, de doctrine van de ziel en de Sāṃkhya

1. **Stcherbatsky over de relatie tussen de doctrine van de ziel en het Boeddhisme:**
 - a. **De oudere en de nieuwere doctrine van de ziel weerspiegelen zich in het Boeddhisme:**
 - i. De Boeddhisten verwierpen *ātmavāda*, de doctrine van het zelf als het psycho-fysieke individu.
 - ii. De school der Vātsīputrīya's (de latere Sammitīya's) echter aanvaardde *pudgalavāda*, de doctrine van het zelf als de eeuwige ziel.
 - iii. De fundamentele doctrine van het Boeddhisme zou zijn die van het bestaan van *dharma's* als een menigte van niet verder te analyseren 'elementen' van materie, geest en kracht.
 - iv. Deze doctrine zou reeds in een polemiek in de Kaṭha Upaniṣad voorkomen.
 - v. Ook Pāṇini kent Boeddhistische en Sāṃkhya-ideeën.
 - b. **Kritiek van Keith:**
 - i. Het **onderscheid bestaat niet** en komt zelfs niet voor in de Boeddhistische teksten:
 - (1) De *pudgala* van de Vātsīputrīya's of Sammitīya's is daarentegen het psycho-fysieke individu. (Het neemt bij de geboorte kenmerken aan en werpt ze bij de dood af.)
 - (2) De andere Boeddhisten verwierpen juist beide doctrines (1.a.i en ii) om in het reine te blijven met *anattā*, ontkenning van het zelf.
 - (3) De Vātsīputrīya's of Sammitīya's bieden een uitvlucht om transmigratie te waarborgen, evenals morele vergelding.
 - ii. De *dharma's*-theorie is gebaseerd op de verkeerde veronderstelling dat deze term 'elementen' betekent, maar *dharma* betekent in dit geval 'ding'.
 - iii. De Kaṭha Upaniṣad kent dus ook geen polemiek over oudere en nieuwere doctrines.
 - iv. De Pāṇini-theorie is onbewezen.
2. **Stcherbatsky over de relatie tussen de Boeddhistische doctrine van de wereld der elementen en het Sāṃkhya-systeem:**
 - a. De Boeddhisten baseerden hun doctrine dat de wereld bestaat uit de elementen geest, materie en kracht, **op de Sāṃkhya:**
 - i. De Sāṃkhya zou *guṇa's* kennen: de fundamentele principes geest, materie en kracht.
 - ii. De auteur baseert zich op de Yoga Bhāṣya van Vyāsa.
 - iii. De auteur ziet in de doctrines van de Sarvāstivādins, zoals uiteengezet door Vasubandhu, de filosofische basis van het Boeddhisme.
 - iv. De auteur meent dat Sāṃkhya = *prajñā*, een bepaald soort intellectueel inzicht.
 - b. **Kritiek van Keith:**
 - i. De interpretatie van de *guṇa's* is niet die van de vroege Sāṃkhya.
 - ii. **Vyāsa** leefde laat en toont Boeddhistische invloeden. Vyāsa's zienswijze is niet die van de Sāṃkhya.
 - iii. De doctrine van de **Sarvāstivādins** is niet de filosofische basis van het Boeddhisme.
 - iv. Sāṃkhya betekent 'opsomming' of oorspronkelijk 'redenering':
 - (1) **Sāṃkhya** is een wijze van definiëren die voorafgaat aan de Vaiśeṣika, in welke laatste als definitie verschillen (*viśeṣa*) worden aangegeven. In Sāṃkhya worden opsommingen gegeven.
 - (2) **Yoga** is de praktische toepassing die leidt tot hypnose, maar krijgt later ook de betekenis 'het onder controle houden van de zintuigen' en 'het opgaan van de geest in *Īśvara* of het Absolute'.

3.7.3.3.2 Keith over de relatie tussen de Upaniṣads en het Boeddhisme

3.7.3.3.2.1 De persoonlijke god in de Śvetāśvatara Upaniṣad

- a. De Upaniṣads kennen sporen van de doctrine van Yoga. Dit is vooral het geval bij de Kaṭha, de Maitrāyaṇīya en de Śvetāśvatara Upaniṣad. Deze laatste introduceert het concept van een god die veel levendiger is dan de *Īśvara* uit de Yoga, maar waarvan de beschrijving nogal verward is en ontstaan is onder druk van het populaire verlangen naar een persoonlijke god.
- b. De doctrine van een persoonlijke god bestaat uit de volgende elementen:
 1. Het Absolute omvat:
 - i. god:
 - (1) de kenner;
 - (2) hij die aanzet tot genieten;
 - (3) de heer;
 - ii. geest:
 - (1) de onwetende;
 - (2) de genierter;
 - (3) niet de heer;
 - iii. natuur:

waarvan genoten moet worden door de geesten.
 2. De naam van de god:

Rudra, aangeroepen als:

 - i. Maheśvara;
 - ii. Hara;
 - iii. Śiva;
 - iv. *Brahman*, die echter *Īśa*, heer = Rudra, genoemd wordt.
 3. De god heeft de volgende functies of kenmerken:
 - i. tovenaar, die de wereld met *māyā* geschapen heeft;
 - ii. de schepper van alles;
 - iii. alwetend;
 - iv. uit zichzelf voortkomend;
 - v. intelligent;
 - vi. schrijver van de tijd;
 - vii. bezitter van kwaliteiten;
 - viii. beheersers van de materie (*pradhāna*) en de geest;
 - ix. de oorzaak van transmigratie, bevrijding, voortgang en geboeid zijn.
 4. Door toewijding (*bhakti*) krijgt de leerling en de leraar kennis van god (invloed van de Bhagavad Gītā).

3.7.3.3.2 De Upaniṣads en het Boeddhisme

- a. De vroege Upaniṣads kennen niet de **doctrine van de Boeddhistische Sarvāstivādins**, die als volgt luidt:
 1. Er is een onderscheid tussen:
 - i. kennis om de oorzaken van het bestaan weg te nemen;
 - ii. kennis van extase ter onderdrukking van bewustzijn.
 2. Dit onderscheid komt slechts voort uit de oorspronkelijk Boeddhistische doctrine en uit het verlangen extase naast kennis te plaatsen.
- b. **Brahman en Dhamma in de Boeddhistische literatuur:**

Hoewel de Boeddhisten rivalen waren van de Upaniṣadische *Brahman*-aanhangers, wordt **Dhamma** vaak gebruikt als **substituut van het Brahman**. Voorbeelden:

 1. *Dhamma-cakka* ‘wiel van de wet’ komt voor naast *Brahma-cakka*.
 2. *Dhammayāna* komt voor naast *Brahmayāna*.
 3. *Tathāgata* is een belichaming van *Dhamma* en het *Brahman*.
 4. De *Dhamma* moet vereerd worden als het *Brahman*.
 5. Het *Brahman* schiep *dharma* (Bṛhad Āraṇyaka Upaniṣad).
 6. Het universum wordt omgeven door de *dharma* (Mahānārāyaṇa Upaniṣad).
- c. **De verwerping van het geloof in het Brahman:**
 1. Er is een tendens tot afzwakking van het *Brahman*-geloof:
 - i. Śvetāśvatara Upaniṣad:

Er zijn theorieën over het Absolute (*Brahman*) waarin de volgende ‘realistische’ elementen een rol spelen:

 - (1) noodzakelijkheid (*niyati*) (ook bij Makkhali Gosāla);
 - (2) toeval (*yadṛccha*);
 - (3) tijd;
 - (4) inherente natuur (*svabhāva*);
 - (5) materie (*bhūtāni*);
 - (6) geest.
 - ii. De filosoof Ajita Kesakambalī (tijdgenoot van Boeddha):
 - (1) Hij was materialist.
 - (2) Genot is het hoogste doel.
 - iii. Yājñavalkya (Bṛhad Āraṇyaka Upaniṣad):
 - (1) Ajita Kesakambī’s theorie berust waarschijnlijk op Yājñavalkya.
 - (2) Na de dood is er geen bewustzijn, hetgeen, afgezien van het *Brahman*, zuiver materialistisch is.
 - iv. Koning Pāyāsi, een Boeddhist:

De ziel overleeft de dood niet.
 2. **Conclusie:**

De verwerping van het *Brahman*-geloof resulteerde in:

 - i. materialisme;
 - ii. het dualisme van de Sāṃkhya;
 - iii. de ontkenning van de ziel in het Boeddhisme.

3.8 Het Allerhoogste en de individuele zielen

3.8.1 De eenheid van het Absolute en de individuele ziel

- a. Het probleem van de schijnbare tegenstelling tussen het Absolute en de individuele ziel:
1. **Bṛhad Āraṇyaka Upaniṣad (Yājñavalkya):**
 - i. Het Absolute is identiek aan de individuele ziel.
 - ii. De individuele ziel is praktisch inhoudsloos. Ze is zuiver **subjectiviteit** en aspect van een proces.
 - iii. Het universum is slechts object en subject.
 2. **Vedānta:**
 - i. Het probleem van de tegenstelling tussen de wereld van het Absolute en die van de enkele ziel wordt verklaard door de doctrine van **de twee vormen van kennis**:
 - (1) Op het hoogste niveau is er de identiteit van het Absolute en de ziel.
 - (2) Op een lager niveau is er een persoonlijke god, Hiraṇyagarbha, en het persoonlijke zelf, de *jīva*, welke laatste echter beïnvloed wordt door de *upadhi*'s: geest, zintuigen, levensadem en het lichaam, waardoor er een schijnbare tegenstelling wordt gecreëerd.
 - ii. De tegenstelling wordt echter opgeheven door de overtuiging van de identiteit van de Allerhoogste en de individuele ziel, zowel bij Yājñavalkya als de theïstische Kaṭha en Śvetāsvatara Upaniṣad.
 3. **Kaṭha Upaniṣad:**
 - i. Voor de eerste maal wordt een **oplossing van het probleem van de tegenstelling** gegeven door het concept van de **genieter** als de eenheid tussen de ziel enerzijds en de geest en de zintuigen anderzijds.
 - ii. De twee aspecten van de ziel worden licht en donker genoemd (vgl. de Śvetāsvatara Upaniṣad met zijn vergelijking tussen de twee vogels).
 - iii. De individuele ziel heeft individualisme en intellect.
 - iv. De ziel is onvoorstelbaar klein en toch identiek aan de Allerhoogste (hetgeen overeenkomt met de Vedānta van Śaṅkara).
- b. Als **oorzaak van de waargenomen tegenstelling** tussen het Absolute en de individuele ziel wordt verschillend gedacht:
1. **Śaṅkara (Vedānta):**
De oorzaak is **onwetendheid**.
 2. **Praśna Upaniṣad:**
De waarneming is **onvrijwillig** (hetgeen klopt met 1.).
 3. **Maitrāyaṇīya Upaniṣad:**
 - i. Het zelf wordt **overwonnen door de *guṇa*'s**, waardoor het zwak, ontregeld en gevoelig wordt.
 - ii. Het zelf heeft een apart bestaan, zoals de vogel op zijn nest.
 - iii. Maar eveneens: het absolute zelf wordt individueel om zowel leven als eeuwige waarheid te genieten.
- c. De **delen van de individuele ziel** worden verschillend geïnterpreteerd, maar de Sāṃkhya en de Vedānta lijken op elkaar:
1. **Sāṃkhya:**
 - i. Zie 3.7.2.2.2
 - ii. De psychische positie, *bhāva*, veroorzaakt en verzekert wedergeboorte.
 2. **Vedānta:**
 - i. De ziel is het Absolute, omwikkeld door de *upadhi*'s:
 - (1) geest, omvattend de Sāṃkhya-*buddhi*, -*ahaṃkāra* en -*manas*;
 - (2) de tien zintuigen;
 - (3) de vijf soorten adem;
 - (4) het subtiele lichaam, bestaande uit subtiele elementen.
 - ii. De psychische positie, *karman*, veroorzaakt en verzekert wedergeboorte.

3.8.2 Waarneming en gewaarwording

3.8.2.1 De terminologie van de 'zintuigen'

3.8.2.1.1 *Prāṇa's*

Prāṇa is soms het Absolute, maar meestal duidt het de zintuigen aan.

Vooraf de aantallen *prāṇa's* verschillen:

a. **Atharva Veda: 7:**

De zintuigen zijn als een hoofd met zeven zieneren in de openingen:

1. linkeroog;
2. rechteroog;
3. linker oor;
4. rechter oor;
5. linkerneusvleugel;
6. rechterneusvleugel;
7. het gevoelsorgaan.

b. **Bṛhad Āraṇyaka Upaniṣad: 8:**

Idem + spraak.

c. **Andere Upaniṣads: 5:**

Vergelijk de Boeddhistische *skandha's*:

1. adem;
2. oog;
3. oor;
4. geest;
5. spraak;

d. **Jaiminīya Upaniṣad Brāhmaṇa: 5:**

1. spraak - vuur;
2. geest - maan;
3. gezicht - zon;
4. gehoor - de windstreken (= ruimte);
5. adem(s) - wind.

3.8.2.1.2 *Graha's, atigraha's en indriya's*

1. *Graha's en atigraha's:*

a. *Bṛhad Āraṇyaka Upaniṣad:*

Graha = 'grijper': de ziel wordt geboeid door de organen en hun activiteiten, resp.:
graha's - atigraha's

- i. reuk - geur;
- ii. spraak - naam;
- iii. tong - smaak;
- iv. oog - vorm (*rūpa*);
- v. oor - geluid;
- vi. geest - wens;
- vii. handen - handeling;
- viii. huid - aanraking.

b. *Chāndogya Upaniṣad:*

De geboeidheid wordt uitgedrukt door de 'banden van het hart'.

2. *Indriya's:*

a. *Kauṣītaki Upaniṣad:*

Bij zijn dood handigt de vader aan de zoon zijn *indriya's* over:

- i. spraak;
- ii. reuk;
- iii. oog;
- iv. oor;
- v. smaken;
- vi. handelingen;
- vii. plezier en pijn;
- viii. gelukzaligheid, vreugde en voortplanting;
- ix. bewegingen;
- x. geest;
- xi. intellect (*prajñā*).

b. *Andere Upaniṣads:*

Idem, maar intellect is 10. en geest is 11.

c. *Bṛhad Āraṇyaka Upaniṣad:*

De term *indriya* wordt niet genoemd, wel de 'plaatsen van vereniging':

- i. huid - aanraking;
- ii. tong - smaak;
- iii. neus - geuren;
- iv. oog - vormen;
- v. oor - geluiden;
- vi. geest - wilsbesluit (*saṃkalpa*);
- vii. hart - kennis;
- viii. handen - handelingen;
- ix. geslachtsorganen - plezier;
- x. anus - voortplanting;
- xi. voeten - bewegingen;
- xii. spraak - Veda's.

d. *Praśna Upaniṣad:*

De *indriya's* zijn de tien + geest (zie b.), waaronder het hart.
Vijf subtiele en vijf grove elementen worden ook genoemd.

3.8.2.1.3 *Manas, saṃkalpa en citta*

1. *Manas*:

Van belang is de ontwikkeling van de betekenis van *manas*, 'geest':

- a. Vroegste periode, maar ook in de Upaniṣads:
 - i. bewustzijn: gevoel, wil, denken;
 - ii. = Prajāpati als abstract verschijnsel.
- b. Als onderdeel van de lijst van soorten adem, dus naast spraak, oog, oor en adem.
- c. In de beperkte betekenis:
 - i. de plaatsen van vereniging van ideeën;
 - ii. datgene dat namen onderscheidt.
- d. = 'aandacht'. De aanwezigheid van *manas* is nodig om te zien, te horen enz.
- e. De geest transformeert de indrukken van de zintuigen (zien, horen, voelen enz.) in ideeën.
- f. Vervolgens transformeert de geest de ideeën in besluiten (die worden uitgevoerd door de organen van handeling).
- g. De geest is de oorzaak van alle handelingen en krijgt een plaats in de **symboliek van de wagen**:
 - i. Kaṭha Upaniṣad:
 - (1) wagen: de ziel;
 - (2) menner: het intellect;
 - (3) teugels: de geest;
 - (4) paarden: de zintuigen.
 - ii. Maitrāyaṇīya Upaniṣad:
 - (1) zweep: de natuur;
 - (2) paarden: de organen van handeling;
 - (3) teugels: het intellect;
 - (4) menner: de geest.

2. *Saṃkalpa*:

- a. *Saṃkalpa* is nauw verbonden met *manas* en betekent oorspronkelijk 'ordenen', vandaar:
 - i. 'idee';
 - ii. 'besluit' op basis van wil.
- b. De *saṃkalpa*'s wonen in de *manas*, maar worden er toch boven gesteld (het product boven de functie).

3. *Citta*:

Citta is eveneens nauw verbonden met *manas*:

- a. Ṛg Veda en later:

cit = 'inzien, waarnemen'.
- b. Chāndogya Upaniṣad:

citta = 'inzicht':

 - i. rangorde: *citta* - *saṃkalpa* - *manas*;
 - ii. Een man met *citta* heeft reputatie; een man met veel kennis, maar zonder *citta*, heeft geen reputatie.
- c. Later:

citta (maar ook *citti*, *cetas*) = 'gedachte, denken'.
- d. Pāli-canon:

citta = 'geest'.
- e. In Yoga is *citta* belangrijk.

3.8.2.1.4 *Vijñāna*, *sukha* en *duḥkha*

1. *Vijñāna*:

- a. *Vijñāna* betekent gewoonlijk 'kennis die onderscheidt' als functie van de geest.
- b. Als geesteshandeling staat *vijñāna* boven horen en denken, of boven zien en denken.
- c. Pāli-canon:
Vijñāna = 'geest'.

2. *Sukha* en *duḥkha*:

- a. *sukha* = 'plezier';
- b. *duḥkha* = 'ellende';
- c. Chāndogya Upaniṣad:
Wanneer iemand plezier beleeft, handelt hij;
wanneer iemand ellende ervaart, handelt hij niet.
- d. Kauṣītaki Upaniṣad:
Plezier en pijn worden door het lichaam gevoeld.

3.8.2.2 De functies van de zintuigen en de relatie van de zintuigen met hun objecten

1. De functies van de zintuigen:

a. Bṛhad Āraṇyaka Upaniṣad:

Zie 3.8.2.1.2-1.a.

b. Kauṣītaki Upaniṣad:

- i. spraak - naam;
- ii. adem=reuk - geur;
- iii. oog - vorm;
- iv. oor - geluid;
- v. tong - smaak;
- vi. twee handen - handelingen;
- vii. lichaam - plezier en pijn;
- viii. geslachtsorganen - gelukzaligheid, vreugde en voortplanting;
- ix. twee voeten - bewegingen;
- x. intellect - gedachten, wat begrepen moet worden en verlangens.

c. Jaiminīya Upaniṣad Brāhmaṇa:

- i. geest - zaken die onderzocht moeten worden (*parīkṣya*);
- ii. spraak=tong - smaken;
- iii. adem - geuren;
- iv. oog - vormen;
- v. oor - geluiden;
- vi. huid - aanrakingen (*saṃsparśa*);
- vii. handen - handelingen;
- viii. buik - honger;
- ix. penis - vreugden;
- x. voeten - wegen.

2. De relatie tussen de zintuigen en hun objecten:

Deze blijft onduidelijk:

a. Bṛhad Āraṇyaka Upaniṣad, Aitareya Upaniṣad en Kauṣītaki Upaniṣad:

De zintuigen (*graha*'s) zoeken hun objecten uit (*atigraha*'s) en maken zich er meester van.

b. Kaṭha Upaniṣad:

- i. De objecten zijn gerangschikt boven de zintuigen.
- ii. De zintuigen zijn paarden en de objecten hun gebied van handeling.

c. Kauṣītaki Upaniṣad:

- i. Een lijst van tien zintuigen tegenover tien objecten, de externe existentiële elementen (*bhūtamātra*).
- ii. M.b.v. de *prajñā* (intellect), waaruit zintuigen en objecten zijn afgeleid, 'bestijgt' men het object om tot kennis te komen.
- iii. Zowel de geest als de andere zintuigen zijn onbewust zonder de *prajñā*.
- iv. Belangrijk is de afhankelijkheidsrelatie: Zonder *bhūtamātra*'s zijn er geen *prajñāmātrā*'s (intellect-elementen) en zonder beide geen *rūpa* (verschijning, (visuele) kennismening).
- v. Er is geen ultieme verscheidenheid (verwoord in de wiel-metafoor): De existentiële elementen (de velg) rusten op de intellect-elementen (de spaken), die vastzitten in de as, *prāṇa* = *prajñātman*, het intellectuele zelf.

3.8.2.3 Het probleem van de waarneming en de gewaarwording

3.8.2.3.1 Niet-Upaniṣadische teksten m.b.t. de waarneming

In de Upaniṣads is het verschil tussen orgaan en functie vaag. Vergelijking met latere teksten bieden enige uitkomst:

1. **Sāṃkhya Sūtra:**

Er is een duidelijk onderscheid tussen het materiële orgaan en de functie.

2. **Sāṃkhya-filosofie:**

De waarneming is materialistisch van aard, maar de bewustwording geschiedt door de *Puruṣa* (= *Ātman* in de Vedānta).

3. **Vedānta-filosofie (Māṇḍūkya Kārikā van Gauḍapāda):**

- a. De verschijningen van zowel de slaap- als de waaktoestand worden geproduceerd door de *Ātman*.
- b. Bijgevolg zijn ding en voorstelling ervan onafscheidelijk en bestaan alleen in de *Ātman*, waarin ze lijken onder te gaan.

4. **Vroeg-Boeddhistische teksten:**

Hier wordt geen oplossing gegeven. Alleen de *Milindapanha* is materialistisch.

3.8.2.3.2 Upaniṣadische teksten m.b.t. de waarneming

In tegenstelling tot de Sāṃkhya (realistisch materialisme) en de Boeddhistische Vijñānavādins (subjectief idealisme) zijn de Upaniṣads minder uitgesproken, maar het **realisme overheerst**:

a. **Kauṣītaki Upaniṣad:**

Subjectief idealisme: de existentiële elementen zijn afhankelijk van het bewustzijn (zie 3.8.2.2-c).

b. **Bṛhad Āraṇyaka Upaniṣad (Mādhyamīdina-editie):**

De *Ātman* kent geen empirisch bewustzijn, omdat het geen contact met *mātrā* (materie) heeft: een realistisch materialistisch concept.

c. **Andere Upaniṣads:**

Er is een naïef realisme o.g.v. het parallelisme tussen mikro- en makrokosmos:

Kosmische niveau (<i>adhidaivata</i>)	Menselijke niveau (<i>adhyātma</i>)
1. kosmische ruimte	ruimte in het hart
2. wind	adem
3. vuur	spraak
4. zon	oog
5. maan	oor
6. bliksem	geest
7. vijf kosmische ruimten	vijf levensadems
8. vijf natuurgoden	vijf zintuigen
9. vijf soorten wezens	vijf delen van het lichaam
10. naam, vorm en handeling in de wereld	spraak, zien en mens bij het individu
11. Dharma, wet en waarheid voor de wereld	Dharma, wet en waarheid voor het individu

De makro- en de mikrokosmos ondersteunen elkaar.

d. **Chāndogya Upaniṣad:**

De *Ātman* is de werkelijke kracht van de waarneming en het denken, en de zintuigen zijn slechts middelen.

e. **Bṛhad Āraṇyaka Upaniṣad:**

De *Ātman* is als een oceaan, waarin alle zintuiglijke handelingen huizen.

3.8.2.3.3 Overige aspecten van de waarneming

a. Het verschil tussen de Sāṃkhya en de Upaniṣads m.b.t. de waarneming:

1. Upaniṣads:

De *Ātman* is een actieve kracht.

2. Sāṃkhya:

De *Puruṣa* heeft geen activiteit, hoewel het bewustzijn berust op de verbinding tussen de *Puruṣa* en *prakṛti*.

b. Het onderscheid tussen de echte gewaarwording en gedachten:

1. De Upaniṣads kennen het onderscheid niet, hoewel het latent aanwezig kan zijn in het onderscheid tussen de zintuigen en de geest als bronnen van kennis.

2. Dignāga heeft dit onderscheid verwoord:

i. *Kalpanāpoḍha* is gewaarwording zonder de werking van abstracte gedachten.

ii. *Savikalpaka* is de bewuste kennisneming.

3. Keith verwerpt Stcherbatsky's mening dat het vroege Boeddhisme het onderscheid kende, op grond van onhistoriciteit en filologische fouten.

3.8.3 *Ātman* en de tijd

1. De Upaniṣadische opvattingen over de tijd:

In de Upaniṣads wordt niet diep ingegaan op de relatie tussen *Ātman* en de tijd:

a. Atharva Veda:

- i. *Kāla* (tijd) is het hoogste principe van het universum.
- ii. De wateren en Prajāpati zijn ervan afgeleid.

b. Maitrāyaṇīya Upaniṣad:

- i. De tijd is het *Brahman*.
- ii. De tijd is de bron van alles.

c. Śvetāśvatara Upaniṣad:

De tijd als heden, verleden en toekomst is inferieur aan het *Brahman*.

d. Bṛhad Āraṇyaka Upaniṣad:

De tijd is afkomstig van het *Brahman* en is de heer van verleden en toekomst.

e. Śaṅkara:

Tijd (en ruimte en oorzakelijkheid) is illusie, maar vanuit de lagere kennis reëel.

2. De zienswijze van Schrader over de vroeg-filosofische opvattingen over de tijd:

a. Het onderscheid tussen lagere (empirische) tijd en hogere (transcendente) tijd komt reeds in de Atharva Veda (*Kāla*-hymne) en de epiiek voor.

b. Maitrāyaṇīya Upaniṣad:

- i. De tijd die delen heeft en later is dan de zon en de maan.
- ii. De niet-tijd die geen delen heeft en vroeger is dan de zon en de maan.

c. Latere opvatting:

- i. De tijd die alle wezens kookt en doet rijpen.
- ii. De tijd die in iemand is gerijpt.

d. De doctrine van de tijd:

- i. De *karyakāla* is de verandering van de tijd als effect in het dagelijkse leven, veroorzaakt door de *akhaṇḍakāla*, de onveranderlijke tijd zonder delen.
- ii. Er is een sfeer of toestand waarin geen tijd heerst, maar alleen als instrument aanwezig is.

e. Keith:

Deze gecompliceerde opvattingen zijn niet in de Upaniṣadische periode ontstaan.

3.8.4 De ruimte, *ākāśa*

De ruimte, *ākāśa*, is nooit volledig begrepen in de Upaniṣads:

- a. *Ākāśa* wordt meestal vertaald als ‘ether’.
- b. **Böhlingk:**
lege ruimte, de atmosfeer i.t.t. *Vāyu*, de wind.
- c. **Brāhmaṇa’s:**
 1. ruimte waardoor men zich beweegt.
 2. *ākāśa* = *antarikṣa*: ruimte tussen hemel en aarde, de atmosfeer die leeg is en niet-zijnde (i.t.t. *Vāyu*).
- d. **Kauṣītaki Upaniṣad:**
De mens is geboren uit de *ākāśa*.
- e. **Chāndogya Upaniṣad:**
Wanneer vuur de *ākāśa* verhit, valt er regen.
Toch zijn het vuur, de bliksem en de hemellichamen in de *ākāśa*. De mens is er in geboren en hij ontmoet er een vrouw.
- f. **Oldenberg:**
De *ākāśa* is vooral de ruimte tussen hemel en aarde.
- g. **Maitrāyaṇīya Upaniṣad:**
Ākāśa staat in tegenstelling tot de tijd en wordt verbeeld door de lotusbloem met vier bladeren als de windstreken.
- h. **Bṛhad Āraṇyaka Upaniṣad:**
Ākāśa is slechts een van de vijf elementen.
- i. **Boeddhisme:**
Het wezen van de ruimte wordt niet nader verklaard.

3.8.5 Oorzakelijkheid en de latere filosofie m.b.t. geest en zintuigen

a. Oorzakelijkheid:

1. De Upaniṣads kennen geen theorie van de oorzakelijkheid, noch de term *kāraṇa*. Het *Brahman* staat immers boven de wetten van de causaliteit.
2. In de Sāṃkhya werkt de oorzakelijkheid op de *prakṛti* ten behoeve van *Puruṣa*.

b. De betekenis van de latere filosofie m.b.t. geest en zintuigen:

1. Ook in andere opzichten wordt er geen filosofische vooruitgang geboekt na de Upaniṣads. Het Boeddhisme (de Pāli Nikāya's):
 - i. ontkent het zelf en
 - ii. zet het Upaniṣadische concept voort dat geen onderscheid kent tussen het zintuig en de sensatie.
 - iii. Geest, *mano*, wijkt niet af van de Upaniṣadische opvatting.
 - iv. Het bewustzijn blijft onverklaard en rust op een theorie van de verwerving van kennis.
 - v. De ziel woont nog steeds in het hart.
2. Het Boeddhisme blijft dus de psychologie van de Upaniṣads volgen.

3.8.6 Terminologie van de levensadems

Behalve geest en zintuigen bezit de ziel levensadem:

a. De ontwikkeling van de term *prāṇa*:

1. Oorspronkelijke betekenis: 'adem'.
2. Het is de naam van het Absolute.
3. Vooral in de Upaniṣads betekent *prāṇa*:
 - i. het geheel der zintuigen;
 - ii. één bepaald zintuig, nl. de adem (naast oog, oor enz.).
4. Later is *prāṇa* vooral het levensprincipe i.t.t. het intellect.

b. Verdeling van de *prāṇa* als levensprincipe in twee tot vijf (of tien) delen:

1. Kaṭha Upaniṣad:

- i. *prāṇa*: adem, reuk;
- ii. *apāna*: adem, vooral de uitgaande; geur.

2. Bṛhad Āraṇyaka Upaniṣad:

- i. *prāṇa*;
- ii. *apāna*;
- iii. *vyāna*, de vereniging van *prāṇa* en *apāna*:
 - (1) dat wat leven behoudt zonder in- en uitademing;
 - (2) de adem die de 'bovenadems' en de 'benedenadems' verbindt.

3. Bṛhad Āraṇyaka Upaniṣad:

- i. *prāṇa*;
- ii. *apāna*;
- iii. *vyāna*;
- iv. *udāna*, de opgaande stroom die de ziel leidt naar:
 - (1) de dood;
 - (2) het *Brahman* in diepe slaap.

4. Jaiminīya Upaniṣad Brāhmaṇa:

- i. *prāṇa*;
- ii. *apāna*;
- iii. *vyāna*;
- iv. *samāna*, die de in- en uitademing verbindt of voor de vertering zorgt;
- v. *avāna*;
- vi. *udāna*;
- vii. een levensprincipe in het hoofd;
- viii. één beneden;
- ix. nog één beneden;
- x. één in de navel.

3.8.7 De elementen van de ziel en het lichaam

3.8.7.1 De elementaire delen van de ziel; het hart en de aderen

- a. Behalve psychische en fysiologische delen bezit de ziel **elementen, verbonden met een bepaalde geestesgesteldheid:**
1. **Bṛhad Āraṇyaka Upaniṣad:**
De ziel is bij de dood en in verlangen, kwaadheid en rechtvaardigheid en hun tegenstellingen, en in de zintuigen verbonden met:
 - i. aarde;
 - ii. water;
 - iii. wind;
 - iv. ether;
 - v. vuur.
 2. **Chāndogya Upaniṣad en Bṛhad Āraṇyaka Upaniṣad:**
Ten behoeve van de wedergeboorte wordt er vijfmaal water geofferd als:
 - i. geloof;
 - ii. *soma*;
 - iii. regen;
 - iv. voedsel;
 - v. zaad.
 3. **Kaṭha Upaniṣad en Maitrāyaṇīya Upaniṣad:**
De *liṅga* is het deel van de ziel dat transmigreert.
 4. **Andere bronnen:**
De morele kwaliteiten en het herinneringsvermogen van het zelf transmigreren.
- b. **Het hart en de aderen:**
1. **het hart:**
 - i. Het hart is de **zetel** van:
 - (1) de levensadem;
 - (2) de geest;
 - (3) de zintuigen.
 - ii. In de diepe slaap verblijven ze in het hart.
 - iii. Bij de dood verzamelen ze zich in het hart.
 - iv. Het hart is de zetel van het *Brahman*, *hrdayam*, eig. 'hij hier in het hart'.
 - v. Het hart is de gouden lotus waarin zich de ether en de hemellichamen bevinden.
 - vi. De ziel gaat tijdens de slaap het hart binnen.
 - vii. De onsterfelijke, gouden *Puruṣa* bevindt zich in het hart.
 2. **de aderen:**
 - i. Rond het hart zijn 72.000 aderen, waardoorheen de ziel glijdt en bij de dood deze verlaat en overgaat in de stralen van de zon.
 - ii. **Variant 1:**
Er zijn 101 aderen, waarvan één naar het hoofd, waar de *Brahmarandhra*, de hechting, zich bevindt. Deze ader:
 - (1) leidt naar de zon;
 - (2) werd door het *Brahman* tijdens de schepping gebruikt om het lichaam binnen te dringen.
 - iii. **Variant 2:**
Er zijn 101 aderen, met ieder 100 takken, met elk 72.000 twijgen.

3.8.7.2 Lichaam en voortplanting

a. Het lichaam:

1. Het lichaam is verdeeld in:

i. **dichte massa** (≈ voedsel of aarde):

- (1) faeces;
- (2) urine;
- (3) bot;

ii. **minder dichte massa** (≈ water):

- (1) vlees;
- (2) bloed;
- (3) merg;

iii. **fijne massa** (≈ hitte):

- (1) geest;
- (2) adem;
- (3) spraak.

2. De ziel wordt gevoed door het bloed in het hart.

b. De voortplanting:

1. De **oorzaak** van de voortplanting is:

i. het zaad (= het zelf) van de vader dat de moeder binnendringt en deel van haar wordt;

ii. het zaad dat slechts een stap is op weg naar de wedergeboorte. Verloop:

- (1) de maan;
- (2) ether;
- (3) wind;
- (4) rook;
- (5) regen;
- (6) planten;
- (7) zaad;
- (8) de baarmoeder;

iii. verlangen naar hereniging van de twee helften die oorspronkelijk verenigd waren, maar als mannelijk en vrouwelijk door Prajāpati gescheiden waren;

iv. de religieuze plicht om voort te planten, hetgeen de student wordt geleerd.

2. Tegenover de drang tot voortplanten staat het **ascetisme dat voortplanting zinloos vindt** en dus ook de gevolgen van het kinderloos zijn, nl. dat men niet meer kan voldoen aan:

- i. medewerking aan het voortbestaan van het volk;
- ii. de vereffening van de schuld aan de Vaderen;
- iii. de verzoening van de fouten van de ouders.

3. **Garbha Upaniṣad:**

Het embryo in de negende maand kent al zijn vorige geboorten, maar verliest zijn herinnering hieraan door de crisis van de geboorte.

4. **Andere soorten voortplanting:**

- i. *udbhid*: ontstaan uit zaadje of scheut;
- ii. ontstaan uit eieren;
- iii. ontstaan uit vocht (bijv. insecten).

3.9 De vier staten van de ziel

3.9.1 Algemene opmerkingen t.a.v. de zielstoestand en -identificatie

- a. De staten waarin de ziel kan verkeren, zijn in overeenstemming met de mate waarin hij het Absolute nadert:
 1. De oudere Upaniṣads:
 - i. de **waaktoestand**:
Hierin zijn de zintuigen en de geest werkzaam.
 - ii. de **droomslaap**:
Hierin zijn de zintuigen en de geest ondergedompeld in de adem.
 - iii. de **diepe, droomloze slaap**:
Hierin treedt de ziel het zuivere licht binnen.
 2. Pas later voegt zich een vierde zijnstoestand van de ziel hierbij (zie 3.9.3).
- b. Ontwikkeling van de identificaties van de ziel in de latere Upaniṣads:
 1. **Prāṇa**, de adem:
De adem is de ziel, want in de slaap en in de dood zijn de geest en de zintuigen uitgedoofd, maar niet de adem.
 2. **Prajñā**, intelligentie of bewustzijn:
Deze vervangt de adem om de psychische zijde van de ziel te benadrukken.
 3. De **Ātman**, dat wat kent, zonder een empirisch object te bezitten:
Dit abstracte begrip komt uit de opvattingen over de diepe, droomloze slaap.
 4. Het **Brahman**, het Absolute:
Deze verving de **Ātman**. Men probeerde het **Brahman** te bereiken door kunstmatige processen, vergelijkbaar met de diepe, droomloze slaap.

3.9.2 De drie staten van de ziel

1. De **waaktoestand (1)**:
 - a. De mens wordt geconfronteerd met de echte wereld en is het verst verwijderd van werkelijke kennis.
 - b. Want de waaktoestand is eigenlijk een staat van dromen, waarin geen echte werkelijkheid is.
2. De **droomslaap (2)**:
 - a. **Aitareya Upaniṣad**:

Er zijn drie soorten slaap of dromen, waarvan de waaktoestand er één is.
 - b. **Bṛhad Āraṇyaka Upaniṣad**:
 - i. In de eigenlijke droomslaap is de externe werkelijkheid afwezig, maar de droom maakt deze voor zichzelf.
 - ii. De afwezigheid van de geest tijdens de slaap en het terugroepen ervan om het lichaam weer binnen te treden, duiden op een reis van de ziel buiten het lichaam.
 - iii. De activiteit van de ziel in het lichaam en de reis van de ziel buiten het lichaam leiden tot het idee van de reis van de ziel binnen het lichaam.
 - iv. De materie (*mātrā*) waarvan de ziel gebruik maakt, is het waakbewustzijn.
 - c. **Praśna Upaniṣad**:

Het hele droomproces is gebaseerd op de ervaring uit de waaktoestand.
3. De **diepe, droomloze slaap (3)**:
 - a. **Bṛhad Āraṇyaka Upaniṣad**:
 - i. De ziel gaat van de droomslaap over in de diepe slaap.
 - ii. Het bewustzijn van individuele dingen gaat over in het bewustzijn van zichzelf als het universum.
 - iii. Het verschil tussen subject en object valt weg.
 - iv. Voorbij het bewustzijn ontstaat de eenheid tussen de ziel en de *Prajñā Ātman*, het intelligente zelf, het Absolute.
 - v. De ziel kent geen pijn en geen verlangen, en geen goed of kwaad.
 - vi. De individuele kenmerken vallen weg: de vader houdt op vader te zijn enz.
 - vii. Het zien wordt niet onderbroken. De ziel kent zonder object.
 - viii. De ziel reist vanuit de 72.000 aderen naar het pericardium en verblijft daar in gelukzaligheid als een brahmaan of koning.
 - b. **Chāndogya Upaniṣad**:
 - i. Dezelfde reeks ideeën als in de Bṛhad Āraṇyaka Upaniṣad.
 - ii. Nadruk op het binnentreden van het zelf in de schittering of hitte.
 - iii. De vreugde der vrije beweging komt ook in de diepe slaap voor.
 - c. **Kauṣītaki Upaniṣad**:

De eenheid tussen de ziel en de adem, die evenwel overeenkomt met het intellectuele zelf, het Absolute.

3.9.3 De vierde staat van de ziel (4)

- a. **Māṇḍūkya Kārikā** (= Gauḍapāda Kārikā door Gauḍapāda):
 1. Er zijn vier staten van de ziel:
 - i. de waaktoestand, *vaiśvānara*;
 - ii. de droomslaap, *taijasa*;
 - iii. de diepe, droomloze slaap, *prajñā*;
 - iv. de **bijzondere waaktoestand**, *turīya* of *caturtha* ('vierde').
 2. De *turīya* wordt verkregen tijdens de *vaiśvānara* d.m.v. *yoga*, de concentratie van de geest.
 3. Overeenkomst tussen *turīya* en *prajñā*:
Beide kennen geen pluraliteit.
 4. Verschil tussen *turīya* en *prajñā*:
 - i. *Turīya* kent geen sluimer of slaap.
 - ii. *Turīya* is diep in slaap (en droomt niet).
- b. **Commentaar van Keith op de zielstoestand in de Upaniṣads**:
 1. De steeds grotere onderverdeling van de staten van de ziel levert filosofisch niets op.
 2. Het verschil tussen de kennis, verkregen in dromen, en die, verkregen in waaktoestand, wordt niet duidelijk gemaakt.

3.10 De doctrine van de transmigratie

3.10.1 Inleiding tot de doctrine van de transmigratie

- a. De doctrine van de transmigratie is diep geworteld in India. Ook het Boeddhisme berust er gedeeltelijk op.
- b. Men zoekt de oorsprong van de doctrine van de transmigratie op twee niveaus in de Ṛg Veda (zie 3.10.2):
 1. Er zouden directe aanwijzingen hiervoor zijn.
 2. Het ontstaan van de doctrine is te danken aan ideeën in de Ṛg Veda.

3.10.2 Transmigratie in de Ṛg Veda en de Brāhmaṇa's

1. Aanwijzingen voor transmigratie in de Ṛg Veda:

- a. Verwijzingen naar transmigratie komen in de Ṛg Veda niet voor ondanks pogingen van moderne en Upaniṣadische geleerden.
- b. **Geloofsideeën in de Ṛg Veda als bron van de gedachte van metempsychosis:**
 - i. **Geloofsideeën als volkse voorstellingen:**
 - (1) Geloofsideeën zoals die over vogels als voorstelling van de Vaderen of een insect dat de plaats inneemt van de beenderen van een niet-aanwezige dode, geven slechts het **volkse geloof weer over dieren als incorporaties van gestorven zielen.**
 - (2) Ṛg Veda x, 16, 3: ziel als dier.
 - (3) De offeraar wordt door het offer opgestuwd naar de hemel en terug naar de aarde.
 - (4) Het leven daalt af in de regen naar de aarde, komt op in de planten en voedt vandaar de andere levende wezens.
 - ii. De **doctrine van de transmigratie** is van een andere orde, **ethisch** en niet volks.
 - iii. De geloofsideeën hielpen slechts het volk de doctrine te aanvaarden, maar creëerden de doctrine niet.

2. De Brāhmaṇa's en de doctrine van de transmigratie:

- a. De Brāhmaṇa's gaan in hun ideeën hieromtrent niet verder dan de Ṛg Veda en **accepteren dus niet de doctrine van de transmigratie:**
 - i. De heilige doden, de Vaderen, bewonen een eigen wereld.
 - ii. De wereld der Vaderen is de hemel, die men wil bereiken, hetgeen soms niet lukt wegens de rook.
 - iii. De weging van de ziel in een balans en de consequenties hiervan.
 - iv. Vuren houden de slechte man tegen op weg naar de Vaderen.
 - v. Yama wijst zielen aan als goed of kwaad.
- b. **De vrees voor een herhaalde dood in het hiernamaals als bron van de doctrine van de transmigratie:**
 - i. **Het geloof dat men in het hiernamaals opnieuw kan sterven**, blijkt uit de offerritten in de Brāhmaṇa's:
 - (1) Een groter offer en een grotere beloning aan de offerpriester verzekerde de offeraar van een beter hiernamaals en minder kans op een tweede dood aldaar, waarvoor men dus vreesde.
 - (2) Een offer aan het zelf gaf een grotere beloning in het hiernamaals dan een offer aan een god.
 - (3) Naciketas doet het verzoek dat zijn goede daden niet zullen vergaan.
 - (4) Er ontstaan nieuwe ritens om de vrees voor een herhaalde dood weg te nemen:
 - (a) de *Agnihotra*;
 - (b) de *Viṣūvat*;
 - (c) het Naciketas-vuur;
 - (d) de bouw van het altaar;
 - (e) de studie van de Veda.
 - (5) Er zijn twee soorten Vaderen:
 - (a) zij die na de dood worden geboren om onsterfelijkheid te ontvangen;
 - (b) zij die na de dood worden geboren om opnieuw te sterven.
 - ii. De volgende stap is het verplaatsen van de **herhaalde dood** van het hiernamaals **naar het aardse bestaan**. Dit gebeurt slechts hier en daar in de Upaniṣads.

3.10.3 Yājñavalkya en de doctrine van de transmigratie

- a. De **Ṛg Veda** kent de volgende incidentele zienswijze:
Bij de dood gaat het oog van de mens naar de zon, de adem naar de wind, de spraak naar het vuur, en worden ook de ledematen verspreid.
- b. De **Śatapatha Brāhmaṇa** werkt deze zienswijze verder uit.
- c. **Yājñavalkya** in de **Bṛhad Āraṇyaka Upaniṣad** gaat er dieper op in in zijn **gesprek met Ārtabhāga**:
 1. Een mens wordt goed door goede daden en slecht door slechte.
 2. Na de dood begeeft de ziel zich naar een ander lichaam, zoals een rups van het ene blad naar het andere gaat.
 3. De ziel maakt voor zichzelf een nieuwe vorm, zoals een Vader, een Gandharva, een god of een dier (of lager), afhankelijk van zijn gedrag dat goed of slecht kan zijn. (Vgl. de doctrine van de Karmadeva's.)
 4. De mens bestaat dus uit verlangen, wil en handelingen, en keert terug uit het hiernamaals naar de wereld der (goede) werken.
- d. Het **karakter van de nieuwe gedaante van de ziel**:
 1. De transmigratie wordt voor het eerst duidelijk genoemd in de **Bṛhad Āraṇyaka Upaniṣad** (zie c.4).
 2. Aanvankelijk is er sprake van een **ethische transmigratie** naar betere, hogere wezens.
 3. Pas later wordt de **menselijke gedaante** toegevoegd, alsook lagere wezens (**Mādhyamīna-redactie**).
 4. **Yājñavalkya** zei dat het het lot van de mens is, die immers onwetend is over de identiteit van het individu en het Absolute, dat transmigratie mogelijk wordt (naar lagere wezens).

3.10.4 De samenvoeging van twee doctrines

a. Śaṅkara:

Hij interpreteert een vers uit de Bṛhad Āraṇyaka Upaniṣad (zie 3.10.3-c.4) als transmigratie en tevens als beloning of straf voor gedane handelingen.

b. De samenvoeging van deze twee doctrines, nl.

1. de **doctrine van de handelingen die iemands toekomstig leven bepalen** (zie 3.10.4.1);
 2. de **doctrine van beloning in de hemel en straf elders** (zie 3.10.4.2);
- komt ook voor in de Bṛhad Āraṇyaka Upaniṣad VI, Chāndogya Upaniṣad en de *pariśiṣṭa* van de Nirukta.

3.10.4.1 De theorie van de vijf vuren

Deze theorie in de Bṛhad Āraṇyaka Upaniṣad behandelt de **doctrine van de handelingen die iemands toekomstig leven bepalen** (dus zonder beloning en straf):

1. De handelingen worden in het offer vertegenwoordigd door het water.
2. Het geloof neemt de plaats in van het water.
3. Het geloof stijgt als damp naar de hemel, waar de damp door de goden geofferd wordt.
4. De veranderingen van het geloof verlopen aldus in de vijf vuren:
 - a. in het vuur van de hemel : *soma*;
 - b. in het vuur van de atmosfeer : regen;
 - c. in het vuur van de aarde : voedsel;
 - d. in het vuur van de man : zaad;
 - e. in het vuur van de vrouw : embryo.

3.10.4.2 De theorie van de twee wegen

3.10.4.2.1 Het pad der goden en het pad der Vaderen

Deze theorie in de Bṛhad Āraṇyaka Upaniṣad behandelt de twee wegen van de ziel, en beloning, straf en wedergeboorte op aarde:

1. *Devayāna*, het pad der goden:

- a. Oorspronkelijk in de Ṛg Veda:
 - i. het pad waarlangs het offer naar de goden ging;
 - ii. het pad waarlangs de goden het offer kwamen halen;
 - iii. het pad waarlangs de ziel na de dood naar de goden en de Vaderen ging.
- b. Bṛhad Āraṇyaka Upaniṣad:
Het pad waarlangs de ziel naar de goden of het Absolute gaat.
- c. De te volgen weg:
 - i. het vuur;
 - ii. de dag;
 - iii. het lichte deel van de maan;
 - iv. het lichte deel van het jaar;
 - v. het jaar;
 - vi. de zon;
 - vii. de maan (in de Chāndogya Upaniṣad);
 - viii. de bliksem, waarna een menselijke geest of hogere mens (CU) de ziel leidt naar
 - ix. de wereld van het *Brahman*.

2. *Pitryāna*, het pad der Vaderen:

- a. **De maan is hier het doel** als de aanvaarde plaats der doden en wordt in de Upaniṣads in verband gebracht met de wisselende stemmingen van de ziel.
- b. De te volgen weg:
 - i. de rook;
 - ii. de nacht;
 - iii. het donkere deel van de maan;
 - iv. het donkere deel van het jaar;
 - v. de wereld van de Vaderen (i.p.v. het jaar);
 - vi. de ether (i.p.v. de zon);
 - vii. de maan.
- c. In de maan volgt een tijd van gelukzaligheid, **waarna de ziel terugkeert naar de aarde** via
 - i. de ether;
 - ii. de wind;
 - iii. de rook;
 - iv. mist;
 - v. wolken;
 - vi. regen;
 - vii. planten;
 - viii. voedsel;
 - ix. zaad;
 - x. conceptie in de baarmoeder en wedergeboorte.

3.10.4.2.2 De verdeling van de zielen over de twee wegen

a. Verdeling van de zielen naar gedrag:

1. De **pad der goden** is bedoeld voor:
 - i. de wijzen die de doctrine kennen;
 - ii. degenen die in het woud het geloof praktiseren (in de Chāndogya Upaniṣad wordt ascese hieraan toegevoegd).
2. De **pad der Vaderen** is bedoeld voor:
 - i. hen die offeren;
 - ii. hen die vrome werken verrichten;
 - iii. hen die in ascese gaan (in de Chāndogya Upaniṣad worden aalmoezen genoemd).
3. De slechte mensen worden herboren als insecten.

b. Verdeling van de zielen in enige Upaniṣads:

1. **Chāndogya Upaniṣad:**
 - i. Vereniging met het Absolute voor
 - (1) hen die de doctrine van de vijf vuren kennen;
 - (2) hen die religie praktiseren in het woud (waarschijnlijk ascese).
 - ii. Terugkeer naar de aarde en wedergeboorte voor hen die in het dorp religie praktiseren met offers en priestergaven.
2. **Bṛhad Āraṇyaka Upaniṣad:**
 - i. Vereniging met het Absolute voor hen die geloof en waarheid praktiseren.
 - ii. Wedergeboorte voor hen die offeren, aalmoezen geven en ascese bedrijven.
3. **Muṇḍaka Upaniṣad:**

Vereniging met het Absolute verkrijgen zij die waardig geloof en ascese praktiseren.
4. **Praśna Upaniṣad:**
 - i. Vereniging met het Absolute en de zon voor hen die waardig (*brahmacarya*) ascese, geloof en kennis praktiseren.
 - ii. Wedergeboorte voor hen die offeren en goede gaven schenken.
5. Ascese is vooral belangrijk in de latere teksten.

3.10.4.2.3 Transmigratie in enige Upaniṣads

1. Kauṣītaki Upaniṣad:

- a. Alle zielen gaan naar de **maan**, waar hun kennis wordt beproefd.
- b. Dan vervolgen ze hun weg:
 - i. langs **devayāna** door de wereld van
 - (1) Agni;
 - (2) Vāyu;
 - (3) Varuṇa;
 - (4) Indra;
 - (5) Prajāpati;
 - (6) *Brahman*;
 - ii. ten slotte **terugkeer naar de aarde**:
wedergeboorte als lager wezen (dier, mens).

2. Jaiminīya Upaniṣad Brāhmaṇa:

- a. Er zijn twee wegen:
 - i. naar het **noorden naar de wereld van Āditya** (een archaïsme) zonder terugkeer;
 - ii. naar het **zuiden naar de maan** via:
 - (1) de aarde;
 - (2) Agni;
 - (3) Vāyu;
 - (4) de atmosfeer;
 - (5) de windstreken;
 - (6) dag en nacht;
 - (7) halve maanden;
 - (8) maanden;
 - (9) de jaargetijden;
 - (10) het jaar;
 - (11) de hemelse Gandharva's;
 - (12) de Apsarases;
 - (13) het uitspansel, het zwerk;
 - (14) de goden;
 - (15) de zon;
 - (16) de maan.Alle zijn werelden van het *Brahman*
- b. Hierna kan de ziel een wedergeboorte kiezen als brahmaan of *kṣatriya* (vgl. de Boeddhistische doctrine).

3. Bhagavad Gītā:

Na de wereld van het *Brahman* komt de wereld van Kṛṣṇa als algod.

4. Muṇḍaka Upaniṣad:

De ziel vindt verlossing in de zon.

3.10.5 De aard van de transmigrerende ziel

3.10.5.1 De aard van de ziel na de dood

- a. De aard van de ziel die naar de wereld van het *Brahman* gaat:
 1. Hierover wordt weinig medegedeeld.
 2. De Nirukta gebruikt de melding (zie 3.10.4.2.1-1.c.viii) van een menselijke geest (*manasa*) of bovenmens (*amānava*) die de ziel begeleidt als een verandering van de ziel zelf in een spirituele entiteit.
- b. De aard van de ziel na de dood in de Bṛhad Āraṇyaka Upaniṣad:
 1. **Bṛhad Āraṇyaka Upaniṣad IV:**

Na de dood vergezellen de organen de *Ātman*, die overgaat in de *saṃjñāna*, en *vijñāna*, kennis en bewustzijn, verkrijgt.
 2. **Vergelijk Boeddhisme:**

De transmigrerende ziel bestaat uit:

 - i. *vijñāna*;
 - ii. *nāmarūpa*, ‘naam en vorm’.
 3. **Bṛhad Āraṇyaka Upaniṣad III** over de dialoog tussen Yājñavalkya en Ārtabhāga:
 - i. De spraak gaat naar het vuur;
 - ii. de adem naar de wind;
 - iii. het oog naar de zon;
 - iv. de geest naar de maan;
 - v. het oor naar de pool;
 - vi. het lichaam naar de aarde;
 - vii. de *Ātman* naar de ether;
 - viii. het haar naar de planten en bomen;
 - ix. het bloed en het zaad naar de wateren;
 - x. De *karman* transmigreert.

3.10.5.2 Opvattingen die niet stroken met de doctrine van *karman*

1. Opvattingen over erfelijkheid:

- a. Men kan vijf opvattingen onderscheiden:
 - i. De zonde van de vader gaat over naar de zoon.
 - ii. De Heer kan de keten van *karman* doorbreken.
 - iii. De *Ātman* kan zichzelf manifesteren.
 - iv. De zoon neemt alles van zijn vader over, waaronder *karman* (handelingen, geen moraal (KauṣU)).
 - v. De zoon moet de zonde van zijn vader verzoenen, zodat het een religieuze plicht is kinderen te verwekken.
- b. Er worden drie ideeën verward:
 - i. De wedergeboorte van de vader d.m.v. het verwekken van een zoon.
 - ii. Het doorgeven door de vader van zijn persoonlijkheid aan de zoon.
 - iii. De migratie van de ziel van de vader in een nieuw bestaan.

2. Opvattingen over de moraal met een rituele achtergrond:

- a. **Kauṣītaki Upaniṣad:**

De man die onsterfelijk geworden is, werpt goed en kwaad van zich af en kijkt naar het contrast tussen dag en nacht.
- b. **Śatapatha Brāhmaṇa:**

De *Agnihotra* moet tussen zonsondergang en zonsopgang verricht worden, zodat goede daden niet vernietigd worden en een hernieuwde dood uitblijft.

3. Opvattingen over herinneringen en persoonlijkheid:

Na de dood behoudt de ziel zijn herinnering en dus zijn persoonlijkheid, maar deze gaan verloren bij het trauma van de geboorte.

4. Opvattingen over iemands gedachten vóór zijn dood:

De gedachten die iemand heeft vóór hij sterft, zouden zijn toekomstig leven bepalen.

3.11 De weg der verlossing

3.11.1 De verlossingstheorieën en de ontwikkeling ervan

- a. De **verlossingstheorieën** van de Upaniṣads komen niet voort uit een algemeen gevoel van pessimisme, zoals dat in het Boeddhisme het geval is, maar hebben een **intellectuele basis**.
- b. De **ontwikkeling van het verlossingsideaal**:
 1. **Ṛg Veda en de Brāhmaṇa's**:
 - i. Het doel dat men nastreefde, bestond uit:
 - (1) een lang leven;
 - (2) **gemeenschap met de goden na de dood**, d.w.z. opgenomen worden in de kring der goden: Agni (bovenal), Vāyu, Indra, Varuṇa, Āditya, Bṛhaspati en Prajāpati.
 - ii. Het onpersoonlijke *Brahman* werd bij deze reeks goden gevoegd, waarna de goden slechts een middel werden om het *Brahman* te bereiken.
 - iii. Door identificatie van het *Brahman* met de *Ātman* werd **vereniging met de Ātman** na de dood het doel, voordat het geloof in zielsverhuizing ingang vond.
 - iv. De wijze waarop de vereniging wordt bereikt, is **kennis van de Ātman**.
 2. **Upaniṣads**:
 - i. De volgende stap is de erkenning dat **verlossing reeds in het leven** verkregen kan worden door de kennis over de eenheid van het zelf en het Absolute.
 - ii. **Elk verlangen vervalt** door kennis over het *Brahman*.
 - iii. **Yājñavalkya** benadrukt in zijn discussies met Janaka en met Maitreyī dat:
 - (1) het ontbreken van verlangen diegene kenmerkt die onsterfelijk wordt (niet op te vatten als verlenging van het individuele bestaan);
 - (2) de dood geen verandering in het zelf teweegbrengt;
 - (3) er na de dood geen empirisch bewustzijn is.
- c. **Het moment waarop kennis verkregen wordt**:

Op het moment dat de kennis over de eenheid van het zelf en het *Brahman* verkregen wordt, dus dat de desbetreffende ziel gelijk is aan het Al, vervallen:

 1. verlangen, want hij, het subject, is gelijk aan dat wat verlangd wordt, het object;
 2. vrees, want er is geen ander;
 3. pijn of verdriet;
 4. het nut van handelingen;
 5. twijfel.

3.11.2 Theorie en praktijk m.b.t. verlossing

- a. In de praktijk kwam het erop neer dat de verlossing pas na de dood verkregen wordt en dat de ziel naar de hemel verhuist.
- b. Verwerving van kennis resulteerde dus in onsterfelijkheid na de dood.
- c. In de Upaniṣads vindt men theorieën over verlossing:
 1. **Kaṭha Upaniṣad:**
Filosofische kennis leidt tot onsterfelijkheid (een aanpassing van de rituele kennis uit de Taittirīya Brāhmaṇa).
 2. **Chāndogya Upaniṣad:**
De ziel reist via de aderen en de zonnestralen naar de zon.
 3. **Bṛhad Āraṇyaka Upaniṣad e.a.:**
De ziel van hem die kennis heeft verworven, reist naar de wereld van het *Brahman*.
 4. **Kauṣītaki Upaniṣad:**
De zielen die kennis hebben verworven, reizen van de maan via vuur, wind, Varuṇa, Indra en Prajāpati naar het *Brahman*.
 5. **Aitareya Āraṇyaka:**
Vāmadeva bereikt wegens zijn kennis van de *Ātman* onsterfelijkheid in de hemel.
 6. **Kauṣītaki Upaniṣad:**
De wereld van het *Brahman* kent:
 - i. het paleis Aparājita (oorspronkelijk Varuṇa's paleis);
 - ii. de boom Ilya;
 - iii. de stad Sālajya;
 - iv. de zee Āra (misschien uit de Chāndogya Upaniṣad met de zeeën Ara en Ṇya).
 7. **Chāndogya Upaniṣad e.a.:**
De verlorene ziel reist via de 101^e ader, het hoofd, vuur, wind en zon naar het *Brahman*.
 8. **Śvetāśvatara Upaniṣad (Vedānta):**
De latere *Vedānta* probeert de verschillende meningen te verzoenen door de theorie van de tegenstelling tussen:
 - i. *jīvanmukta*, die verlossing na de dood ontvangt, maar eigenlijk tijdens zijn leven verkregen heeft door de verwerving van kennis, en de
 - ii. *kramamukti*, de doctrine volgens welke verlossing en doorgang naar de wereld van het *Brahman* kan plaatshebben, reeds voordat men volledige kennis en inzicht heeft verkregen.

3.12 De ethiek van de Upaniṣads en Yoga

3.12.1 Inleiding tot de ethiek van de Upaniṣads en Yoga

- a. De ethiek van de Upaniṣads is van geen waarde.
- b. De brahmanen stelden hun **intellectuele activiteiten ver boven de ethiek**, die volgens Keith juist het meest objectieve en essentiële deel is van alle filosofie.
- c. Er is wel een lijst met ethische voorschriften (zie d.), maar een **ethisch systeem werd niet opgebouwd**. De doctrine van het Absolute dat alles doordringt, verdreef bovendien het idee van menselijke verantwoordelijkheid. Degene die werkelijk handelt, is de godheid.
- d. **Lijst van ethische voorschriften:**
 1. Morele verplichtingen worden vooral genoemd m.b.t. de student en zijn houding tot de leraar en andere mensen:
Ascese, mildheid, juist handelen, niet verwonden, eerlijkheid.
 2. De student moet letten op:
waarheid, deugd, welvaart, welzijn, studie, verwekken van nageslacht (te zijner tijd), verplichtingen aan de goden, Vaderen, leraren en ouders.
 3. Men moet geven:
met geloof, gulheid, bescheidenheid, vrees en medelijden.
 4. Bij twijfel moet de leerling brahmanen raadplegen die:
goed kunnen oordelen, bekwaam, zachtmoedig en deugdzaam zijn.
 5. Een andere lijst is de volgende:
juist handelen, eerlijkheid, ascese, zelfbeheersing, kalmte, onderhouden van het heilige vuur, verrichting van de *Agnihotra*, gastvrijheid, hoffelijkheid, verplichtingen aan kinderen, echtgenoten en kleinkinderen.
 6. Een lijst van slechte mensen:
steler van goud, drinker van *surā*, moordenaar van een brahmaan, bevuiler van het bed van de leraar.
 7. Prins Aśvapati in de Chāndogya Upaniṣad noemt:
dief, vrek, dronkaard, veronachtzamer van het offer, overspelige, hoer.

3.12.2 Zelfverlossing

- a. Het **profijtbeginsel** als doel van de kennis van het *Brahman*:
 1. De brahmanen streefden naar:
 - i. direct profijt;
 - ii. realisatie van het Absolute teneinde hiervan ten volle te genieten.
 2. Enige voorbeelden:
 - i. De bezitter van kennis kan door een vijand niet verwond worden.
 - ii. Kennis bevrijdt de mens van gepieker over de vraag of hij goed of fout heeft gehandeld.
 - iii. Het bevrijde zelf bezit de autonomie om te doen wat hij wil, zoals een dictator.
- b. **Zelfverlossing** in plaats van altruïsme:

De verlossing van de eigen ziel was het belangrijkste:

 1. Prajāpati wijst weliswaar de doctrine van de demon Virocana af dat een mens zijn eigen verlangens moet nastreven, maar dit had te maken met het gevaar dat de priesters dan geen gaven meer zouden ontvangen.
 2. Yājñavalkya verlaat zijn trouwe vrouwen om zelfverlossing te zoeken.
 3. Boeddha verlaat om dezelfde redenen zijn jonge bruid en kind.
- c. **Ascese en wereldverzaking**:

De praktijk was dat de zoeker naar waarheid zich overgaf aan ascese en verzaking van de dingen der wereld. Men concentreerde zich op een gelukzalig visioen.

3.12.3 De vier *āśrama*'s

3.12.3.1 De eerste, tweede en derde *āśrama*

Vooraf in de latere Upaniṣads wordt het leven verdeeld in vier fasen, *āśrama*'s, 'plaatsen van ascese', die een mens moest doorlopen op weg naar zijn uiteindelijke bestemming in de hemel.

1. De eerste *āśrama*, de student:
 - a. Deze fase is nog vrijwel dezelfde als die in de periode van de Brāhmaṇa's.
 - b. Er zijn gevallen bekend waarin de leraar misbruik maakt van de leerling door hem lange tijd het vee te laten hoeden of de vuren te laten onderhouden.
2. De tweede *āśrama*, de huisvader:
 - a. Hoewel sommigen de huisvader veroordelen als een persoon die naar de maan moet verhuizen en op aarde wedergeboren wordt, kan hij volgens anderen de wereld van het *Brahman* betreden als hij zijn plichten doet:
 - i. offeren;
 - ii. studie van de Veda;
 - iii. vrijgevigheid;
 - iv. verwekken van zonen.
 - b. **Vaikhānasa Dharma Sūtra:**
Er zijn vier categorieën huisvaders:
 - i. **Vārttāvṛtti:**
Deze verricht als plichten landbouw, veeteelt en handel.
 - ii. **Śālīna:**
Deze verricht de volgende offerplichten:
 - (1) *Pākayajña*'s, bepaalde huisoffers;
 - (2) nieuwe- en vollemaansoffers;
 - (3) dierenoffers (tweemaal per jaar);
 - (4) *Soma*-offers (eenmaal per jaar).
 - iii. **Yāyāvāra** (= 'zwerver'):
Deze heeft de volgende plichten:
 - (1) *Śrauta*-offers, waaronder het *soma*-offer;
 - (2) optreden als priester voor anderen (vandaar: de zwerver);
 - (3) studie en onderwijs;
 - (4) ontvangen en aanbieden van gaven;
 - (5) onderhouden van het vuur en vermaken van gasten.
 - iv. **Ghorācārika:**
Deze huisvader heeft strenge plichten:
 - (1) *Iṣṭi*-offers;
 - (2) studie;
 - (3) schenken van gaven;
 - (4) rigoureuze onthouding in de maanden Mārgaśīrṣa en Jyaiṣṭha;
 - (5) *Agnihotra* 's ochtends en 's avonds;
 - (6) onderhouden van het vuur met bosvruchten.
 - c. **Onderwijs:**
 - i. Meestal gaf een individuele huisvader les aan een kleine groep leerlingen, niet meer dan vijf.
 - ii. De leerling moet zo mogelijk in het huis van de leraar wonen.
 - iii. Later ontstonden bij alle secten kloosterscholen, die men vrij was te verlaten.
3. De derde *āśrama*, de kluizenaar:
 - a. Er wordt niet veel verschil gemaakt tussen de woudkluizenaar, de *vānaprastha*, en de zwerfende bedelaar, de *saṃnyāsin*.
 - b. Yājñavalkya begon na zijn huisvaderschap aan een zwerfend bestaan.

3.12.3.2 De vierde *āśrama*, de zwervende bedelaar

- a. De *saṃnyāsin* is de mediterende, zwervende bedelaar:
1. In de oudste Upaniṣads is ascese nog niet het belangrijkste middel om verlossing te verkrijgen; deze leidt slechts tot de weg der Vaderen.
 2. De werkelijke *saṃnyāsin*:
 - i. heeft ascese tot in de perfectie verricht;
 - ii. heeft geen individualiteit meer;
 - iii. heeft geen familiebanden meer;
 - iv. heeft geen woning meer;
 - v. zwerft;
 - vi. heeft geen bezittingen meer;
 - vii. staat boven de *āśrama*'s.
 3. In de latere Upaniṣads streeft de *saṃnyāsin* naar kennis van de *Ātman* d.m.v. ascese.
- b. De levenswijze van de *saṃnyāsin*:
1. Hij verricht een offer en verlaat zijn familieleden.
 2. Daarna verricht hij nooit meer offers.
 3. Hij legt het heilige koord terzijde en scheert zijn hoofdhaar niet meer.
 4. Hij legt zijn oude kleren en zijn staf terzijde.
 5. Hij kleedt zich in vodden en met een lendendoek.
 6. Hij zwerft rond, behalve in het regenseizoen.
 7. Hij leeft van bedelarij en woont afgezonderd.
 8. Hij gaat soms naakt en draagt een drie- of enkelvoudige staf (ter verzoening van kasteverschillen).
 9. Hij mag één nacht in een dorp doorbrengen en vijf in de stad, maar vier maanden in de stad tijdens het regenseizoen.
 10. Hij moet Upaniṣads en *Āraṇyaka*'s citeren.
 11. Hij moet mediteren en rituele baden nemen.
 12. Hij mag niet geraakt worden door menselijke emotie.
 13. Hij moet liefde betonen voor alle levende wezens.
 14. Hij moet *yoga* beoefenen (zie 3.12.4).

3.12.4 De *yoga*-beoefening

3.12.4.1 Het doel van *yoga*

1. De **oudere Upaniṣads**:
Oefeningen om de geest in **mystieke eenwording** met het Absolute te brengen.
2. De **latere Upaniṣads** (verbonden met de Sāṃkhya):
Vooral oefeningen om **de geest en de natuur te isoleren** (en niet eenwording met de godheid).

3.12.4.2 Kāṭha Upaniṣad over *yoga*

- a. Het **doel van *yoga*** is:
1. het onderdrukken van de spraak;
 2. het onderdrukken van de geest die opgaat in
 3. het kenniszelf dat opgaat in
 4. het grote zelf dat opgaat in
 5. het kalme zelf (= het Absolute);
 6. het bereiken van de staat waarin de vijf zintuigen geen kennis voortbrengen (en waarin dus de geest en het intellect tot rust zijn gekomen).
- b. ***Yoga* is dus het krachtig in bedwang houden van de zintuigen.**

3.12.4.3 Śvetāśvatara Upaniṣad over *yoga*

1. *Yoga* als middel tot mystieke eenwording:

Deze Upaniṣad bevat een **lofprijzing op *yoga***, voorafgegaan door gebeden uit de Taittirīya Saṃhitā, waarin Savitṛ wordt verzocht de geest van de *yogin* voor te bereiden op zijn taak:

a. Lichaamshouding en gedrag:

De *yogin* moet:

- i. zijn lichaam recht houden;
- ii. zorgen dat zijn zintuigen en zijn geest naar het hart gaan;
- iii. zijn bewegingen beheersen;
- iv. met verminderde intensiteit door de neus ademen;
- v. zijn geest concentreren.

b. Plaats van *yoga*:

een schone, vlakke plek:

- i. zonder steentjes of vuur;
- ii. geschikt om na te denken door de aanwezigheid van water;
- iii. prettig voor het oog;
- iv. beschut tegen de wind;
- v. afgescheiden.

c. De eerste fase van de *yoga*:

i. inleidende verschijnselen:

De *yogin* ziet eerst:

- (1) mist;
- (2) rook;
- (3) zon;
- (4) vuur;
- (5) wind;
- (6) vuurvliegjes;
- (7) bliksem;
- (8) kristal;
- (9) de maan;

ii. fysieke verschijnselen:

- (1) lichtheid;
- (2) zich gezond voelen;
- (3) evenwichtigheid of afwezigheid van verlangen;
- (4) helderheid van gezicht;
- (5) prettigheid van spraak;
- (6) zoetheid van geur;
- (7) schaarsheid van uitwerpselen.

d. De laatste fase van *yoga*:

De openbaring van het Absolute veroorzaakt bevrijding van:

- i. boeien;
- ii. verdriet;
- iii. ziekte;
- iv. ouderdom;
- v. dood.

2. Sāṃkhya, 'overpeinzing', als middel tot mystieke eenwording:

Yoga is dus niet het enige middel.

3. Het belang van de nadruk op de ademhaling:

Inhouden van de adem veroorzaakt:

- a. afweer van slechte invloeden;
- b. hitte, *tapas*; ↓

- c. verdoving van de activiteit van de hersenen, waardoor het gevoel van
- d. afscheiding van de wereld ontstaat;
- e. eenheid met het Absolute ontstaat.

3.12.4.4 Maitrāyaṇīya Upaniṣad e.a. over *yoga*

3.12.4.4.1 Algemene opmerkingen over *yoga* in de Maitrāyaṇīya Upaniṣad

a. **Betekenis van *yoga*:**

Yoga is de eenheid van adem en geest (en zintuigen), en de achterlating van alle voorwaarden van bestaan.

b. **Doel en methoden van *yoga*:**

Doel van de *yoga* is het bereiken van het vierde stadium door **het onderdrukken van het levende zelf m.b.v. de volgende methoden:**

1. Het drukken van de tong tegen het verhemelte en het onderdrukken van stem, geest en adem, waardoor men het *Brahman* ziet en zelfloos wordt.
2. Het dichtdrukken van de oren met de duimen, waardoor het geluid van de ether in het hart hoorbaar wordt.
3. Het inhouden van de adem, waardoor het licht van de ether in het hart zichtbaar wordt.
4. Het gebruik van de klank *OM*, het symbool van het *Brahman*, als pijl met de geest op de punt, waardoor de duisternis doorklieft en het *Brahman* zichtbaar wordt:
 - i. **de zichtbare resultaten van de ontmoeting met het *Brahman*:**
 - (1) een wiel van vuur en de kleur van de zon;
 - (2) de zon;
 - (3) de maan;
 - (4) het vuur;
 - (5) de bliksem;
 - ii. **de mogelijke delen van *OM*:**
 - (1) 3 lettergrepen of morae;
 - (2) 3½ morae;
 - (3) 3 morae en 3 echo's;
 - (4) 3 morae en 4 halve morae;
 - (5) de punt van de *anusvāra* heeft een verborgen betekenis;
 - (6) het hoogste punt is stilte;
 - iii. **de psychologische werking van *OM*:**
 - (1) Men begint met de meditatie op *OM*.
 - (2) Men eindigt met iets dat geen woord is, het Niets (zoals het sap van de bloemen honing wordt).

3.12.4.4.2 *Yoga*-elementen in de Maitrāyaṇīya Upaniṣad

- a. De Maitrāyaṇīya Upaniṣad bevat een lijst met zes elementen van *yoga*, die vooral in volgorde verschilt van een latere lijst:

(Vroegere) lijst 1	(Latere) lijst 2
1. <i>Prāṇāyāma</i> : 'regulering van de in- en uitgaande adem'	1. <i>Yama</i> : 'discipline', geen kwaad berokkenen, betrouwbaarheid
2. <i>Pratyāhāra</i> : 'onderdrukking van de zintuigen om concentratieverlies tegen te gaan'	2. <i>Niyama</i> : 'zelfbeheersing', reinheid, tevredenheid
3. <i>Dhyāna</i> : 'meditatie'	3. <i>Āsana</i> : 'zithoudingen'
4. <i>Dhāraṇā</i> : 'concentratie op de aandacht'	4. <i>Prāṇāyāma</i>
5. <i>Tarka</i> : 'overdenken, filosoferen'	5. <i>Pratyāhāra</i>
6. <i>Samādhi</i> : 'absorptie', eenwording met het object van meditatie	6. <i>Dhāraṇā</i>
	7. <i>Dhyāna</i>
	8. <i>Samādhi</i>

- b. Het bereiken van *samādhi*:

De *stadia* zijn:

1. de verrijzenis van de ziel vanuit
2. het hart (de lotus) door
3. de *Suṣumṇā*-ader (er zijn 72.000 aderen) naar
4. de *Brahmarandhra*, de kloof in de schedel tot
5. eenwording met het Absolute, d.i. *samādhi*:
6. verdwijnen van het bewustzijn t.a.v. een apart subject en object;
7. bereiken van een staat van zelfloosheid.

3.12.5 Religieuze zelfmoord

- a. Lang na de eigenlijke Upaniṣads-periode (Jābāla en Kaṇṭhaśruti Upaniṣad) werd de *yogin* toestemming gegeven tot zelfmoord door:
 1. zich te onthouden van voedsel;
 2. zich te werpen in water of vuur;
 3. een heldendood te kiezen.
- b. Het rationalisme van de Upaniṣads liep uit in de religie van het Jāinisme.

3.13 De betekenis van de filosofie van de Upaniṣads

3.13.1 Inleiding tot de betekenis van de filosofie van de Upaniṣads

Het oordeel over de Upaniṣadische filosofie kan twee kanten uitgaan:

1. De Upaniṣads zijn een vroege uitdrukking van de belangrijkste principes in de filosofie.
2. De Upaniṣads zijn slechts historisch van betekenis, d.w.z. van belang wegens hun invloed op de latere filosofie en het latere leven in India.

3.13.2 Het oordeel van Deussen over de Upaniṣadische filosofie

Deussen geeft een **positieve beoordeling van de filosofie van de Upaniṣads** *per se*:

1. De doctrine van *Ātman* is van eeuwige filosofische waarde.
2. Yājñavalkya ging Schopenhauer voor m.b.t. de theorie van de onsterfelijkheid als onvernietigbaarheid zonder voortgaand bestaan.
3. Het karakter van het zelf ging vooraf aan de doctrine van Kant.
4. Deussen verdedigt de doctrine van de transmigratie en meent dat Kants idee van onsterfelijkheid wijst op transmigratie.
5. Deussen koppelt de zienswijze van Kant over de onmogelijkheid om de ultieme werkelijkheid te doorgronden aan de zienswijze van Schopenhauer over het primaat van de wil. Schopenhauer, die beïnvloed was door de Upaniṣads, zou de Kantiaanse doctrine hebben aangepast.

3.13.3 Kritiek van Keith op Deussens oordeel over de Upaniṣadische filosofie

- a. De waarde van de theorieën van Yājñavalkya:
1. 'Yājñavalkya' (of de mensen die in zijn naam de theorieën verzonnen) vormt de kern van de Upaniṣads. De rest zet slechts de ideeën van de Brāhmaṇa's voort.
 2. Yājñavalkya is filosofisch van geen betekenis, maar in historisch opzicht wel van belang.
- b. Het oordeel over de belangrijkste ideeën van Yājñavalkya:
1. De belangrijkste ideeën van Yājñavalkya zijn:
 - i. De onkenbaarheid van het subject.
 - ii. De *Ātman* is het kennende subject in de mens.
 - iii. De *Ātman* is de enige werkelijkheid.
 - iv. Pluraliteit is illusoir.
 2. Kritiek op Yājñavalkya's ideeën:
Yājñavalkya's opvattingen over de scheiding van subject en object en de onkenbaarheid van het subject
 - i. verklaren niet de wereld;
 - ii. geven geen bewijs voor de onkenbaarheid van het subject;
 - iii. verklaren niet de eenheid van het zelf en de ontkenning van pluraliteit;
 - iv. zijn slechts verlangens naar een permanent ding;
 - v. geven slechts een schijnidentiteit van het zelf en het Absolute, door ze beide te betitelen als subjectiviteit.

c. De verschillen tussen Yājñavalkya en Kant:

Yājñavalkya	Kant
1. Yājñavalkya geeft, ondanks zijn theorie over de eenheid van het Absolute, geen verklaring van de relatie van het Absolute en de empirische wereld. Zijn volgelingen vallen daarom reeds in de <i>Śvetāśvatara Upaniṣad</i> weer terug op <i>māyā</i> , illusie.	1. Kant geeft de empirische wereld een basis door de principes van ruimte, tijd en causaliteit.
2. Yājñavalkya ontkent causaliteit en pluraliteit, en hangt het oude kosmogonisme aan. Morele principes kent zijn intellectualisme niet.	2. Dit leidt niet tot de zin van het bestaan, die slechts te vinden is in het morele bewustzijn.

- d. De onverenigbaarheid van *karman* en verlossing:
1. Twee doctrines van Yājñavalkya zijn niet met elkaar in overeenstemming:
 - i. de doctrine van *karman*, die verklaart dat het lot van de mens van zijn **gedrag** afhangt;
 - ii. de doctrine van verlossing door kennis, nl. het inzicht dat het Absolute één is.
 2. Commentaar:
 - i. Goed gedrag kan niet leiden tot verlossing.
 - ii. Deze theorieën kunnen de asceten niet hebben aangezet huis en haard te verlaten. Hun doel was de mystieke beschouwing van het goddelijke en vereniging hiermee in een staat van gelukzaligheid.

3.13.4 Het wezen van de doctrine van de Upaniṣads

- a. De filosofie van Yājñavalkya is in hoge mate **intellectualistisch**. De meeste andere Upaniṣadische filosofen waren **pantheïsten** met een neiging tot **theïsme**.
- b. De Upaniṣads kennen dus **twee invalshoeken**:
 1. **intellectualisme**:
 - i. vertegenwoordigers:
 - (1) Śaṅkara;
 - (2) Gauḍapāda;
 - (3) een Aupaniṣada-school;
 - ii. karakter:
 - (1) onkenbaarheid van het Absolute;
 - (2) scheiding tussen het Absolute en de empirische werkelijkheid;
 - (3) negatieve opvatting over de ervaring.
 2. **theïsme**:
 - i. vertegenwoordigers:
 - (1) Bādarāyaṇa;
 - (2) een Aupaniṣada-school;
 - ii. karakter:
 - (1) het Absolute is goddelijk;
 - (2) de wereld en de zielen worden naast dat Absolute geplaatst.
- c. Het **esoterische aspect** van de Upaniṣads:
 1. De theïstische tendens is meer in overeenstemming met het karakter van de Upaniṣads en leidde tot een **aanvaarding van de Viṣṇu-verering** van het volk.
 2. **Rāmānuja** heeft deze laatste stap, de aanvaarding van een bepaalde god, gezet in zijn commentaar op de Brahma Sūtra.
- d. De **afwezigheid van de moraal in de Upaniṣads**:

Volgens Keith komt het **ontbreken** van waarheid, goedheid en schoonheid, en zelfs het afwijzen van de waarde van de **moraal**, niet ten goede aan een filosofie als de Upaniṣadische:

 1. De **doctrine van *karman***:
 - i. De doctrine van *karman* verdedigt weliswaar een systeem van orde in de wereld, maar de **opvattingen over predestinatie** (een daad in het leven is de oorzaak van een daad in het volgende leven) **doen elke morele vooruitgang teniet**.
 - ii. Dit **fatalisme** komt voor zowel in de Vedānta als in de Sāṃkhya, maar ook in het Boeddhistische systeem, hoewel bij Rāmānuja, de Boeddhisten en de Jaina's de vrije wil stilzwijgend wordt aangenomen.
 - iii. De doctrine van *karman* staat **niet centraal** in de Upaniṣads.
 2. De **doctrine van de verlossing**:
 - i. De doctrine van de verlossing door kennis harmonieert niet met die van *karman* en kan **geen criterium van moraal** produceren.
 - ii. Deze doctrine moedigt zelfs **amoreel gedrag** aan, zoals het verlaten van vrouw en kinderen.
 3. De **belangrijkste deugden van India**:
 - i. berusting;
 - ii. passief medelijden;
 - iii. vrijgevigheid.

3.13.5 Conclusie: het belang van de Upaniṣads

1. Algemeen belang:

- a. De Upaniṣads zijn interessante uiteenzettingen over pogingen het karakter van het universum en de plaats van de mens hierin te begrijpen.
- b. Ze zijn van belang voor het begrijpen van de latere Hindoeïstische filosofie, waarop ze veel invloed hebben gehad.
- c. Ze excelleren in literaire vorm en vrijheid van gedachte i.t.t. de Boeddhistische teksten.
- d. Voor de filosofie in het algemeen zijn ze van weinig belang. De beïnvloeding van Schopenhauer is moeilijk aantoonbaar en Schopenhauer zelf is ook slechts één der velen.

2. Belang voor de mystiek:

a. Gordon Milburn e.a.:

- i. De doctrine van de Upaniṣads is 'een poging persoonlijk God te beleven, die in het hart gevonden wordt door zelfreiniging' (God = het *Brahman*).
- ii. De Upaniṣadische mystiek is superieur aan de Christelijke:

Upaniṣadische mystiek	Christelijke mystiek
1. Ze is zeer metafysisch en ontbeert ethische en sociale inhoud.	1. Ze ontbeert ethische en sociale inhoud, maar wortelt wel in een godsdienst die deze (d.w.z. moraal) bezit.
2. Ze kent het onpersoonlijke <i>Brahman</i> , hoewel later een persoonlijke god lijkt binnen te dringen.	2. Ze kent een persoonlijke god, hoewel dit persoonlijke karakter lijkt op te lossen.
3. Ze is in filosofisch opzicht beter in staat de Christelijke mystieke uitingen te verklaren dan het systeem van Kant, die weigerde God een karakter toe te kennen.	3. Ze is individueler (persoonlijker) van karakter.

b. Commentaar van Keith:

- i. Het universalisme van de Upaniṣadische mystiek is de grote attractie voor westerlingen, die immers geworteld zijn in een geloof met een persoonlijke god, dat als te nauw ervaren wordt.
- ii. De westerse ideeën over het Absolute omvatten de moraal die de Upaniṣads ontberen.
- iii. Het ideaal van de vereniging met het Absolute leidde tot de verslaving aan
 - (1) meditatie;
 - (2) mystieke absorptie in het Absolute.
- iv. De Upaniṣads tonen hiervan nauwelijks de slechte kanten, wat ook geldt voor de Tantra's van Bengalen en het Boeddhisme.
- v. Het kastensysteem bood een ethisch raamwerk dat geen enkele filosoof durfde aan te vallen, terwijl de politieke organisatie stabiel bleef.

4 Concordantietabel

Zoek (nogmaals) uw onderwerp in de rechterkolom, selecteer en kopieer de term(en) in de linkerkolom en zoek hiermee in de tekst (Ctrl-C, Ctrl-home, Ctrl-F, Ctrl-V)

1. Index van namen
2. Index van categorieën en termen

1. Index van namen

Āditya	Āditya (2) (Ind.) (een van de twaalf zonnegoden in 't bijzonder) [Aditya]
Agni	Agni (1) (Ind.) (god)
Aitareya	Aitareya, Mahidāsa (Ind.) (auteur) (patron.) (lit.) [Mahidasa Aitareya]
Ajita Kesakambalī	Ajita Kesakambalī = Ajitakeśakambala (Ind.) (filosoof) [Ajita Kesakambali, Ajitakeshakambala, Ajitakesakambala]
Anaxagoras	Anaxagoras van Clazomenae = lat Anaxagoras Clazomenius = gr. Anaxagoras Klazomenios (Αναξαγορας ο Κλαζομενιος) (Gr.) (filosoof)
Aristoteles	Aristoteles (Αριστοτελης) (Gr.) (filosoof)
Ārtabhāga	Ārtabhāga (Ind.) (zoon van Jaratkaru) [Artabhaga]
Aśvapati	Aśvapati (2) Kaikeya = Kekaya = Kaikaya (Ind.) (koning) [Ashvapati, Asvapati]
Bādarāyaṇa	Bādarāyaṇa (Ind.) (auteur) [Badarayana]
Berndl	Berndl, Ludwig (auteur)
Boeddha	Boeddha (1) = Buddha (Ind.-B.) (profeet) (alg.)
Tathāgata	Boeddha (1): 'Tathāgata' (Ind.-B.) (profeet) [Tathagata]
Böhtlingk	Böhtlingk, O. von (auteur)
Bṛhaspati	Bṛhaspati (1) = Brahmanaspati (Ind.) (abstracte god), Bārhaspatya [Bṛhaspati, Brihaspati, Brahmanaspati, Barhaspatya]
Dahlmann	Dahlmann, Joseph (auteur)
Deussen	Deussen, Paul Jakob (auteur)
Dignāga	Dignāga (Ind.-B.) (filosoof) [Dignaga]
Empedokles	Empedocles van Akragas = lat. Empedocles Agrigentinus = gr. Empedokles ho Akragantinos (Εμπεδοκλης ο Ακραγαντινος) (Gr.) (filosoof)
Gauḍapāda	Gauḍapāda (Ind.) (auteur) [Gaudapada]
Gordon Milburn	Gordon Milburn, Robert (auteur)
Hopkins	Hopkins, Edward Washburn (auteur)
India	India (Azië-Ind.) (land), Indisch (Indiaas, Oud-Indisch), Indiër
Indra	Indra (1) (Ind.) (god)
Īśvara Kṛṣṇa	Īśvara (2) Kṛṣṇa (Ind.) (auteur) [Īśvara Kṛṣṇa, Ishvara Krsna, Ishvara Krisna, Ishvara Krshna, Ishvara Krishna, Isvara Krsna, Isvara Krshna, Isvara Krishna]
Jacobi	Jacobi, Hermann Georg (auteur)
Jaiminīya	Jaimini (Ind.) (auteur) (lit.), Jaiminīya (lit.) [Jaiminiya]
Janaka	Janaka (Ind.) (koning)
Kāma	Kāma (1) = Kāmadeva (Ind.) (god) [Kama, Kamadeva, Kamdev]
Kant [hoofdletter]	Kant, Immanuel (auteur)
Kaṇṭhaśruti	Kaṭha (1) (Ind.) (filosoof) (fil./lit.), Kāṭhaka (lit.) [Katha, Kathaka]
Kaṭha	Kaṭha (1) (Ind.) (filosoof) (fil./lit.), Kāṭhaka (lit.) [Katha, Kathaka]
Kauṣītaki	Kauṣītaki, Kahoda of Kahola (Ind.) (auteur), Kauṣītaki (lit.) [Kahoda Kausitaki, Kahoda Kaushitaki, Kahola Kausitaki, Kahola Kaushitaki]
Keith	Keith, Arthur Berriedale (auteur)

Maitreyī	Maitreyī (Ind.) (vrouw van Yājñavalkya) [Maitreyi, Yajnavalkya]
Maitrāyaṇīya	Maitri = Maitra = Maitreya (Ind.) (<i>r̥ṣi</i>), Maitrāyaṇīya, Maitrāyaṇa (lit.) [vgl. Literatuur: Upaniṣad, Maitrāyaṇīya] [Maitrayaniya, Maitrayana, rsi, risi, rshi, rishi]
Māṇḍūkya	Maṇḍūka (Ind.) (<i>r̥ṣi</i>), Māṇḍūkya (lit.) [Manduka, Mandukya, rsi, risi, rshi, rishi]
Makkhali Gosāla	Maskarin Gośāla = pāli Makkhali Gosala = jain prt. Gosala Mankhaliputta (Ind.-J.) (leraar) [Maskarin Goshala, Maskarin Gosala]
Naciketas	Naciketas = Naciketa = Naciketā = Naciketan (Ind.) (myth. fig.) [Nachiketas, Nachiketa, Nachiketā, Nachiketa, Nachiketan]
Oldenberg	Oldenberg, Hermann (auteur)
Pāṇini	Pāṇini (Ind.) (auteur) [Panini]
Pāyāsi	Pāyāsi (Ind.-B.) (koning) [Payasi, Paesi]
Prajāpati	Prajāpati (1) (Ind.) (1. onafhankelijke god, 2. naam of titel van div. scheppergoden of andere wezens) [Prajapati]
Rāmānuja	Rāmānuja = Rāmānujācārya = geb. Ilayālvār = tam. Ilayaperumā! (Ind.-T.) (<i>Vedāntācārya</i>) [Ramanuja, Ramanujacarya, Ramanujacharya, Ilayalvar, Ilayaperumal, Vedantacarya, Vedantacharya]
Śaṃkara	Śaṃkara (1), Ādi = Śaṃkarācārya (Ind.) (<i>Vedāntācārya</i>) [Śaṅkara, Adi Shamkara, Adi Shankara, Adi Samkara, Adi Sankara, Shamkaracarya, Shankaracarya, Samkaracarya, Sankaracarya, Shamkaracharya, Shankaracharya, Samkaracharya, Sankaracharya, Vedantacarya, Vedantacharya]
Savitṛ	Savitṛ (Ind.) (abstracte god) [Savitṛ, Savitri]
Schayer	Schayer, Stanisław (auteur)
Schopenhauer	Schopenhauer, Arthur (auteur)
Schrader	Schrader, Friedrich Otto (auteur)
Rudra	Śiva (1) = Rudra (1) (Ind.) (god) (lit.) [Shiva, Shiwa, Siva]
Śiva	Śiva (1) = Rudra (1) (Ind.) (god) (lit.) [Shiva, Shiwa, Siva]
Hara	Śiva (1): 'Hara' (Ind.) (god)
Īśa, heer	Śiva (1): 'Īśa' (<i>Śivāṣṭamūrti-avatāra</i> vlg. Śiva Purāṇa) (Ind.) (god) [Isha, Isa, Shivastamurti-avatara, Shivashtamurti-avatara, Sivastamurti-avatara]
Maheśvara	Śiva (1): 'Maheśvara' (Ind.) (god) [Maheshvara, Mahesvara]
Stcherbatsky	Stcherbatsky, Theodor Ippolitovich; = Ščerbatskoj, Föder Ippolotovič; = Shcherbatskoj, Fedor Ippolitovich (auteur) [Scherbatskoy]
Śvetāśvatara	Śvetāśvatara (Ind.) (<i>r̥ṣi</i>) (lit.) [Shvetashvatara, Svetasvatara, Swetasvatara, Swetasvatara, rsi, risi, rshi, rishi]
Taittirīya	Tittiri (Ind.) (leraar), Taittirīya (lit.)
Vāmadeva	Vāmadeva (2) Gautama (Ind.) (<i>r̥ṣi</i> /priester/auteur) [Vāmadeva Gautama, Vamadeva Gautama, rsi, risi, rshi, rishi]
Varuṇa	Varuṇa (Ind.) (god) [Varuna]
Vasubandhu	Vasubandhu (Ind.-B.) (filosoof)
Vāyu	Vāyu (2) (Ind.) (god) (lit.), Vāyavīya (lit.) [Vayu, Vayaviya]
Vaikhānasa	Vikhanasa (Ind.) (<i>r̥ṣi</i>), Vaikhānasa (lit.) [Vaikhanasa, rsi, risi, rshi, rishi]
Virocana	Virocana (Ind.) (<i>asura</i> -demon, zoon van Prahlāda en vader van Bali) [Virochana]
Viṣṇu	Viṣṇu (Ind.) (god) (lit.), Vaiṣṇava [Visnu, Vishnu, Vaisnava, Vaishnava]
Mahānārāyaṇa Upaniṣad	Viṣṇu: 'Nārāyaṇa' (3) (Ind.) (god), Nārāyaṇīya (lit.) [Narayana, Narayaniya]

Kṛṣṇa	Viṣṇu: Kṛṣṇa, <i>avatāra</i> (Ind.) (held-god) (alg.) [Krsna, Krisna, Krshna, Krishna, avatara]
Vyāsa	Vyāsa (1) = Kṛṣṇa (8) Dvaipāyana Vyāsa = Vedavyāsa (Ind.) (auteur) [Kṛṣṇa Dvaipāyana Vyāsa, Krsna Dvaipayana Vyasa, Krisna Dvaipayana Vyasa, Krshna Dvaipayana Vyasa, Krishna Dvaipayana Vyasa, Vedavyasa]
Yājñavalkya	Yājñavalkya (Ind.) (filosoof) [Yajnavalkya]
Yama wijst	Yama (1) = Yamarāja (Ind.) (1. eerste mens, 2. god, broer van Yamī) [Yamaraja]

2. Index van categorieën en termen

kloof	Aardformatie: kloof (gaping)
goud	Aardmaterie: goud(en)
<i>hiranya</i>	Aardmaterie: goud: term: <i>hiranya</i> (Ind.)
ijzer	Aardmaterie: ijzer(en)
klei,	Aardmaterie: klei (leem)
koper	Aardmaterie: koper(en) (messing)
geen onafhankelijke, eeuwige	Aardmaterie: materie
materie	Aardmaterie: materie
materiële	Aardmaterie: materie
natuur	Aardmaterie: materie
substanties	Aardmaterie: materie
<i>bhūtāni</i>	Aardmaterie: materie: <i>bhūtāni</i> (Ind.)
elementen	Aardmaterie: materie: element (alg.)
existentiële element	Aardmaterie: materie: element, existentieel
<i>bhūtamātra</i>	Aardmaterie: materie: element, existentieel: term: <i>bhūtamātra</i> (Ind.)
grove elementen	Aardmaterie: materie: element, grof
grove en de vijf fijne elementen	Aardmaterie: materie: element, grof
intellect-elementen	Aardmaterie: materie: element, intellect-
<i>prajñāmātrā's</i> (intellect-elementen)	Aardmaterie: materie: element, intellect-: term: <i>prajñāmātrā</i> (Ind.)
fijne elementen	Aardmaterie: materie: element, subtiel (fijn)
subtiële elementen	Aardmaterie: materie: element, subtiel (fijn)
subtiële en vijf grove elementen	Aardmaterie: materie: element, subtiel (fijn)
bezit de ziel elementen, verbonden met	Aardmaterie: materie: element, verbonden met de ziel
elementaire delen van de ziel	Aardmaterie: materie: element, verbonden met de ziel
elementen van de ziel en het lichaam	Aardmaterie: materie: element, verbonden met de ziel
massa	Aardmaterie: materie: massa
<i>mātrā</i>	Aardmaterie: materie: term: <i>mātrā</i> (Ind.)
<i>pradhāna</i>	Aardmaterie: materie: term: <i>pradhāna</i> ('oermaterie'), principe van de materie (Ind.)
<i>prakṛti</i>	Aardmaterie: materie: term: <i>prakṛti</i> , principe van de materie (Ind.)
ύλη	Aardmaterie: materie: term: ύλη (Gr.)
adem	Adem (levensadem, levenslucht, levensademtocht)
levensadem	Adem (levensadem, levenslucht, levensademtocht)
ademhalen	Adem: ademhaling
ademhaling	Adem: ademhaling
bovenadems	Adem: ademhaling
in- en uitademing	Adem: ademhaling: inademen
in- en uitgaande adem	Adem: ademhaling: inademen
komende adem	Adem: ademhaling: inademen
Inhouden van de adem	Adem: ademhaling: inhouden van de ~
<i>udāna</i>	Adem: ademhaling: omhoogademen: term: <i>udāna</i> (Ind.)
adem, vooral de uitgaande	Adem: ademhaling: uitademen
in- en uitgaande adem	Adem: ademhaling: uitademen
opgaande stroom	Adem: ademhaling: uitademen
uitademing	Adem: ademhaling: uitademen
<i>apāna</i>	Adem: ademhaling: uitademen: term: <i>apāna</i> (Ind.)
<i>avāna</i>	Adem: term: <i>avāna</i> (Ind.)
'adem'.	Adem: term: <i>prāṇa</i> (Ind.)
<i>prāṇa</i>	Adem: term: <i>prāṇa</i> (Ind.)
<i>samāna</i>	Adem: term: <i>samāna</i> (Ind.)
<i>vyāna</i>	Adem: term: <i>vyāna</i> (Ind.)
begint	Begin

ontstaat niet	Begin: beginloosheid
transmigratie wordt voor het eerst	Begin: eerste/oudste duidelijke vermelding van de doctrine van de transmigratie (Ind.)
Sāṃkhya Kārikā is het oudste tekstboek	Begin: eerste/oudste Sāṃkhya-tekst (nl. de Sāṃkhya Kārikā) (Ind.)
gaat niet ten onder	Begin: eindeloosheid (grenzeloosheid, oneindigheid)
oneindigheid	Begin: eindeloosheid (grenzeloosheid, oneindigheid)
afkomstig uit	Begin: oorsprong
bron	Begin: oorsprong
geboren uit	Begin: oorsprong
komt voort uit	Begin: oorsprong
ontstaan	Begin: oorsprong
ontstaat	Begin: oorsprong
ontstonden	Begin: oorsprong
oorspronkelijk	Begin: oorsprong
voortkomt uit	Begin: oorsprong
waaruit zintuigen en objecten zijn	Begin: oorsprong
ontstond het principe van <i>mahat</i> of	Begin: oorsprong van <i>buddhi</i> of <i>mahat</i> (Ind.)
doctrine van de transmigratie op twee	Begin: oorsprong van de leer der transmigratie
De mens is er in geboren	Begin: oorsprong van de mens
De mens is geboren uit de <i>ākāśa</i>	Begin: oorsprong van de mens
tijd is afkomstig van het <i>Brahman</i>	Begin: oorsprong van de tijd
oorsprong van de wereld	Begin: oorsprong van de wereld (universum)
tijd is de bron van alles	Begin: oorsprong van de wereld (universum)
Uit <i>prakṛti</i> , de materie, is het universum	Begin: oorsprong van de wereld (universum)
Ontwikkeling van de idee van <i>māyā</i>	Begin: oorsprong van het idee van <i>māyā</i> (Ind.)
bron van de Sāṃkhya	Begin: oorsprong van het Sāṃkhya-systeem (Ind.)
bron van het Sāṃkhya-systeem	Begin: oorsprong van het Sāṃkhya-systeem (Ind.)
ontstaan van het Sāṃkhya-systeem	Begin: oorsprong van het Sāṃkhya-systeem (Ind.)
oorsprong van de Sāṃkhya	Begin: oorsprong van het Sāṃkhya-systeem (Ind.)
oorsprong van het Sāṃkhya-systeem	Begin: oorsprong van het Sāṃkhya-systeem (Ind.)
Vorming van het Sāṃkhya-systeem	Begin: oorsprong van het Sāṃkhya-systeem (Ind.)
auteur	Beroep en functie: auteur
bedelaar	Beroep en functie: bedelaar
<i>māyāvin</i>	Beroep en functie: bedrieg(st)er: term: <i>māyāvin</i> (God) (Ind.)
<i>vārttāvṛtti</i>	Beroep en functie: beroepsbeoefenaar: <i>vārttāvṛtti</i> (Ind.)
bevuiler van het bed van	Beroep en functie: bevuiler
<i>śālīna</i>	Beroep en functie: bezitter, huis-: term: <i>śālīna</i> (subst. adj.) (Ind.)
dief	Beroep en functie: dief (rover)
steler	Beroep en functie: dief (rover)
moordenaar	Beroep en functie: doder
draagt een drie- of enkelvoudige staf	Beroep en functie: drager van de staf
drinker van <i>surā</i>	Beroep en functie: drinker, <i>surā-</i> (Ind.)
dronkaard	Beroep en functie: dronkaard
filosofen	Beroep en functie: filosoof
filosoof	Beroep en functie: filosoof
functie	Beroep en functie: functie
gasten	Beroep en functie: gast
vee te laten hoeden	Beroep en functie: herder
menner	Beroep en functie: menner
asceten	Beroep en functie: rel. persoon: asceet
hen die in ascese gaan	Beroep en functie: rel. persoon: asceet
<i>yogin</i>	Beroep en functie: rel. persoon: asceet: term: <i>yogin</i> (Ind.)
die in het woud het geloof praktiseren	Beroep en functie: rel. persoon: kluisenaar (woudheilige)
hen die religie praktiseren in het woud	Beroep en functie: rel. persoon: kluisenaar (woudheilige)
kluisenaar	Beroep en functie: rel. persoon: kluisenaar (woudheilige)

<i>vānaprastha</i>	Beroep en functie: rel. persoon: kluizenaar: term: <i>vānaprastha</i> (Ind.)
hen die offeren	Beroep en functie: rel. persoon: offeraar of opdrachtgever van het offer
offeraar	Beroep en functie: rel. persoon: offeraar of opdrachtgever van het offer
aanhanger	Beroep en functie: rel. persoon: vereerder
volgelingen	Beroep en functie: rel. persoon: vereerder
hen die offeren en goede gaven schenken	Beroep en functie: rel. persoon: verrichter van goede (vrome) werken
hen die vrome werken verrichten	Beroep en functie: rel. persoon: verrichter van goede (vrome) werken
wijzen die	Beroep en functie: rel. persoon: ziener (wijze, waarzegger)
zoeker naar waarheid	Beroep en functie: rel. persoon: zoeker naar verlossing
zwervende bedelaar	Beroep en functie: rel. persoon: zwervende bedelaar (Ind.)
<i>saṃnyāsin</i>	Beroep en functie: rel. persoon: zwervende bedelaar: term: <i>saṃnyāsin</i> (Ind.)
<i>kṣatriya</i>	Beroep en functie: strijder: <i>kṣatriya</i> = <i>rājanya</i> (Ind.)
geleerden	Beroep en functie: studie: geleerde
leerling	Beroep en functie: studie: leerling
student	Beroep en functie: studie: leerling
leraar	Beroep en functie: studie: meester (leraar)
leraren	Beroep en functie: studie: meester (leraar)
vrek	Beroep en functie: vrek (gierigaard)
kennende subject	Beroep en functie: waarnemer (kennende subject)
waarnemer	Beroep en functie: waarnemer (kennende subject)
Chāndogya	Beroep en functie: zanger: term: <i>chandoga</i> (Ind.), <i>chāndogya</i> (lit.)
bevuiler van het bed van	Beroep en functie: zondaar: bevuiler van het bed van de leraar
dief, vrek, dronkaard,	Beroep en functie: zondaar: dief
steler van goud	Beroep en functie: zondaar: dief
drinker van <i>surā</i>	Beroep en functie: zondaar: drinker van <i>surā</i> (Ind.)
dief, vrek, dronkaard,	Beroep en functie: zondaar: dronkaard
overspelige, hoer	Beroep en functie: zondaar: hoer
moordenaar van een brahmaan	Beroep en functie: zondaar: moordenaar van een brahmaan (Ind.)
overspelige, hoer	Beroep en functie: zondaar: overspelige
veronachtzamer van het offer	Beroep en functie: zondaar: veronachtzamer van het offer
dief, vrek, dronkaard,	Beroep en functie: zondaar: vrek
bezittingen	Bezit en roof: bezit
bezitter van kennis	Bezit en roof: bezit van kennis
bezitter van kwaliteiten	Bezit en roof: bezit van kwaliteiten
moraal) bezit	Bezit en roof: bezit van moraal
geven en	Bezit en roof: gave (alg.)
doorgeven	Bezit en roof: gave (alg.)
geven:	Bezit en roof: gave (alg.)
geven slechts een	Bezit en roof: gave (alg.)
geven geen	Bezit en roof: gave (alg.)
gegeven	Bezit en roof: gave (alg.)
handigt de vader aan de zoon zijn	Bezit en roof: gave (alg.)
gaven	Bezit en roof: gave: obj. (alg.)
aalmoezen	Bezit en roof: gave: type: aalmoes
goede gaven	Bezit en roof: gave: type: aalmoes
beloning	Bezit en roof: gave: type: betaling
priestergaven	Bezit en roof: gave: type: betaling
geen gaven meer zouden ontvangen.	Bezit en roof: gave: type: betaling
ledematen verspreid	Bezit en roof: verdeling
verdeeld	Bezit en roof: verdeling

deze gaan verloren	Bezit en roof: verlies van herinnering
maar verliest zijn	Bezit en roof: verlies van herinnering
geen individualiteit meer	Bezit en roof: verlies van individualiteit
aangenomen	Bezit en roof: verwerving
aanvaard	Bezit en roof: verwerving
accepteren	Bezit en roof: verwerving
ontvangen	Bezit en roof: verwerving
beloning in het hiernamaals	Bezit en roof: verwerving van het resultaat van het offer
kennis en inzicht heeft	Bezit en roof: verwerving van kennis (wijsheid)
kennis hebben verworven	Bezit en roof: verwerving van kennis (wijsheid)
kennis heeft verworven	Bezit en roof: verwerving van kennis (wijsheid)
kennis verkregen	Bezit en roof: verwerving van kennis (wijsheid)
kennis, verkregen	Bezit en roof: verwerving van kennis (wijsheid)
verwerving van kennis	Bezit en roof: verwerving van kennis (wijsheid)
onsterfelijkheid te ontvangen	Bezit en roof: verwerving van onsterfelijkheid (of het geheim ervan)
bedelarij	Bezit en roof: verwerving: bedelen
doorgeven door de vader van zijn	Bezit en roof: verwerving: erfenis (erfelijkheid, nalatenschap)
erfelijkheid	Bezit en roof: verwerving: erfenis (erfelijkheid, nalatenschap)
neemt alles van zijn vader over	Bezit en roof: verwerving: erfenis (erfelijkheid, nalatenschap)
handel.	Bezit en roof: verwerving: kopen, verkopen (handel)
afwijzen	Bezit en roof: weigering, afwijzing, verwerping
afwijzing	Bezit en roof: weigering, afwijzing, verwerping
verwerping	Bezit en roof: weigering, afwijzing, verwerping
verwerpt	Bezit en roof: weigering, afwijzing, verwerping
verwierpen	Bezit en roof: weigering, afwijzing, verwerping
weigerde	Bezit en roof: weigering, afwijzing, verwerping
wijst weliswaar de doctrine van de	Bezit en roof: weigering, afwijzing, verwerping
wijzen haar af	Bezit en roof: weigering, afwijzing, verwerping
bloed	Bloed
bomen	Boom (alg.)
boom	Boom (alg.)
takken	Boom: 3. deel: boomtak (twijg, stokje, rijshout, spaan)
twijgen	Boom: 3. deel: boomtak (twijg, stokje, rijshout, spaan)
boom Ilya	Boom: 4. type: hemelse -: 'Ilya' (Ind.)
dorp	Bouwwerk: 3. groep: dorp
stad [+ spatie]	Bouwwerk: 3. groep: stad
stad,	Bouwwerk: 3. groep: stad
stad Sārajya	Bouwwerk: 3. groep: stad der goden: 'Sārajya' (Ind.)
bouw van het altaar	Bouwwerk: 5. asp.: bouw van het vuuraltaar (offervuur)
wezens	Bovennatuurlijk en lichamelijk wezen: wezen (gestalte, figuur) (alg.)
belang	Cultureel aspect: belang (betekenis, waarde)
Betekenis	Cultureel aspect: belang (betekenis, waarde)
waarde [voorafgegaan door een spatie]	Cultureel aspect: belang (betekenis, waarde)
beïnvloed	Cultureel aspect: invloed
invloed	Cultureel aspect: invloed
evolutie	Cultureel aspect: ontwikkeling (evolutie)
ontwikkelde	Cultureel aspect: ontwikkeling (evolutie)
ontwikkeling	Cultureel aspect: ontwikkeling (evolutie)
neigt	Cultureel aspect: ontwikkeling: tendens (neiging)
overheerst	Cultureel aspect: ontwikkeling: tendens (neiging)
tendens	Cultureel aspect: ontwikkeling: tendens (neiging)
orthodoxe	Cultureel aspect: orthodoxie (orthodox)
primitieve	Cultureel aspect: primitiviteit
voortgang	Cultureel aspect: voortgang
vereerd worden als het <i>Brahman</i>	Cultus: 1. pers.: Brahman-cultus (Ind.)

Viṣṇu-verering	Cultus: 1. pers.: Viṣṇu-cultus (Vaiṣṇava ~) (Ind.)
De <i>Dhamma</i> moet vereerd	Cultus: 3. kar.: Dhamma-cultus (Ind.-B.)
toewijding	Cultus: 3. kar.: persoonlijke devotie (toewijding, overgave, verering aan/van God of de leraar)
zich overgaf aan	Cultus: 3. kar.: persoonlijke devotie (toewijding, overgave, verering aan/van God of de leraar)
<i>bhakti</i>	Cultus: 3. kar.: persoonlijke devotie: term: <i>bhakti</i> (lit.) (Ind.)
dier	Dier (alg.)
insect	Dier: 2. syst.: insect
vee [+ spatie]	Dier: 3. type: vee (huisdieren, tam ~)
veeteelt	Dier: 3. type: vee (huisdieren, tam ~)
geit	Dier: geit
bok	Dier: geit: bok (= geitenbok)
vuurvliegjes	Dier: glimworm = vuurvlieg (keverachtige)
Māṇḍūkya Upaniṣad	Dier: kikker: term: <i>maṇḍūka</i> (adj. <i>māṇḍūkya</i> (lit.)) (Ind.)
Śvetāsvatara	Dier: muilezel: term: <i>asvatara</i> , <i>sveta-</i> (<i>Śvetāsvatara</i>) (<i>ṛṣi</i> /lit.) (Ind.)
rups	Dier: vlinder: rups
wereld van de Vaderen	Dodenrijk: 1. naam: 'Pitṛloka' ('Woning der Vaderen') (Ind.)
maan is hier het doel als de aanvaarde	Dodenrijk: 2. loc./type: maan
dode	Dood en leven: afgestorvene (dode)
bestaan	Dood en leven: bestaan (leven, zijn)
dood	Dood en leven: dood
gestorven	Dood en leven: dood
sterft	Dood en leven: dood
sterven	Dood en leven: dood
herhaald sterven	Dood en leven: dood: tweede (herhaalde) dood in het hiernamaals
herhaalde dood	Dood en leven: dood: tweede (herhaalde) dood in het hiernamaals
hernieuwde dood	Dood en leven: dood: tweede (herhaalde) dood in het hiernamaals
een tweede dood aldaar	Dood en leven: dood: tweede (herhaalde) dood in het hiernamaals
opnieuw kan sterven	Dood en leven: dood: tweede (herhaalde) dood in het hiernamaals
opnieuw te sterven	Dood en leven: dood: tweede (herhaalde) dood in het hiernamaals
geboorte	Dood en leven: geboorte (baren, bevalling)
geboren	Dood en leven: geboorte (baren, bevalling)
<i>udbhid</i>	Dood en leven: groei: term: <i>udbhid</i> ('ontspruiten') (Ind.)
leven	Dood en leven: leven (alg.)
dagelijkse leven	Dood en leven: leven van de mens (dagelijkse leven, individueel leven)
leven in India	Dood en leven: leven van de mens (dagelijkse leven, individueel leven)
zijn toekomstig leven	Dood en leven: leven van de mens (dagelijkse leven, individueel leven)
voortgaand bestaan	Dood en leven: leven, onvergankelijk goddelijk
levende wezens	Dood en leven: levend wezen
<i>āśrama</i>	Dood en leven: levensstadium: term: <i>āśrama</i> (Ind.)
levenswijze	Dood en leven: levenswijze
<i>Ghorācārika</i>	Dood en leven: levenswijze: term: <i>ācārika</i> , <i>ghora-</i> ('strengere levenshouding') (type huisvader) (Ind.)
onsterfelijk	Dood en leven: onsterfelijkheid
onvernietigbaarheid	Dood en leven: onvernietigbaarheid
gerijpt	Dood en leven: rijpen
rijpen [voorafgegaan door een spatie]	Dood en leven: rijpen
vernietigd	Dood en leven: vernietiging
vernietiging	Dood en leven: vernietiging
zich te onthouden van voedsel;	Dood en leven: vernietiging: door onthouding van voedsel (honger dood)
heldendood	Dood en leven: vernietiging: door strijd (heldendood)

zich te werpen in water	Dood en leven: vernietiging: door verdrinking (in water of alg.)
zich te werpen in water of vuur	Dood en leven: vernietiging: door vuur (verbranding)
moordenaar van een brahmaan	Dood en leven: vernietiging: moord, brahmanen- (brahmanicide)
zelfmoord	Dood en leven: vernietiging: moord, zelf- (rituele suicide)
vermaken van gasten	Drama: vermaak (amusement, komisch motief)
drie [voorafgegaan door een spatie]	Drie
derde [voorafgegaan door een spatie]	Drie: derde
één	Eén
delen	Eén: deel
bestanddelen	Eén: deel
verdeeld	Eén: deel
eenheid	Eén: eenheid
niet met elkaar in tegenspraak	Eén: eenheid
eerste	Eén: eerste
compromis	Eén: harmonie (overeenstemming)
harmonieert	Eén: harmonie (overeenstemming)
overeenkomt met	Eén: harmonie (overeenstemming)
overeenstemming	Eén: harmonie (overeenstemming)
identificaties	Eén: identificatie
gelijk zijn aan	Eén: identiteit
identiek	Eén: identiteit
apart	Eén: individualiteit
entiteit	Eén: individualiteit
individu	Eén: individualiteit
individualiteit	Eén: individualiteit
persoon	Eén: individualiteit
persoonlijk	Eén: individualiteit
zelfbepalende	Eén: individualiteit
<i>adhyātma</i>	Eén: individualiteit: term: <i>adhyātma</i> (adj.) (Ind.)
innerlijke <i>puruṣa</i>	Eén: individualiteit: term: <i>puruṣa</i> ('individu') (Ind.)
persoonlijke, de <i>puruṣa</i>	Eén: individualiteit: term: <i>puruṣa</i> ('individu') (Ind.)
monistisch	Eén: monisme
onafscheidelijk	Eén: onafscheidelijkheid
samengesteld	Eén: samenstelling (combinatie)
afzonderlijke	Eén: uniciteit (enig, afzonderlijk)
band is tussen	Eén: verbinding
contact	Eén: verbinding
familiebanden	Eén: verbinding
verbind	Eén: verbinding
verbonden	Eén: verbinding
absorptie	Eén: vereniging
deel van haar wordt	Eén: vereniging
gaan op in	Eén: vereniging
hereniging	Eén: vereniging
onder te gaan	Eén: vereniging
onderdompeling	Eén: vereniging
ondergedompeld	Eén: vereniging
opgaat in	Eén: vereniging
samenvoeging	Eén: vereniging
verenig	Eén: vereniging
verzameling	Eén: vereniging
'het opgaan van de geest in <i>Īśvara</i> of het	Eén: vereniging: term: <i>yoga</i> (fil./rel./lit.) (Ind.)
honing	Eten en drinken: drank: honing (honingdrank)
<i>soma</i>	Eten en drinken: drank: mede: term: <i>soma</i> (adj. <i>saumya</i>) (Ind.)
<i>surā</i>	Eten en drinken: drank: mede: term: <i>surā</i> (Ind.)
voedsel	Eten en drinken: voedsel (levensmiddelen, spijs)
gevoed	Eten en drinken: voedselvoorziening

voedt	Eten en drinken: voedselvoorziening
ethisch	Ethiek
deugd	Ethiek: deugd
Ascese, mildheid, juist handelen	Ethiek: gebod van ascese
waarheid, deugd, welvaart, welzijn	Ethiek: gebod van de bevordering van welvaart en welzijn
verrichting van de <i>Agnihotra</i>	Ethiek: gebod van de verrichting van de <i>Agnihotra</i> (Ind.)
waarheid, deugd, welvaart, welzijn	Ethiek: gebod van deugdzaamheid
niet verwonden, eerlijkheid	Ethiek: gebod van eerlijkheid
gastvrijheid, hoffelijkheid	Ethiek: gebod van gastvrijheid
onderhouden van het heilige	Ethiek: gebod van het onderhouden van het heilige vuur
brahmanen raadplegen	Ethiek: gebod van het raadplegen van bekwame en deugdzame brahmanen
verplichtingen aan de goden, Vaderen	Ethiek: gebod van het uitvoeren van verplichtingen aan goden, Vaderen en naasten
verplichtingen aan kinderen	Ethiek: gebod van het uitvoeren van verplichtingen aan goden, Vaderen en naasten
gastvrijheid, hoffelijkheid	Ethiek: gebod van hoffelijkheid
Ascese, mildheid, juist handelen	Ethiek: gebod van juist handelen
Ascese, mildheid, juist handelen	Ethiek: gebod van mildheid
waarheid, deugd, welvaart, welzijn	Ethiek: gebod van naar waarheid handelen
met geloof, gulheid, bescheidenheid	Ethiek: gebod van vrijgevigheid onder voorwaarde van geloof, gulheid, bescheidenheid, vrees en medelijden
zelfbeheersing, kalmte	Ethiek: gebod van zelfbeheersing en kalmte
deugd, welvaart, welzijn, studie	Ethiek: gebod van zich toeleggen op studie
niet verwonden, eerlijkheid	Ethiek: gebod: <i>ahimsā</i> -doctrine van geweldloosheid (Ind.)
kinderen te verwekken.	Ethiek: gebod: kinderen voortbrengen
verwekken van nageslacht (te zijner tijd)	Ethiek: gebod: kinderen voortbrengen
verwekken van zonen	Ethiek: gebod: kinderen voortbrengen
offeren;	Ethiek: gebod: offerplicht
offerplichten	Ethiek: gebod: offerplicht
studie van de Veda;	Ethiek: gebod: studie van de schrift
<i>Yama</i> :	Ethiek: gebod: term: <i>yama</i> (Ind.)
vrijgevigheid;	Ethiek: gebod: vrijgevigheid
goede daden	Ethiek: goede daad
worden, zodat goede	Ethiek: goede daad
goede) werken	Ethiek: goede daad
vrome werken	Ethiek: goede daad: ethisch leven en werken
goed	Ethiek: goedheid (het goede, goede zaak)
moraal	Ethiek: moraal
morele	Ethiek: moraal
amoreel	Ethiek: moraal: amoraliteit
oordeel [voorafgegaan door een spatie]	Ethiek: oordeel
oordelen	Ethiek: oordeel
beoordeling	Ethiek: oordeel: beoordeling
wijst zielen aan	Ethiek: oordeel: beoordeling
veroordelen	Ethiek: oordeel: veroordeling
Veroordeling	Ethiek: oordeel: veroordeling
rechtvaardigheid	Ethiek: rechtvaardigheid (gerechtigheid)
schuld	Ethiek: schuld
slechte man	Ethiek: slechte persoon (wezen)
slechte mensen	Ethiek: slechte persoon (wezen)
goed of kwaad	Ethiek: slechtheid
slecht	Ethiek: slechtheid
straf	Ethiek: straf
morele vergelding	Ethiek: streven en verplichting (zie ook gebod)
nastreefde	Ethiek: streven en verplichting (zie ook gebod)
nastreven	Ethiek: streven en verplichting (zie ook gebod)

plicht	Ethiek: streven en verplichting (<i>zie ook gebod</i>)
Dharma, wet en waarheid voor het ethisch raamwerk	Ethiek: streven en verplichting: <i>dharma</i> (Ind.)
kastensysteem bood een ethisch verantwoordelijkheid	Ethiek: type: kastenstelsel, - van het
<i>Niyama</i> fouten	Ethiek: verbod: term: <i>niyama</i> (Ind.)
slechte.	Ethiek: zonde
zonde [+ spatie]	Ethiek: zonde
veronachtzamer van het offer	Ethiek: zonde: veronachtzamen van het offer
familie	Familierelaties: alg.: familie (geslacht, clan)
tijdgenoot	Familierelaties: alg.: geslacht
nageslacht	Familierelaties: alg.: nakomeling
soort jongen	Familierelaties: alg.: nakomeling
familieleden	Familierelaties: alg.: verwant (familielid)
kinderen [voorafgegaan door een spatie]	Familierelaties: kind
kleinkinderen	Familierelaties: kleinkind
moeder	Familierelaties: moeder
ouders	Familierelaties: ouders
vader	Familierelaties: vader
zonen	Familierelaties: zoon
zoon	Familierelaties: zoon
filosofie	Filosofie
filosofisch	Filosofie
abstract	Filosofie: abstractie
slechte kanten	Filosofie: aspect, negatief
esoterische	Filosofie: esoterie
wedergeboorte van de vader d.m.v. het dieren als incorporaties van gestorven geloof in die verbinding	Filosofie: idee dat de vader wedergeboren wordt in de zoon Filosofie: idee dat dieren belichamingen zijn van gestorven zielen Filosofie: idee dat geest en materie verbonden zijn
identificatie van het <i>Brahman</i> met de ziel gelijk is aan het Al	Filosofie: idee van de eenheid van de ziel en het Al (zelf en het <i>Brahman</i>) Filosofie: idee van de eenheid van de ziel en het Al (zelf en het <i>Brahman</i>)
concept van de genieter als de eenheid	Filosofie: idee van de genieter als de eenheid tussen de ziel enerzijds en de geest en de zintuigen anderzijds
over iets dat voortleeft na de dood	Filosofie: idee van de onsterfelijkheid der ziel
reis van de ziel	Filosofie: idee van de zielereis (tijdens de slaap e.d.)
gedachte van metempsychosis	Filosofie: idee van de zielsverhuizing
ideeën over het Absolute	Filosofie: idee van het Absolute
idee van <i>māyā</i>	Filosofie: idee van <i>māyā</i> (Ind.)
menselijke verantwoordelijkheid	Filosofie: idee van menselijke verantwoordelijkheid
idee van onderdompeling in het Absolute	Filosofie: idee van onderdompeling in het Absolute
intellectualisme	Filosofie: intellectualisme
intellectualistisch	Filosofie: intellectualisme
bekend	Filosofie: kennis (weten, bekend, kenner)
kende [voorafgegaan door een spatie]	Filosofie: kennis (weten, bekend, kenner)
kennen	Filosofie: kennis (weten, bekend, kenner)
kenner	Filosofie: kennis (weten, bekend, kenner)
kennis	Filosofie: kennis (weten, bekend, kenner)
kent [voorafgegaan door een spatie]	Filosofie: kennis (weten, bekend, kenner)
kennis over de eenheid van het zelf en	Filosofie: kennis van de <i>Ātman</i> of het <i>Brahman</i> (= kennis over de eenheid van het zelf en het Absolute) (Ind.)
kennis over het <i>Brahman</i>	Filosofie: kennis van de <i>Ātman</i> of het <i>Brahman</i> (= kennis over de eenheid van het zelf en het Absolute) (Ind.)
kennis van de <i>Ātman</i>	Filosofie: kennis van de <i>Ātman</i> of het <i>Brahman</i> (= kennis over de eenheid van het zelf en het Absolute) (Ind.)

kennis van het <i>Brahman</i>	Filosofie: kennis van de <i>Ātman</i> of het <i>Brahman</i> (= kennis over de eenheid van het zelf en het Absolute) (Ind.)
kennis om de oorzaken van het bestaan	Filosofie: kennis van de boeien van <i>samsara</i>
rituele kennis	Filosofie: kennis van de riten (ware kennis)
kennis van extase ter onderdrukking van	Filosofie: kennis van extase ter onderdrukking van bewustzijn
kennis van god	Filosofie: kennis van God
alwetend	Filosofie: kennis: alwetendheid (goddelijke kennis)
verborgen betekenis	Filosofie: kennis: geheim
niet bekend	Filosofie: kennis: onbekendheid
onwetend	Filosofie: kennis: onwetendheid (onwetende)
<i>viñāna</i>	Filosofie: kennis: term: <i>jñāna</i> , <i>vi-</i> ('kennis die onderscheidt') (adj. <i>viñānamaya</i> , een <i>ātman</i>) (lit.) (Ind.)
hoogste doel	Filosofie: levensdoel
vrijheid van gedachte	Filosofie: liberalisme (vrijheid van denken)
leeg	Filosofie: niets
Lege [voorafgegaan door een spatie]	Filosofie: niets
die echter niet	Filosofie: niets
bestaat dus niet	Filosofie: niets
niet-aanwezige	Filosofie: niets
het Niets	Filosofie: niets
niet-zijnde	Filosofie: niets
objectieve	Filosofie: objectiviteit
onbepaalde	Filosofie: ondefinieerbaarheid (onbepaaldheid)
onbepaalde	Filosofie: ondefinieerbaarheid (onbepaaldheid)
<i>avyakta</i>	Filosofie: ondefinieerbaarheid: term: <i>avyakta</i> (adj.) (het zelf) (Ind.)
principe	Filosofie: principe (wezen of grond der dingen)
24 (of meer) principes	Filosofie: principe, <i>Sāṃkhya</i> - (Ind.)
24 principes die <i>Sāṃkhya</i> karakteriseren	Filosofie: principe, <i>Sāṃkhya</i> - (Ind.)
principe van het universum	Filosofie: principe, wereld-
Absolute	Filosofie: principe, wereld-: Absolute (al-ene, allerhoogste, kalme zelf), het
Allerhoogste	Filosofie: principe, wereld-: Absolute (al-ene, allerhoogste, kalme zelf), het
kalme zelf	Filosofie: principe, wereld-: Absolute (al-ene, allerhoogste, kalme zelf), het
<i>Brahman</i>	Filosofie: principe, wereld-: Absolute: term: <i>Brahman</i> = <i>ātman</i> (Ind.)
Hiraṇyagarbha, het persoonlijke <i>Brahman</i>	Filosofie: principe, wereld-: Absolute: term: <i>Brahman</i> : 'Hiraṇyagarbha' (Ind.)
<i>hṛdayam</i>	Filosofie: principe, wereld-: Absolute: term: <i>Brahman</i> : ' <i>hṛdayam</i> ' (Ind.)
<i>Prajñā Ātman</i>	Filosofie: principe, wereld-: Absolute: term: <i>Brahman</i> : ' <i>Prajñā Ātman</i> ' (Ind.)
Dhamma	Filosofie: principe, wereld-: Absolute: term: <i>Dhamma</i> (Ind.-B.)
Absolute voor: <i>Īśvara</i>	Filosofie: principe, wereld-: Absolute: term: <i>Īśvara</i> (Keith) (Ind.)
<i>Īśvara</i> of het Absolute'	Filosofie: principe, wereld-: Absolute: term: <i>Īśvara</i> (Keith) (Ind.)
Probleem is wat dan wel de band is	Filosofie: probleem van de band tussen geest en materie
probleem van de schijnbare tegenstelling	Filosofie: probleem van de eenheid van de wereld (tegenstelling tussen het Absolute enerzijds en de wereldillusie en de individuele zielen anderzijds) (Ind.)
probleem van de tegenstelling	Filosofie: probleem van de eenheid van de wereld (tegenstelling tussen het Absolute enerzijds en de wereldillusie en de individuele zielen anderzijds) (Ind.)
waargenomen tegenstelling tussen het	Filosofie: probleem van de eenheid van de wereld (tegenstelling tussen het Absolute enerzijds en de wereldillusie en de individuele zielen anderzijds) (Ind.)

probleem van de interpretatie van de	Filosofie: probleem van de interpretatie van de werkelijkheid
Probleem van de oorsprong van de	Filosofie: probleem van de oorsprong van de Sāṃkhya en zijn relatie t.o.v. Upaniṣads en Boeddhisme (Ind.)
probleem van de waarneming en de	Filosofie: probleem van de waarneming en de gewaarwording in de filosofie van de Upaniṣads (Ind.)
subjectief	Filosofie: subjectiviteit
subjectieve	Filosofie: subjectiviteit
subjectiviteit	Filosofie: subjectiviteit
theorie van Schayer	Filosofie: theorie over de doctrine van <i>māyā</i> (Schayer)
Jacobi over de invloed van het Sāṃkhya	Filosofie: theorie over de invloed van Sāṃkhya op de jongere Upaniṣads (Jacobi)
zienswijze van Kant over de	Filosofie: theorie over de onmogelijkheid om de ultieme werkelijkheid te doorgronden (Kant)
meent dat Kants idee van	Filosofie: theorie over de onsterfelijkheid (Kant)
Berndl over het Sāṃkhya-systeem in de	Filosofie: theorie over de oorsprong en/of ontwikkeling van de Sāṃkhya-filosofie (Berndl)
Dahlmanns theorie is dat hierdoor	Filosofie: theorie over de oorsprong en/of ontwikkeling van de Sāṃkhya-filosofie (Dahlmann)
Dahlmanns theorie over de ontwikkeling	Filosofie: theorie over de oorsprong en/of ontwikkeling van de Sāṃkhya-filosofie (Dahlmann)
Dahlmanns theorie over de oorsprong en	Filosofie: theorie over de oorsprong en/of ontwikkeling van de Sāṃkhya-filosofie (Dahlmann)
Dahlmanns theorie over de oorsprong van	Filosofie: theorie over de oorsprong en/of ontwikkeling van de Sāṃkhya-filosofie (Dahlmann)
Kritiek van Keith op Dahlmanns theorie	Filosofie: theorie over de oorsprong en/of ontwikkeling van de Sāṃkhya-filosofie (Dahlmann)
Edgerton over het ontbreken van een	Filosofie: theorie over de oorsprong en/of ontwikkeling van de Sāṃkhya-filosofie (Edgerton)
Keith over de Upaniṣads als oorsprong	Filosofie: theorie over de oorsprong en/of ontwikkeling van de Sāṃkhya-filosofie (Keith)
Oldenberg over de epiek als bron van	Filosofie: theorie over de oorsprong en/of ontwikkeling van de Sāṃkhya-filosofie (Oldenberg)
Keith over de oorsprong van de	Filosofie: theorie over de oorsprong van de doctrine van de onsterfelijkheid van de ziel (Keith)
Stcherbatsky en Keith over de oorsprong	Filosofie: theorie over de oorsprong van de doctrine van de onsterfelijkheid van de ziel (Stcherbatsky)
Stcherbatsky over de oorsprong van de	Filosofie: theorie over de oorsprong van de doctrine van de onsterfelijkheid van de ziel (Stcherbatsky)
over de oorsprong van het Boeddhisme	Filosofie: theorie over de oorsprong van het Boeddhisme (alg.)
Keith over de relatie tussen de Upaniṣads	Filosofie: theorie over de oorsprong van het Boeddhisme (Keith)
de relatie tussen de Boeddhistische	Filosofie: theorie over de oorsprong van het Boeddhisme (Stcherbatsky)
relatie tussen de doctrine van de ziel	Filosofie: theorie over de oorsprong van het Boeddhisme (Stcherbatsky)
Stcherbatsky's theorieën over de relatie	Filosofie: theorie over de oorsprong van het Boeddhisme (Stcherbatsky)
zienswijze van Schrader over de vroeg	Filosofie: theorie over de vroeg-filosofische Indische opvattingen over de tijd (Schrader)
Gordon Milburn e.a.:	Filosofie: theorie over het belang van de Upaniṣadische filosofie (Gordon Milburn)
Deussen over de Upaniṣadische filosofie	Filosofie: theorie over het belang van de Upaniṣadische filosofie (Deussen)
Deussens oordeel over de Upaniṣadische	Filosofie: theorie over het belang van de Upaniṣadische filosofie (Deussen)
Schopenhauer over het primaat van de	Filosofie: theorie over het primaat van de wil (Schopenhauer)
transcendent	Filosofie: transcendentie (niet-materiële werkelijkheid)

doctrine	Filosofie: type
theorieën kunnen	Filosofie: type
theorie van de onsterfelijkheid als	Filosofie: type: onsterfelijkheid als onvernietigbaarheid zonder voortgaand bestaan (Yājñavalkya), leer van de (Ind.)
Īśvara	Filosofie: type: Absolute (Ātman, Brahman, Īśvara), leer van het (Ind.)
doctrine over een Absolute	Filosofie: type: Absolute (Ātman, Brahman, Īśvara), leer van het (Ind.)
doctrine van Ātman	Filosofie: type: Absolute (Ātman, Brahman, Īśvara), leer van het (Ind.)
theorieën over het Absolute (Brahman)	Filosofie: type: Absolute (Ātman, Brahman, Īśvara), leer van het (Ind.)
anattā, ontkenning van het zelf	Filosofie: type: anattāvāda (leer van de ontkenning van het zelf) (Ind.-B.)
atheïstisch	Filosofie: type: atheïsme
Ātman is de enige werkelijkheid	Filosofie: type: Ātman als enige werkelijkheid (Yājñavalkya), leer van de (Ind.)
Ātman is het kennende subject in de	Filosofie: type: Ātman als het kennende subject in de mens (Yājñavalkya), leer van de (Ind.)
doctrine van beloning in de hemel en	Filosofie: type: beloning in de hemel en straf elders, leer van (Ind.)
theorie van de twee wegen	Filosofie: type: beloning in de hemel en straf elders, leer van: theorie van de twee wegen (Ind.)
Boeddhistische doctrine	Filosofie: type: Boeddhistische ~ (Ind.-B.)
Boeddhistische systeem	Filosofie: type: Boeddhistische ~ (Ind.-B.)
Dhamma	Filosofie: type: Boeddhistische -: 'Dhamma' (Ind.-B.)
Sarvāstivādins	Filosofie: type: Boeddhistische -: Sarvāstivāda, Sarvāstivādins (Ind.-B.)
Vātsīputrīya's	Filosofie: type: Boeddhistische -: Vātsīputrīya's (Ind.-B.)
Sammitīya's	Filosofie: type: Boeddhistische -: Vātsīputrīya's: Saṃmitīya's (Ind.-B.)
Vijñānavādins	Filosofie: type: Boeddhistische -: Vijñānavādins = Yogācāra's (Ind.-B.)
doctrine van het bewustzijn dat dualiteit	Filosofie: type: dualiteit van de wereld (Yājñavalkya), leer van de
Absolute één is	Filosofie: type: eenheid van de wereld (identiteit van het individu en het universum; kosmische eenheid van de wereld en de goden) (Yājñavalkya), leer van de (Ind.)
Absolute is identiek aan de individuele	Filosofie: type: eenheid van de wereld (identiteit van het individu en het universum; kosmische eenheid van de wereld en de goden) (Yājñavalkya), leer van de (Ind.)
doctrine van de eenheid van het	Filosofie: type: eenheid van de wereld (identiteit van het individu en het universum; kosmische eenheid van de wereld en de goden) (Yājñavalkya), leer van de (Ind.)
doctrine van het Absolute dat alles	Filosofie: type: eenheid van de wereld (identiteit van het individu en het universum; kosmische eenheid van de wereld en de goden) (Yājñavalkya), leer van de (Ind.)
eenheid van het zelf	Filosofie: type: eenheid van de wereld (identiteit van het individu en het universum; kosmische eenheid van de wereld en de goden) (Yājñavalkya), leer van de (Ind.)
Allerhoogste en de individuele ziel,	Filosofie: type: eenheid van de wereld (identiteit van het individu en het universum; kosmische eenheid van de wereld en de goden) (Yājñavalkya), leer van de (Ind.)
schijnidentiteit van het zelf en het	Filosofie: type: eenheid van de wereld (identiteit van het individu en het universum; kosmische eenheid van de wereld en de goden) (Yājñavalkya), leer van de (Ind.)
over de eenheid van het Absolute	Filosofie: type: eenheid van de wereld (identiteit van het individu en het universum; kosmische eenheid van de wereld en de goden) (Yājñavalkya), leer van de (Ind.)

wereld als eenheid	Filosofie: type: eenheid van de wereld (identiteit van het individu en het universum; kosmische eenheid van de wereld en de goden) (Yājñavalkya), leer van de (Ind.)
gaat niet ten onder en ontstaat niet	Filosofie: type: eeuwige bestaan van de wereld (dus zonder begin), leer van het
doctrine dat de wereld bestaat uit de	Filosofie: type: elementen geest, materie en kracht; leer dat de wereld bestaat uit de
doctrine van een persoonlijke god	Filosofie: type: god, leer van een persoonlijke
persoonlijke god in de Śvetāśvatara	Filosofie: type: god, leer van een persoonlijke
doctrine van de <i>guṇa</i>'s	Filosofie: type: <i>guṇa</i> 's, leer van de (alg.) (Ind.)
theorie der <i>guṇa</i> 's	Filosofie: type: <i>guṇa</i> 's, leer van de (alg.) (Ind.)
Hindoeïstische filosofie	Filosofie: type: Hindoeïstische - (Ind.)
ideaal	Filosofie: type: idealisme (ideaal, ideëel)
idealisme	Filosofie: type: idealisme (ideaal, ideëel)
tegenstelling tussen:	Filosofie: type: <i>jīvanmukti</i> - <i>kramamukti</i> -tegenstelling, leer van de (Ind.)
doctrine van Kant	Filosofie: type: Kant, - van
systeem van Kant	Filosofie: type: Kant, - van
van de Karmadeva's	Filosofie: type: <i>Karmadeva</i> 's, leer van de (Ind.)
die van <i>karman</i>	Filosofie: type: <i>karman</i> (handelingen die iemands toekomstig leven bepalen), leer van (Ind.)
doctrine van de handelingen die	Filosofie: type: <i>karman</i> (handelingen die iemands toekomstig leven bepalen), leer van (Ind.)
doctrine van de vijf vuren	Filosofie: type: <i>karman</i> (handelingen die iemands toekomstig leven bepalen), leer van: leer van de vijf vuren (Ind.)
doctrine van <i>karman</i>	Filosofie: type: <i>karman</i> (handelingen die iemands toekomstig leven bepalen), leer van (Ind.)
theorie van de vijf vuren	Filosofie: type: <i>karman</i> (handelingen die iemands toekomstig leven bepalen), leer van: leer van de vijf vuren (Ind.)
doctrine van de twee vormen van	Filosofie: type: kennis, leer van de twee soorten van (Ind.)
theorie van de verwerving van kennis	Filosofie: type: kennis, leer van de verwerving van (Ind.-B.)
doctrine van de periodieke vernietiging	Filosofie: type: kringloop der wereld (periodieke vernietiging en herrijzing), leer van de
materialisme	Filosofie: type: materialisme (materialist(isch))
materialist	Filosofie: type: materialisme (materialist(isch))
Ajita Kesakambi's theorie	Filosofie: type: materialisme: Ajita Kesakambi, - van (Ind.)
doctrine sluit op natuurlijke wijze aan	Filosofie: type: <i>māyā</i> (illusoire pluraliteit), leer van (Ind.)
doctrine van de illusie	Filosofie: type: <i>māyā</i> (illusoire pluraliteit), leer van (Ind.)
doctrine van <i>māyā</i>	Filosofie: type: <i>māyā</i> (illusoire pluraliteit), leer van (Ind.)
<i>māyā</i> -doctrine	Filosofie: type: <i>māyā</i> (illusoire pluraliteit), leer van (Ind.)
ontkenning van pluraliteit	Filosofie: type: <i>māyā</i> (illusoire pluraliteit), leer van (Ind.)
Pluraliteit is illusoir	Filosofie: type: <i>māyā</i> (illusoire pluraliteit), leer van (Ind.)
school der illusionisten	Filosofie: type: <i>māyā</i> (illusoire pluraliteit), leer van (Ind.)
metafysisch	Filosofie: type: metafysica
Nyāya	Filosofie: type: Nyāya-Vaiśeṣika: Nyāya (Ind.) (lit.), Naiyāyika
Vaiśeṣika	Filosofie: type: Nyāya-Vaiśeṣika: Vaiśeṣika (Ind.), Vaiśeṣika (lit.)
onkenbaarheid van	Filosofie: type: onkenbaarheid van de <i>Ātman</i> of <i>Brahman</i> als subject (Yājñavalkya), leer van de (Ind.)
van de ziel en de Sāṃkhya	Filosofie: type: onsterfelijkheid der ziel, leer van de
onsterfelijkheid van de ziel	Filosofie: type: onsterfelijkheid der ziel, leer van de
onsterfelijkheid der ziel	Filosofie: type: onsterfelijkheid der ziel, leer van de
doctrine van de ziel	Filosofie: type: onsterfelijkheid der ziel, leer van de
doctrine van het zelf	Filosofie: type: onsterfelijkheid der ziel, leer van de
<i>ātmavāda</i> , de doctrine van het zelf	Filosofie: type: onsterfelijkheid der ziel, leer van de: term: <i>ātmavāda</i> (Ind.-B.)
doctrine van het persoonlijke	Filosofie: type: persoonlijke, leer van het (Ind.)

<i>puḍgalavāda</i>	Filosofie: type: <i>puḍgalavāda</i> (leer van het zelf als <i>puḍgala</i>) (Vātsīputrīya's) (Ind.-B.)
Pūrva Mīmāṃsā	Filosofie: type: Pūrva Mīmāṃsā = Mīmāṃsā (Ind.), Mīmāṃsaka
rationalisme	Filosofie: type: rationalisme
realisme	Filosofie: type: realisme (realistisch)
Sāṃkhya Yoga	Filosofie: type: Sāṃkhya-Yoga (Ind.)
Sāṃkhya	Filosofie: type: Sāṃkhya-Yoga: Sāṃkhya (lit.) (Ind.)
Yoga [hoofdletter, niet-cursief]	Filosofie: type: Sāṃkhya-Yoga: Yoga = Rājayoga = leer van <i>yoga</i> (Ind.)
Yoga is de praktische toepassing	Filosofie: type: Sāṃkhya-Yoga: Yoga = Rājayoga = leer van <i>yoga</i> (Ind.)
De <i>yoga</i> -beoefening	Filosofie: type: Sāṃkhya-Yoga: Yoga = Rājayoga = leer van <i>yoga</i> (Ind.)
doctrine van Yoga	Filosofie: type: Sāṃkhya-Yoga: Yoga = Rājayoga = leer van <i>yoga</i> (Ind.)
Yoga-doctrine	Filosofie: type: Sāṃkhya-Yoga: Yoga = Rājayoga = leer van <i>yoga</i> (Ind.)
scepticisme	Filosofie: type: scepticisme (scepticus)
<i>puḍgalavāda</i>	Filosofie: type: term: <i>vāda</i> (Ind.)
ideeën van de Brāhmaṇa's	Filosofie: type: theosofie van de Brāhmaṇa's (Ind.)
doctrine van de tijd	Filosofie: type: tijd, ~ van de
doctrine van de transmigratie	Filosofie: type: transmigratie (reïncarnatie), leer van de
bron van de doctrine van de	Filosofie: type: transmigratie (reïncarnatie), leer van de
zienswijze van Kapila	Filosofie: type: Vaiṣṇava -: Sāṃkhya, Vaiṣṇava: Kapila, leer van (Ind.)
Aupaniṣada-school	Filosofie: type: Vedānta = Uttara Mīmāṃsā (= Upaniṣadische ~) (Ind.), Vedāntin, Aupaniṣada
doctrine van de Upaniṣads	Filosofie: type: Vedānta = Uttara Mīmāṃsā (= Upaniṣadische ~) (Ind.), Vedāntin, Aupaniṣada
filosofie als de Upaniṣadische	Filosofie: type: Vedānta = Uttara Mīmāṃsā (= Upaniṣadische ~) (Ind.), Vedāntin, Aupaniṣada
filosofie van de Upaniṣads	Filosofie: type: Vedānta = Uttara Mīmāṃsā (= Upaniṣadische ~) (Ind.)
Upaniṣadische filosofen	Filosofie: type: Vedānta = Uttara Mīmāṃsā (= Upaniṣadische ~) (Ind.), Vedāntin, Aupaniṣada
Upaniṣadische filosofie	Filosofie: type: Vedānta = Uttara Mīmāṃsā (= Upaniṣadische ~) (Ind.), Vedāntin, Aupaniṣada
oordeel over de Upaniṣadische	Filosofie: type: Vedānta = Uttara Mīmāṃsā (= Upaniṣadische ~) (Ind.), Vedāntin, Aupaniṣada
Vedānta	Filosofie: type: Vedānta = Uttara Mīmāṃsā (= Upaniṣadische ~) (Ind.), Vedāntin, Aupaniṣada
Śaṃkara (Vedānta)	Filosofie: type: Vedānta, Advaita: Śaṃkara, leer van (Ind.)
Vedānta van Śaṃkara	Filosofie: type: Vedānta, Advaita: Śaṃkara, leer van (Ind.)
filosofie van Yājñavalkya	Filosofie: type: Vedānta: Yājñavalkya, leer van (Ind.)
ideeën van Yājñavalkya	Filosofie: type: Vedānta: Yājñavalkya, leer van (Ind.)
theorieën van Yājñavalkya	Filosofie: type: Vedānta: Yājñavalkya, leer van (Ind.)
Yājñavalkya verwoordt de tendens van de	Filosofie: type: Vedānta: Yājñavalkya, leer van (Ind.)
Yājñavalkya voegt eraan toe in zijn	Filosofie: type: Vedānta: Yājñavalkya, leer van (Ind.)
doctrine van verandering	Filosofie: type: veranderlijkheid van de wereld, leer van de
Verandering:	Filosofie: type: veranderlijkheid van de wereld, leer van de
vrije wil	Filosofie: type: vrije wil, leer van de
filosofie m.b.t. geest en zintuigen	Filosofie: type: waarneming en gewaarwording (geest en zintuigen), ~ van de

Waarneming en gewaarwording	Filosofie: type: waarneming en gewaarwording (geest en zintuigen), - van de
universum als werkelijkheid:	Filosofie: type: werkelijkheid van de wereld, leer van de
Jābāla en Kaṅṭhaśruti Upaniṣad	Filosofie: type: Yajur Veda-school, Witte: Jābāla's (lit.) (Ind.)
Mādhyam̐dina	Filosofie: type: Yajur Veda-school, Witte: Mādhyam̐dina's (Ind.)
Maitrāyaṇīya	Filosofie: type: Yajur Veda-school, Zwarte: Maitrāyaṇīya's = Maitrāyaṇī śākhā (Ind.)
Taittirīya	Filosofie: type: Yajur Veda-school, Zwarte: Taittirīya's (Ind.)
afscheiding van de wereld	Filosofie: wereldverzaking (afwijzing van de wereld)
afgeleid	Filosofisch aspect: afleiding (secondaire ontwikkeling)
correspondeert	Filosofisch aspect: analogie (vergelijking, correspondentie)
vergelijking	Filosofisch aspect: analogie (vergelijking, correspondentie)
kanten	Filosofisch aspect: aspect (kant, zijde, element)
zijde [voorafgegaan door een spatie]	Filosofisch aspect: aspect (kant, zijde, element)
betekenis	Filosofisch aspect: betekenis
Inhoud [+ spatie]	Filosofisch aspect: bevatten (inhouden (fig.); itt vorm)
Inhoud;	Filosofisch aspect: bevatten (inhouden (fig.); itt vorm)
Inhoud.	Filosofisch aspect: bevatten (inhouden (fig.); itt vorm)
Inhoudsloos	Filosofisch aspect: bevatten (inhouden (fig.); itt vorm)
aantoonbaar	Filosofisch aspect: bewijs
bewijs	Filosofisch aspect: bewijs
onbewezen	Filosofisch aspect: bewijs
Commentaar	Filosofisch aspect: commentaar
Commentaren	Filosofisch aspect: commentaar
doel	Filosofisch aspect: doel (zin)
nut	Filosofisch aspect: doel (zin)
zin van het bestaan	Filosofisch aspect: doel (zin)
zinloos	Filosofisch aspect: doel: nutteloosheid (zinloosheid)
nauw verbonden met	Filosofisch aspect: gebondenheid (vaste relatie)
verhouding met	Filosofisch aspect: gebondenheid, vaste relatie
consequenties	Filosofisch aspect: gevolg
effect	Filosofisch aspect: gevolg
gevolgen	Filosofisch aspect: gevolg
resultaten	Filosofisch aspect: gevolg
resulteren	Filosofisch aspect: gevolg
herleidbaar	Filosofisch aspect: herleiding (reductie)
concept	Filosofisch aspect: idee
denkbeelden	Filosofisch aspect: idee
idee	Filosofisch aspect: idee
veronderstelling	Filosofisch aspect: idee
voorstelling	Filosofisch aspect: idee
'idee';	Filosofisch aspect: idee: term: <i>saṃkalpa</i> (fil. term) (Ind.)
<i>saṃkalpa</i>	Filosofisch aspect: idee: term: <i>saṃkalpa</i> (fil. term) (Ind.)
geïnterpreteerd	Filosofisch aspect: interpretatie
interpretatie	Filosofisch aspect: interpretatie
interpreteert	Filosofisch aspect: interpretatie
verklaard	Filosofisch aspect: interpretatie
verklaren	Filosofisch aspect: interpretatie
Verklaring	Filosofisch aspect: interpretatie
durfde aan te	Filosofisch aspect: kritiek
kritiek	Filosofisch aspect: kritiek
mening	Filosofisch aspect: mening
opvatting	Filosofisch aspect: mening
overtuiging	Filosofisch aspect: mening
visie	Filosofisch aspect: mening
zienswijze	Filosofisch aspect: mening

eenheid te zien	Filosofisch aspect: mening
ziet in	Filosofisch aspect: mening
beschouwen	Filosofisch aspect: mening
middelen	Filosofisch aspect: middel, (hulp-, bewijs-)
object [+ spatie]	Filosofisch aspect: object
object.	Filosofisch aspect: object
object;	Filosofisch aspect: object
object)	Filosofisch aspect: object
objecten	Filosofisch aspect: object
ontkenning	Filosofisch aspect: ontkenning (negatie)
ontkent	Filosofisch aspect: ontkenning (negatie)
causaliteit	Filosofisch aspect: oorzaak
oorzaak	Filosofisch aspect: oorzaak
oorzakelijkheid	Filosofisch aspect: oorzaak
zonder oorzaak	Filosofisch aspect: oorzaak, zonder
oorzakelijkheid, noch de term <i>kāraṇa</i>	Filosofisch aspect: oorzaak: term: <i>kāraṇa</i> (god/lit.) (Ind.)
oplossing	Filosofisch aspect: oplossing
komen overeen	Filosofisch aspect: overeenkomst (gelijkenis)
lijken op elkaar	Filosofisch aspect: overeenkomst (gelijkenis)
Overeenkomsten	Filosofisch aspect: overeenkomst (gelijkenis)
volgens welke	Filosofisch aspect: overeenkomst (gelijkenis)
paradoxe	Filosofisch aspect: paradox
schijnbare tegenstelling	Filosofisch aspect: paradox
parallelisme	Filosofisch aspect: parallel (tegenhanger)
redenen [voorafgegaan en gevolgd door een spatie]	Filosofisch aspect: redenen, motief
redeneert	Filosofisch aspect: redenering
redenering	Filosofisch aspect: redenering
consequentie	Filosofisch aspect: redenering: conclusie
Sāṃkhya betekent 'opsomming' of	Filosofisch aspect: redenering: term: <i>sāṃkhya</i> (Ind.)
filosoferen	Filosofisch aspect: speculatie
<i>tarka</i>	Filosofisch aspect: speculatie: term: <i>tarka</i> (nom. act.) (Ind.)
fase	Filosofisch aspect: stadium (fase, gradatie, trap)
stadia	Filosofisch aspect: stadium (fase, gradatie, trap)
stadium	Filosofisch aspect: stadium (fase, gradatie, trap)
stap	Filosofisch aspect: stadium (fase, gradatie, trap)
subject [+ spatie]	Filosofisch aspect: subject
subject.	Filosofisch aspect: subject
subject,	Filosofisch aspect: subject
subject;	Filosofisch aspect: subject
subjecten	Filosofisch aspect: subject
categorieën	Filosofisch aspect: systematiek
lichaam is verdeeld in	Filosofisch aspect: systematiek
Schematische	Filosofisch aspect: systematiek
stelsel	Filosofisch aspect: systematiek
verdeling	Filosofisch aspect: systematiek
volgorde	Filosofisch aspect: systematiek
contrast	Filosofisch aspect: tegenstelling
i.t.t.	Filosofisch aspect: tegenstelling
in strijd met	Filosofisch aspect: tegenstelling
kloof tussen	Filosofisch aspect: tegenstelling
onverenigbaarheid	Filosofisch aspect: tegenstelling
oppositie	Filosofisch aspect: tegenstelling
tegenstelling	Filosofisch aspect: tegenstelling
theorie	Filosofisch aspect: theorie
relatie	Filosofisch aspect: verband (relatie)
zich verhoudt tot	Filosofisch aspect: verband (relatie)

onderscheid	Filosofisch aspect: verschil (onderscheid)
Verschil	Filosofisch aspect: verschil (onderscheid)
<i>viśeṣa</i>	Filosofisch aspect: verschil: term: <i>viśeṣa</i> (Ind.)
verwantschap	Filosofisch aspect: verwantschap
geest	Geest (alg.)
Virocana	Geest: 1. naam: 'Schitterende' (<i>Virocana</i>) (Ind.)
demon	Geest: 2. type: 3. demon (alg.)
Gandharva	Geest: 2. type: hemelgeest: <i>gandharva</i> , (adj.) <i>gāndharva</i> (lit.) (Ind.)
Apsarasen	Geest: 2. type: nimf, hemel-: goddelijke prostituee: <i>apsaras</i> (Ind.)
wereldziel	Geest: 3. psych.: wereldgeest (wereldziel)
zelf	Geest: 3. psych.: zelf (alg.; individueel en kosmisch)
zelve	Geest: 3. psych.: zelf (alg.; individueel en kosmisch)
eigenlijke ziel	Geest: 3. psych.: zelf, eigenlijke
bhūtātman	Geest: 3. psych.: zelf, eigenlijke: <i>bhūtātman</i> (Ind.)
grote zelf	Geest: 3. psych.: zelf, grote
absolute zelf	Geest: 3. psych.: zelf, hoogste (kosmische, absolute)
ene geest	Geest: 3. psych.: zelf, hoogste (kosmische, absolute)
hoogste geest	Geest: 3. psych.: zelf, hoogste (kosmische, absolute)
kenniszelf	Geest: 3. psych.: zelf, kennis-
Ātman , dat wat kent	Geest: 3. psych.: zelf: <i>ātman</i> (Ind.)
<i>mahān Ātman</i> , het grote zelf	Geest: 3. psych.: zelf: <i>ātman</i> , <i>mahān</i> (Ind.)
<i>avyakta</i> , het onbepaalde of het kalme	Geest: 3. psych.: zelf: <i>avyakta</i> (Ind.)
<i>Citta</i> = 'geest'	Geest: 3. psych.: zelf: <i>citta</i> (pāli) (Ind.-B.)
<i>manas</i>	Geest: 3. psych.: zelf: <i>manas</i> (adj. <i>mānasa</i> (meer); instr. <i>manasā</i> (godin); <i>manomaya</i> , een <i>ātman</i>) (Ind.)
<i>mano</i>	Geest: 3. psych.: zelf: <i>mano</i> (Ind.-B.)
monade	Geest: 3. psych.: zelf: monade (geestelijke eenheid, psychologische entiteit)
psychologische entiteit	Geest: 3. psych.: zelf: monade (geestelijke eenheid, psychologische entiteit)
Naam van het Absolute	Geest: 3. psych.: zelf: <i>prāṇa</i> (Ind.)
Prāṇa , de adem	Geest: 3. psych.: zelf: <i>prāṇa</i> (Ind.)
<i>pudgala</i>	Geest: 3. psych.: zelf: <i>pudgala</i> = pāli <i>puggala</i> (Vātsīputrīya's) (Ind.-B.)
<i>puruṣa</i>	Geest: 3. psych.: zelf: <i>puruṣa</i> (Ind.)
<i>viññāna</i> ('geest	Geest: 3. psych.: zelf: <i>viññāna</i> (pāli) (Ind.-B.)
<i>Viññāna</i> = 'geest'	Geest: 3. psych.: zelf: <i>viññāna</i> (pāli) (Ind.-B.)
intellectuele zelf	Geest: 3. psych.: zelf: wijsheid
<i>prajñātman</i>	Geest: 3. psych.: zelf: wijsheid: <i>prajñātman</i> (Ind.)
ziel	Geest: 3. psych.: zelf: ziel
psychische	Geest: 3. psych.: zelf: ziel
psycho	Geest: 3. psych.: zelf: ziel
enkele ziel	Geest: 3. psych.: zelf: individuele
individuele ziel	Geest: 3. psych.: zelf: individuele
zelf, de <i>jīva</i>	Geest: 3. psych.: zelf: individuele levende: <i>jīva</i> = <i>jīvātman</i> (Ind.)
bevrijde zelf	Geest: 3. psych.: zelf: individuele levende; verlost
jīvanmukta	Geest: 3. psych.: zelf: individuele levende; verlost: <i>jīva</i> = <i>jīvanmukta</i> (Śaiva Siddhanta) (Ind.)
verloste ziel	Geest: 3. psych.: zelf: individuele verlost
Door de liṅga ervaart de mens de wereld	Geest: 3. psych.: zelf: individuele: <i>liṅga</i> (Ind.)
liṅga die zowel fijne als grove elementen	Geest: 3. psych.: zelf: individuele: <i>liṅga</i> (Ind.)
liṅga is het deel van de ziel dat	Geest: 3. psych.: zelf: individuele: <i>liṅga</i> (Ind.)
liṅga , de individuele ziel	Geest: 3. psych.: zelf: individuele: <i>liṅga</i> (Ind.)
liṅga , het psychische apparaat	Geest: 3. psych.: zelf: individuele: <i>liṅga</i> (Ind.)
onsterfelijke ziel	Geest: 3. psych.: zelf: onsterfelijke (overlevende persoonlijkheid)

overlevende persoonlijkheden	Geest: 3. psych.: ziel, onsterfelijke (overlevende persoonlijkheid)
overlevende persoonlijkheid	Geest: 3. psych.: ziel, onsterfelijke (overlevende persoonlijkheid)
gestorven zielen	Geest: 3. psych.: ziel: dodengeest
menselijke geest	Geest: 3. psych.: ziel: dodengeest
Vaderen	Geest: 3. psych.: ziel: dodengeest: 'Vader' (alg.)
een Vader	Geest: 3. psych.: ziel: dodengeest: 'Vader' (alg.)
bezielde	Geest: 5. asp.: bezieling, bezield zijn
geestelijke	Geest: 5. asp.: het geestelijke (immaterieel, i.t.t. het lichamelijke of stoffelijke)
immaterieel	Geest: 5. asp.: het geestelijke (immaterieel, i.t.t. het lichamelijke of stoffelijke)
immateriële	Geest: 5. asp.: het geestelijke (immaterieel, i.t.t. het lichamelijke of stoffelijke)
zelfloos	Geest: 5. asp.: zelfloosheid
<i>anattā</i> , ontkenning van het zelf	Geest: 5. asp.: zelfloosheid: term: <i>anattā</i> (Ind.-B.)
geluid	Geluid
geluid van de ether in het hart	Geluid: ether, - van de
klank <i>OM</i>	Geluid: klank, heilige: 'OM' (Ind.)
stem,	Geluid: stem
<i>anusvāra</i>	Geluid: stem: term: <i>anusvāra</i> ('nageluid') (diacritisch teken) (Ind.)
stilte	Geluid: stilte (zwijgzaamheid, verzwijgen)
historisch	Geschiedenis
onhistoriciteit	Geschiedenis: 1. aspect: historiciteit
Verloop	Geschiedenis: 1. aspect: verloop
periode van de Brāhmaṇa's	Geschiedenis: India: 04. Vedische periode, 2. Late, ; a. Brahṁaṇa's, Āraṇyaka's, oudste Upaniṣads) (1100 - 700) (Ind.)
Upaniṣads-periode	Geschiedenis: India: 04. Vedische periode, 2. Late, ; b. Upaniṣads (700 -500) (Ind.)
Upaniṣadische periode	Geschiedenis: India: 04. Vedische periode, 2. Late, ; b. Upaniṣads (700 -500) (Ind.)
embryo	Geslacht en rijpheid: embryo
eieren	Geslacht en rijpheid: embryo: ei
Hiraṇyagarbha	Geslacht en rijpheid: embryo: ei, kosmische gouden (<i>Hiraṇyagarbha</i>); van de geest (het zaad waaruit het psychische element in de wereld is ontstaan) (Ind.)
Hiraṇyagarbha	Geslacht en rijpheid: embryo: ei: term: <i>garbha</i> , <i>hiraṇya-</i> (<i>Hiraṇyagarbha</i>) ('gouden ei') (epith. van div. goden) (Ind.)
Garbha Upaniṣad	Geslacht en rijpheid: embryo: term: <i>garbha</i> (lit.) (Ind.)
jonge	Geslacht en rijpheid: jeugd
man [voorafgegaan en gevolgd door een spatie]	Geslacht en rijpheid: man
mannelijk	Geslacht en rijpheid: man
vrouw	Geslacht en rijpheid: vrouw
vier	Getal: 04: vier (vierde)
<i>turīya</i> of <i>caturtha</i> ('vierde')	Getal: 04: vier: term: <i>caturtha</i> = <i>turīya</i> (ord.) (Ind.)
5:	Getal: 05: vijf
vijf	Getal: 05: vijf
6 [voorafgegaan en gevolgd door een spatie]	Getal: 06: zes
7:	Getal: 07: zeven
zeven	Getal: 07: zeven
8)	Getal: 08: acht
8:	Getal: 08: acht
negende	Getal: 09: negen
tien	Getal: 10: tien
100	Getal: 13: ~ boven de twaalf

101	Getal: 13: ~ boven de twaalf
24 [+ spatie]	Getal: 13: ~ boven de twaalf
72.000	Getal: 13: ~ boven de twaalf
aantallen	Getal: 14.1: aantal (hoeveelheid, grootte)
ontelbare	Getal: 14.1: aantal, oneindig groot (ontelbaar)
menigte	Getal: 14.1: aantal: groot aantal
overvloed	Getal: 14.1: aantal: groot aantal
<i>prabhūta's</i>	Getal: 14.1: aantal: groot aantal: term: <i>prabhūta</i> (de materiële wereld) (Ind.)
helften	Getal: 14.1: aantal: helft (half)
schaarsheid	Getal: 14.1: aantal: klein aantal (schaarsheid, weinig)
diversiteit	Getal: 14.1: aantal: meervoudigheid: pluralisme (verscheidenheid, differentiatie, diversiteit, verdeeldheid, afzonderlijk)
pluraliteit	Getal: 14.1: aantal: meervoudigheid: pluralisme (verscheidenheid, differentiatie, diversiteit, verdeeldheid, afzonderlijk)
lichtheid	Getal: 14.2: gewicht: licht
verlichting bestaat	Getal: 14.2: gewicht: licht
Br̥had	Getal: 14.3: maat: grootheid: term: <i>br̥hat</i> (adj.) (<i>sāman</i> /lit.) (Ind.)
<i>mahat</i>	Getal: 14.3: maat: grootheid: term: <i>mahat</i> (subst. adj.) (<i>buddhi</i>) (Ind.)
onvoorstelbaar klein	Getal: 14.3: maat: nietigheid
god	God
<i>māyāvin</i>	God: 'Bedrieger' (f. <i>Māyā</i> , f. <i>Māyāvatī</i> , m. <i>Māyāvin</i>) (Ind.)
Yama wijst	God: 'Dubbele' (<i>Yama</i> , <i>Yamī</i>) (Ind.)
Hiraṇyagarbha	God: 'Gouden kiem' (<i>Hiraṇyagarbha</i>) (Ind.)
Maheśvara	God: 'Grote heer' (<i>Maheśvara</i>) (Ind.)
Heer kan	God: 'Heer'
<i>Īśa</i> , heer	God: 'Heer' (<i>Īśvara</i> , <i>īśa</i> , <i>ishana</i>) (Ind.)
<i>Īśvara</i>	God: 'Heer' (<i>Īśvara</i> , <i>īśa</i> , <i>Ishana</i>) (Ind.)
Bhagavad	God: 'Heilige' (<i>Brahmā</i> , <i>Bhagavān</i> , <i>Bhagavat</i> , <i>Bhagavad</i>) (Ind.)
<i>Tathāgata</i>	God: 'Hij die aldus is gekomen (of gegaan)' (<i>Tathāgata</i>) (Ind.-B.)
<i>Karmadeva</i>	God: 'Hij die door goed gedrag god is geworden' (<i>Karmadeva</i>) (Ind.)
Savitṛ	God: 'Opwekker' (<i>Savitṛ</i> , <i>Sāvitrī</i>) (Ind.)
Rudra	God: 'Schreeuwer' (<i>Rudra</i>) (Ind.)
Hara	God: 'Vernietiger' (<i>Hara</i>) (Ind.)
Agni	God: 'Vuur' (<i>Agni</i>) (Ind.)
Śiva	God: 'Welgezind' (<i>Śiva</i>) (Ind.)
Āditya	God: 'Zoon van Aditi' (<i>Āditya</i>) (Ind.)
Kṛṣṇa	God: 'Zwarte' (<i>Kṛṣṇa</i>) (Ind.)
algod	God: algod
heerser van het	God: algod
hoogste godheid	God: hoogste ~
natuurgoden	God: natuurgod
persoonlijke god	God: persoonlijke ~
schepper	God: schepper
schepper van alles	God: schepper
tovenaar	God: tovenaar, goddelijke
kring der	Godenstelsel: godengroep (gemeenschap van goden)
Karmadeva's	Godenstelsel: godengroep: 01.: 'Karmadeva's' (Ind.)
ύλη 'materie'	Griekse termen: ύλη
helden	Halfgod: held
beheerst	Heerschappij: beheersen
bepalen	Heerschappij: beheren (regelen, ordenen, bepalen, beslissen, besluiten, verzekeren)

besluit	Heerschappij: beheren (regelen, ordenen, bepalen, beslissen, besluiten, verzekeren)
geleid [voorafgegaan door een spatie]	Heerschappij: beheren (regelen, ordenen, bepalen, beslissen, besluiten, verzekeren)
ordenen	Heerschappij: beheren (regelen, ordenen, bepalen, beslissen, besluiten, verzekeren)
'besluit' op basis van wil	Heerschappij: beheren: term: <i>saṃkalpa</i> ('besluit') (nom. act.) (fil. term) (Ind.)
<i>saṃkalpa</i>	Heerschappij: beheren: term: <i>saṃkalpa</i> ('besluit') (nom. act.) (fil. term) (Ind.)
reputatie	Heerschappij: eer
Absolute boven vernietiging en ontstaan	Heerschappij: rangorde
boven gesteld	Heerschappij: rangorde
gerangschikt	Heerschappij: rangorde
hogere	Heerschappij: rangorde
hoogste	Heerschappij: rangorde
inferieur	Heerschappij: rangorde
lager	Heerschappij: rangorde
niveau	Heerschappij: rangorde
primaat	Heerschappij: rangorde
Rangorde	Heerschappij: rangorde
staat immers boven	Heerschappij: rangorde
superieur	Heerschappij: rangorde
dictator	Heerser: dictator (tyran, alleenheerser)
beheerser van de materie (<i>pradhāna</i>) en	Heerser: heer van de geest
beheerser van de materie (<i>pradhāna</i>) en	Heerser: heer van de materie
heer van verleden en toekomst	Heerser: heer van verleden en toekomst
huisvader	Heerser: heer, huis- (heer des huizes, huisvader)
Vārttāvṛtti	Heerser: heer, huis-: type 1: <i>vārttāvṛtti</i> (Ind.)
Śālīna	Heerser: heer, huis-: type 2: <i>śālīna</i> (Ind.)
Yāyāvara	Heerser: heer, huis-: type 3: <i>yāyāvara</i> (Ind.)
Ghorācārika	Heerser: heer, huis-: type 4: <i>ghorācārika</i> (Ind.)
koning	Heerser: koning
heer [voorafgegaan en gevolgd door een spatie]	Heerser: leider
heer;	Heerser: leider
<i>īśa</i>	Heerser: leider: term: <i>īśa</i> (god/lit.) (Ind.)
<i>īśvara</i>	Heerser: leider: term: <i>īśvara</i> (Śiva en god alg.) (Ind.)
Maheśvara	Heerser: leider: term: <i>īśvara: maheśvara</i> ('grote heer') (adj. <i>māheśvara</i> , lit.) (god) (Ind.)
Prins	Heerser: prins
hemellichamen	Hemellichaam
hoofd	Hoofd
hersenen	Hoofd: 2. deel: hersenen (brein)
tong	Hoofd: 2. deel: mond: tong
verhemelte	Hoofd: 2. deel: mond: verhemelte (het harde en zachte (w.o. de <i>uvula</i>) gehemelte, <i>palatum</i>)
neus	Hoofd: 2. deel: neus
linkerneusvleugel	Hoofd: 2. deel: neus: neusvleugel, linker-
rechterneusvleugel	Hoofd: 2. deel: neus: neusvleugel, rechter-
gezicht	Hoofd: 2. deel: oog (gezichtsvermogen)
oog [+ 2 spaties]	Hoofd: 2. deel: oog (gezichtsvermogen)
oog;	Hoofd: 2. deel: oog (gezichtsvermogen)
oog,	Hoofd: 2. deel: oog (gezichtsvermogen)
oog van	Hoofd: 2. deel: oog (gezichtsvermogen)
oog naar	Hoofd: 2. deel: oog (gezichtsvermogen)
linkeroog	Hoofd: 2. deel: oog, linker-

rechteroog	Hoofd: 2. deel: oog, rechter-
gehoor	Hoofd: 2. deel: oor (gehoor)
oor [voorafgegaan en gevolgd door een spatie]	Hoofd: 2. deel: oor (gehoor)
oor [+ 2 spaties]	Hoofd: 2. deel: oor (gehoor)
oor;	Hoofd: 2. deel: oor (gehoor)
oren	Hoofd: 2. deel: oor (gehoor)
linkeroor	Hoofd: 2. deel: oor, linker-
rechteroor	Hoofd: 2. deel: oor, rechter-
<i>Brahmarandhra</i>	Hoofd: 2. deel: schedelopening: term: <i>brahmarandhra</i> ('Brahmā's spleet') (Ind.)
huid	Huid
bruid	Huwelijk: 3. pers.: gemalin
echtgenoten	Huwelijk: 3. pers.: gemalin
van vrouw en	Huwelijk: 3. pers.: gemalin
zijn trouwe vrouwen	Huwelijk: 3. pers.: gemalin
kloosterscholen	Instelling en organisatie: 3. organisatie, onderwijs-: school, klooster-
politieke organisatie	Instelling en organisatie: 3. organisatie, politieke
politieke	Instelling en organisatie: 3. organisatie, politieke (politiek)
kaste	Instelling en organisatie: 5. systeem, sociaal: kastenstelsel (<i>varna</i> , kaste) (Ind.)
altruïsme	Karakter en gedrag: altruïsme
vrees	Karakter en gedrag: angst (huivering, paniek)
afschrikwekkende	Karakter en gedrag: angstaanjagendheid
verlang	Karakter en gedrag: begeerte (alg.)
verlangen extase naast kennis	Karakter en gedrag: begeerte naar een onderscheid tussen extase en kennis (vroege Upan. en Boeddh.) (Ind.)
drang tot voortplanten	Karakter en gedrag: begeerte naar nageslacht (kinderwens)
<i>Kāma</i> , zijn verlangen	Karakter en gedrag: begeerte: term: <i>kāma</i> (god) (Ind.)
wens	Karakter en gedrag: begeerte: wens
bekwaam	Karakter en gedrag: bekwaamheid
berusting	Karakter en gedrag: berusting (fatalisme)
fatalisme	Karakter en gedrag: berusting (fatalisme)
bescheidenheid	Karakter en gedrag: bescheidenheid
vreugde	Karakter en gedrag: blijdschap (vreugde)
deugdzaam	Karakter en gedrag: deugdzaamheid
alleen	Karakter en gedrag: eenzaamheid (alleen zijn)
eerlijkheid	Karakter en gedrag: eerlijkheid (openheid)
absurditeit	Karakter en gedrag: eigenaardigheid (bizar, afwijkend, absurd)
gastvrijheid	Karakter en gedrag: gastvrijheid
gedrag	Karakter en gedrag: gedrag (doen en laten)
populaire	Karakter en gedrag: geliefdheid
gelukzalig	Karakter en gedrag: gelukzaligheid (zaligheid)
geniet	Karakter en gedrag: genieten
Genot [+ spatie]	Karakter en gedrag: genieten
genoten [voorafgegaan door een spatie]	Karakter en gedrag: genieten
plezier	Karakter en gedrag: genieten
prettigheid	Karakter en gedrag: genieten
<i>Sukha</i> = 'plezier'	Karakter en gedrag: genieten: term: <i>sukha</i> (nom. act.) (Ind.)
gulheid	Karakter en gedrag: gulheid
vrijgevigheid	Karakter en gedrag: gulheid
<i>rajas</i> , het actieve en emotionele	Karakter en gedrag: hartstocht: term: <i>rajas</i> (<i>guṇa</i>), <i>rājasa</i> (adj.) (Ind.)
hoffelijkheid	Karakter en gedrag: hoffelijkheid
aard [voorafgegaan en gevolgd door een spatie]	Karakter en gedrag: karakter

aard, [voorafgegaan door een spatie]	Karakter en gedrag: karakter
aard. [voorafgegaan door een spatie]	Karakter en gedrag: karakter
karakter	Karakter en gedrag: karakter
kenmerk	Karakter en gedrag: karakter
kwaliteiten	Karakter en gedrag: karakter
essentiële	Karakter en gedrag: karakter, wezenlijk (essentie, kern)
kern	Karakter en gedrag: karakter, wezenlijk (essentie, kern)
wezen van	Karakter en gedrag: karakter, wezenlijk (essentie, kern)
<i>nāmarūpa</i>	Karakter en gedrag: karakter, wezenlijk: term: <i>nāmarūpa</i> (Ind.)
<i>sattva</i>	Karakter en gedrag: karakter, wezenlijk: term: <i>sattva</i> (Ind.)
inherente natuur	Karakter en gedrag: karakter: aangeboren of inherente eigenschap
<i>svabhāva</i>	Karakter en gedrag: karakter: aangeboren of inherente eigenschap: term: <i>svabhāva</i> (Ind.)
<i>Tathāgata</i>	Karakter en gedrag: karakter: aangeboren of inherente eigenschap: term: <i>tathāgata</i> ('van zo'n aard zijnde') (adj.) (Boeddha) (Ind.)
zonder kwaliteit	Karakter en gedrag: karakter: kwaliteitsloosheid
<i>guṇa's</i>	Karakter en gedrag: karakter: term: <i>guṇa</i> (Ind.)
<i>rajas</i>	Karakter en gedrag: karakter: term: <i>guṇa</i> : ' <i>rajas</i> ' (Ind.)
<i>sattva</i>	Karakter en gedrag: karakter: term: <i>guṇa</i> : ' <i>sattva</i> ' (Ind.)
<i>tamas</i>	Karakter en gedrag: karakter: term: <i>guṇa</i> : ' <i>tamas</i> ' (adj. <i>tāmasa</i>) (Ind.)
liefde	Karakter en gedrag: liefde
medelijden	Karakter en gedrag: medelijden
mildheid	Karakter en gedrag: mildheid (consideratie)
naïef	Karakter en gedrag: naïveteit
evenwichtigheid	Karakter en gedrag: onaangedaanheid
kalm	Karakter en gedrag: onaangedaanheid
niet geraakt worden	Karakter en gedrag: onaangedaanheid
onpersoonlijke	Karakter en gedrag: onpersoonlijk karakter
onverschilligheid	Karakter en gedrag: onverschilligheid
onvrijwillig	Karakter en gedrag: onvrijwilligheid
goed kunnen oordelen	Karakter en gedrag: oordeelkundigheid
algemeen gevoel van	Karakter en gedrag: sfeer (stemming)
pessimisme	Karakter en gedrag: somberheid (pessimisme)
tevredenheid	Karakter en gedrag: tevredenheid (voldoening)
neiging	Karakter en gedrag: toeneiging, gerichtheid
kwaadheid	Karakter en gedrag: toorn
trouw	Karakter en gedrag: trouw
gepieker	Karakter en gedrag: twijfel
twijfel	Karakter en gedrag: twijfel
geen vreugde	Karakter en gedrag: verdriet
Smart	Karakter en gedrag: verdriet
verdriet	Karakter en gedrag: verdriet
<i>Suṣumṇā</i>	Karakter en gedrag: welgezindheid: term: <i>sumna</i> , <i>su-</i> (<i>suṣumṇā</i>) (adj.) ('zeer vriendelijk') (ader) (Ind.)
wil [voorafgegaan door een spatie]	Karakter en gedrag: wil
wil tot leven	Karakter en gedrag: wil, levens-
zachtmoedig	Karakter en gedrag: zachtaardigheid
zijn bewegingen beheersen	Karakter en gedrag: zelfbeheersing (discipline)
in bedwang houden van de zintuigen	Karakter en gedrag: zelfbeheersing (discipline)
onderdrukken	Karakter en gedrag: zelfbeheersing (discipline)
discipline	Karakter en gedrag: zelfbeheersing (discipline)
zelfbeheersing	Karakter en gedrag: zelfbeheersing (discipline)
onderdrukken van stem, geest en	Karakter en gedrag: zelfbeheersing: beheersing van de ademhaling
regulering van de in- en uitgaande adem	Karakter en gedrag: zelfbeheersing: beheersing van de ademhaling

<i>Prāṇāyāma</i>	Karakter en gedrag: zelfbeheersing: beheersing van de ademhaling: term: <i>yāma</i> , <i>prāṇa</i> - ('beheersing van de ademhaling') (<i>yoga</i> -methode) (Ind.)
<i>Niyama</i>	Karakter en gedrag: zelfbeheersing: term: <i>niyama</i> (Ind.)
<i>Yama</i> :	Karakter en gedrag: zelfbeheersing: term: <i>yama</i> (Ind.)
kleren	Kleding
kleedt	Kleding: aankleden (bekleden, hullen)
lendendoek	Kleding: kledingstuk: lendendoek
naakt	Kleding: naaktheid
vodden	Kleding: type: vodden (lompen)
kleur	Kleur (alg.)
rood	Kleur: 1. stnd.: rood
wit	Kleur: 1. stnd.: wit
aarde [voorafgegaan en gevolgd door een spatie]	Kosmografie en geografie: aarde
aarde)	Kosmografie en geografie: aarde
aarde,	Kosmografie en geografie: aarde
aarde. [voorafgegaan door een spatie]	Kosmografie en geografie: aarde
aarde;	Kosmografie en geografie: aarde
aarde:	Kosmografie en geografie: aarde
chaos	Kosmografie en geografie: chaos i.t.t. kosmos
pool	Kosmografie en geografie: gebied: pool
hemel [voorafgegaan door een spatie]	Kosmografie en geografie: hemel
<i>āśrama</i> 's, 'plaatsen van	Kosmografie en geografie: plaats van ascese
plaats der doden	Kosmografie en geografie: plaats van het dodenrijk
Plaats van yoga	Kosmografie en geografie: plaats van <i>yoga</i> (Ind.)
nest.	Kosmografie en geografie: plaats, dierenverblijf- (nest, leger)
bevind	Kosmografie en geografie: plaats, woon-
doorbrengen	Kosmografie en geografie: plaats, woon-
huis van de leraar	Kosmografie en geografie: plaats, woon-
huizen	Kosmografie en geografie: plaats, woon-
verblijft	Kosmografie en geografie: plaats, woon-
verblijven	Kosmografie en geografie: plaats, woon-
wonen	Kosmografie en geografie: plaats, woon-
woning	Kosmografie en geografie: plaats, woon-
woont	Kosmografie en geografie: plaats, woon-
zetel	Kosmografie en geografie: plaats, woon-
ruimte	Kosmografie en geografie: ruimte
ruimte in het hart	Kosmografie en geografie: ruimte in het hart
kosmische ruimte	Kosmografie en geografie: ruimte, kosmische
ruimte tussen hemel en aarde	Kosmografie en geografie: ruimte: bovenwereld (tussen de hemel en de aarde)
ruimte, <i>ākāśa</i>	Kosmografie en geografie: ruimte: bovenwereld: term: <i>ākāśa</i> (Ind.)
<i>Ākāśa</i> = <i>antarikṣa</i> : ruimte tussen hemel	Kosmografie en geografie: ruimte: bovenwereld: term: <i>ākāśa</i> (Ind.)
<i>ākāśa</i> is vooral de ruimte tussen hemel	Kosmografie en geografie: ruimte: bovenwereld: term: <i>ākāśa</i> (Ind.)
ether	Kosmografie en geografie: ruimte: ether
<i>Ākāśa</i> is slechts een van de vijf	Kosmografie en geografie: ruimte: ether: term: <i>ākāśa</i> (Ind.)
<i>Ākāśa</i> wordt meestal vertaald als 'ether'	Kosmografie en geografie: ruimte: ether: term: <i>ākāśa</i> (Ind.)
het uitspansel, het zwerk	Kosmografie en geografie: ruimte: luchtruim (lucht, atmosfeer, dampkring, zwerk, uitspansel)
atmosfeer	Kosmografie en geografie: ruimte: luchtruim (lucht, atmosfeer, uitspansel)
kosmische	Kosmografie en geografie: universum
kosmos	Kosmografie en geografie: universum

universum	Kosmografie en geografie: universum
wereld	Kosmografie en geografie: universum
Kosmische niveau	Kosmografie en geografie: universum: type: makrokosmos
makrokosmos	Kosmografie en geografie: universum: type: makrokosmos
<i>adhidaivata</i>	Kosmografie en geografie: universum: type: makrokosmos: term: <i>adhidaivata</i> (Ind.)
Menselijke niveau	Kosmografie en geografie: universum: type: mikrokosmos
mikro- en makrokosmos	Kosmografie en geografie: universum: type: mikrokosmos
<i>adhyātma</i>	Kosmografie en geografie: universum: type: mikrokosmos: term: <i>adhyātma</i> (Ind.)
aardse bestaan	Kosmografie en geografie: universum: wereld (rijk) der mensen
bestaande wereld	Kosmografie en geografie: universum: wereld (rijk) der mensen
wereld der (goede) werken	Kosmografie en geografie: universum: wereld (rijk) der mensen
<i>prabhūta</i> 's ('menigte')	Kosmografie en geografie: universum: wereld (rijk) der mensen: term: <i>prabhūta</i> 's (pl.) ('velen') (Ind.)
pad [voorafgegaan door een spatie]	Kosmografie en geografie: weg (pad, route)
weg der	Kosmografie en geografie: weg (pad, route)
weg naar	Kosmografie en geografie: weg (pad, route)
volgen weg	Kosmografie en geografie: weg (pad, route)
hun weg	Kosmografie en geografie: weg (pad, route)
wegen [voorafgegaan en gevolgd door een spatie]	Kosmografie en geografie: weg (pad, route)
wegen.	Kosmografie en geografie: weg (pad, route)
wegen:	Kosmografie en geografie: weg (pad, route)
pad der Vaderen	Kosmografie en geografie: weg: pad der doden: Vaderen (Ind.)
weg der Vaderen	Kosmografie en geografie: weg: pad der doden: Vaderen (Ind.)
weg naar de Vaderen	Kosmografie en geografie: weg: pad der doden: Vaderen (Ind.)
Pitryāna	Kosmografie en geografie: weg: pad der doden: Vaderen, - der: term: <i>Pitryāna</i> (Ind.)
pad der goden	Kosmografie en geografie: weg: pad der goden (Ind.)
Devayāna	Kosmografie en geografie: weg: pad der goden: term: <i>Devayāna</i> (Ind.)
<i>Dhammayāna</i>	Kosmografie en geografie: weg: term: <i>yāna</i> , <i>Hīna</i> - = <i>Dhamma</i> - = <i>Brahma</i> - (rel.) (Ind.-B.)
<i>Brahmayāna</i>	Kosmografie en geografie: weg: term: <i>yāna</i> , <i>Hīna</i> - = <i>Dhamma</i> - = <i>Brahma</i> - (rel.) (Ind.-B.)
twee wegen	Kosmografie en geografie: weg: twee wegen
windstreken	Kosmografie en geografie: windstreek (hemel-)
noorden	Kosmografie en geografie: windstreek: noorden
westerse	Kosmografie en geografie: windstreek: westen
zuiden	Kosmografie en geografie: windstreek: zuiden
rondgedraaid en een cirkel wordt	Kringloop: cirkel van vuur
Na de dood begeeft de ziel zich naar een	Kringloop: eeuwige ~ van dood en leven
periodieke	Kringloop: tijd: periode (bep. tijdsirkel, periodiek)
schoonheid	Kunst en schrift: esthetiek: schoonheid
<i>anusvāra</i>	Kunst en schrift: schrift: schrijfteken: <i>anusvāra</i> (Ind.)
Hiraṇyagarbha	Kunst en schrift: voorstelling: universum als werldei: 'Hiraṇyagarbha' (Ind.)
fysieke	Lichaam
lichaam	Lichaam
ader [voorafgegaan door een spatie]	Lichaam: ader
-ader	Lichaam: ader
<i>Suṣumṇā</i> -ader	Lichaam: ader: ' <i>suṣumṇā</i> ' (Ind.)
anus [+ spatie]	Lichaam: anus
baarmoeder	Lichaam: baarmoeder (moederschoot)
beenderen	Lichaam: bot (been)
bot	Lichaam: bot (been)

merg	Lichaam: bot: merg
buik	Lichaam: buik
Lichaamshouding	Lichaam: gestalte (lichaamshouding)
lichaam recht houden	Lichaam: gestalte: yoga-houding (rechte houding)
zithoudingen	Lichaam: gestalte: zittende houding
<i>Āsana</i>	Lichaam: gestalte: zittende houding: term: <i>āsana (mūrti)</i> (Ind.)
het haar	Lichaam: haar (lichaams-, hoofd-)
hoofdhaar	Lichaam: haar (lichaams-, hoofd-)
scheert zijn hoofdhaar niet meer	Lichaam: haar, ongeknipt (ongeschoren)
handen	Lichaam: hand
duimen	Lichaam: hand: vinger: duim
hart	Lichaam: hart
pericardium	Lichaam: hart: deel: pericardium (hartzakje)
<i>hrdayam</i>	Lichaam: hart: term: <i>hrdaya</i> (Ind.)
subtiële lichaam	Lichaam: lichaam, subtiel
delen van het lichaam	Lichaam: lichaamsdeel
ledematen	Lichaam: lichaamsdeel (ledemaat)
benedenadems	Lichaam: lichaamslucht, uitgaande: wind
<i>apāna</i>	Lichaam: lichaamslucht, uitgaande: wind: term: <i>apāna</i> (Ind.)
urine	Lichaam: lichaamssap: urine
navel	Lichaam: navel
organen	Lichaam: orgaan
organen van handeling	Lichaam: orgaan van handeling
gevoelsorgaan	Lichaam: orgaan, gevoels-
faeces	Lichaam: uitwerpselen (mest)
uitwerpselen	Lichaam: uitwerpselen (mest)
vlees	Lichaam: vlees
voet	Lichaam: voet
waarnemingsfaculteiten	Lichaam: zintuig (waarnemingsmogelijkheid)
'plaatsen van vereniging'	Lichaam: zintuig (waarnemingsmogelijkheid)
zintuig	Lichaam: zintuig (waarnemingsmogelijkheid)
<i>graha's</i>	Lichaam: zintuig: term: <i>graha</i> (Ind.)
<i>indriya's</i>	Lichaam: zintuig: term: <i>indriya</i> (Ind.)
Eén bepaald zintuig, nl. de adem	Lichaam: zintuig: term: <i>prāṇa</i> (Ind.)
Het geheel der zintuigen	Lichaam: zintuig: term: <i>prāṇa</i> (Ind.)
<i>Prāṇa</i> is soms het Absolute, maar	Lichaam: zintuig: term: <i>prāṇa</i> (Ind.)
<i>skandha's</i>	Lichaam: zintuig: term: <i>skandha</i> (Ind.-B.)
donker	Licht en duisternis: duisternis (zwart)
duisternis	Licht en duisternis: duisternis (zwart)
zwart	Licht en duisternis: duisternis (zwart)
licht [voorafgegaan door een spatie]	Licht en duisternis: licht
licht van de ether	Licht en duisternis: licht, ether-
zonnestrallen	Licht en duisternis: licht, zon- (zonnestrallen)
nacht	Licht en duisternis: nacht
helderheid	Licht en duisternis: schittering
schittering	Licht en duisternis: schittering
stralen	Licht en duisternis: schittering
droomslaap, <i>taijasa</i>	Licht en duisternis: schittering: term: <i>taijasa</i> (adj.) (droomslaap) (Ind.)
verlicht [+ spatie]	Licht en duisternis: verlichting (belichten)
verlichting door	Licht en duisternis: verlichting (belichten)
literaire	Literatuur
<i>Āraṇyaka's</i>	Literatuur: <i>Āraṇyaka</i> (alg.) (Ind.)
Aitareya Āraṇyaka	Literatuur: <i>Āraṇyaka</i> , <i>Aitareya</i> (Ind.)
Jaiminīya Upaniṣad Brāhmaṇa	Literatuur: <i>Āraṇyaka</i> : <i>Jaiminīya Upaniṣad Brāhmaṇa</i> [geen <i>Brāhmaṇa</i> !] = <i>Talavākāra Āraṇyaka</i> (door <i>Jaimini</i>) (Ind.)

commentaar op de Brahma Sūtra	Literatuur: Bhāṣya, Śrī = Brahma Sūtra Bhāṣya (4) (Vaiṣṇava) (door Rāmānuja) (Ind.)
Yoga Bhāṣya van Vyāsa	Literatuur: Bhāṣya, Yoga (door Vyāsa) (Ind.)
Brāhmaṇa's	Literatuur: Brāhmaṇa (alg.) (Ind.), Brahmanisch
Śatapatha Brāhmaṇa	Literatuur: Brāhmaṇa, Śatapatha (Ind.)
Taittirīya Brāhmaṇa	Literatuur: Brāhmaṇa, Taittirīya (Ind.)
Māṇḍūkya Kārikā	Literatuur: Kārikā, Māṇḍūkya; = Gauḍapāda Kārikā (door Gauḍapāda) (Ind.)
Māṇḍūkya Kārikā (= Gauḍapāda Kārikā)	Literatuur: Kārikā, Māṇḍūkya; = Gauḍapāda Kārikā (door Gauḍapāda) (Ind.)
Sāṃkhya Kārikā	Literatuur: Kārikā, Sāṃkhya (door Īśvara Kṛṣṇa) (Ind.)
Mahābhārata	Literatuur: Mahābhārata (Ind.)
Bhagavad Gītā	Literatuur: Mahābhārata: 06: Bhīṣma Parvan: Bhagavad Gītā (Ind.)
Milindapanha	Literatuur: Milindapanha (Ind.-B.)
Purāṇa's	Literatuur: Purāṇa (alg.) (Ind.), Puranisch
Brahma Sūtra	Literatuur: Sūtra, Brahma; = Vedānta Sūtra (wrsch. door Bādarāyaṇa) (Ind.)
Vedānta van Bādarāyaṇa	Literatuur: Sūtra, Brahma; = Vedānta Sūtra (wrsch. door Bādarāyaṇa) (Ind.)
Vaikhānasa Dharma Sūtra	Literatuur: Sūtra, Dharma, Vaikhānasa (door Vikhanasa) (Ind.)
Sāṃkhya Sūtra	Literatuur: Sūtra, Sāṃkhya(pravacana) (door 'Kapila') (Ind.)
Nikāya's	Literatuur: Tripiṭaka: Piṭaka, Sutta: Nikāya (een verzameling preken) (Ind.-B.)
Boeddhistische teksten	Literatuur: type: Boeddhistische ~ (Ind.-B.)
Boeddistische literatuur	Literatuur: type: Boeddhistische ~ (Ind.-B.)
epiek	Literatuur: type: Indiase Hindoeïstische -: Indiase epiek (Ind.)
Upaniṣads	Literatuur: Upaniṣad (alg.) (Ind.)
Upaniṣadische	Literatuur: Upaniṣad (alg.) (Ind.)
Aitareya Upaniṣad	Literatuur: Upaniṣad, Aitareya (= Aitareya Āraṇyaka II: 4-6) (Ind.)
Bṛhad Āraṇyaka en Kauṣītaki Upaniṣad	Literatuur: Upaniṣad, Bṛhad Āraṇyaka (Ind.)
Bṛhad Āraṇyaka Upaniṣad	Literatuur: Upaniṣad, Bṛhad Āraṇyaka (Ind.)
Ārtabhāga:	Literatuur: Upaniṣad, Bṛhad Āraṇyaka: 'Gesprek met Ārtabhāga' (Ind.)
(Mādhyam̐dina-	Literatuur: Upaniṣad, Bṛhad Āraṇyaka: Mādhyam̐dina-redactie (Ind.)
Chāndogya Upaniṣad	Literatuur: Upaniṣad, Chāndogya (Ind.)
Chāndogya, Praśna en Muṇḍaka Upaniṣad	Literatuur: Upaniṣad, Chāndogya (Ind.)
(CU)	Literatuur: Upaniṣad, Chāndogya (Ind.)
Garbha Upaniṣad	Literatuur: Upaniṣad, Garbha (Ind.)
Īśa Upaniṣad	Literatuur: Upaniṣad, Īśa = Īśāvāsya (= Vājasaneyi Saṃhitā XL) (Ind.)
Jābāla en Kaṇṭhaśruti Upaniṣad	Literatuur: Upaniṣad, Jābāla (Ind.)
Kaṇṭhaśruti Upaniṣad	Literatuur: Upaniṣad, Kaṇṭhaśruti = Kaṭhaśruti (Ind.)
Kaṭha en	Literatuur: Upaniṣad, Kaṭha (Ind.)
Kaṭha Upaniṣad	Literatuur: Upaniṣad, Kaṭha (Ind.)
Kaṭha, Bṛhad Āraṇyaka en Kauṣītaki	Literatuur: Upaniṣad, Kaṭha (Ind.)
Kaṭha, de	Literatuur: Upaniṣad, Kaṭha (Ind.)
Kauṣītaki Upaniṣad	Literatuur: Upaniṣad, Kauṣītaki = Śāṅkhāyana (Ind.)
KauṣU	Literatuur: Upaniṣad, Kauṣītaki = Śāṅkhāyana (Ind.)
Mahānārāyaṇa Upaniṣad	Literatuur: Upaniṣad, Mahānārāyaṇa (= Taittirīya Āraṇyaka X) (Ind.)
Maitrāyaṇīya en Śvetāśvatara Upaniṣad	Literatuur: Upaniṣad, Maitrāyaṇīya = Maitrāyaṇa = Maitrī (Ind.)

Maitrāyaṇīya Upaniṣad	Literatuur: Upaniṣad, Maitrāyaṇīya = Maitrāyaṇa = Maitrī (Ind.)
Maitrāyaṇīya en de Śvetāśvatara	Literatuur: Upaniṣad, Maitrāyaṇīya = Maitrāyaṇa = Maitrī (Ind.)
Māṇḍūkya Upaniṣad	Literatuur: Upaniṣad, Māṇḍūkya (Ind.)
Muṇḍaka Upaniṣad	Literatuur: Upaniṣad, Muṇḍaka = Ātharvaṇa (Ind.)
Praśna en Muṇḍaka Upaniṣad	Literatuur: Upaniṣad, Praśna (Ind.)
Praśna Upaniṣad	Literatuur: Upaniṣad, Praśna (Ind.)
Śvetāśvatara	Literatuur: Upaniṣad, Śvetāśvatara (Ind.)
Veda's	Literatuur: Veda (alg.) (Ind.), Vedisch
Atharva Veda	Literatuur: Veda, Atharva = Atharvāṅgīrasa = pl. Atharvāṅgīrasās = Ātharvāṇa = Brahma Veda = Kṣatra Veda (Ind.)
Kāla-hymne	Literatuur: Veda, Atharva: Kāla Sūkta (AV 19: 53) (Ind.)
Ṛg Veda	Literatuur: Veda, Ṛg (Ind.)
Taittirīya Saṃhitā	Literatuur: Veda, Yajur, Zwarte: Taittirīya Saṃhitā (Ind.)
<i>pariśiṣṭa</i> van de	Literatuur: Vedāṅga: Nirukta: Nirukta Pariśiṣṭa (door Yāska) (Ind.)
predestinatie	Lot: 1. type: predestinatie (het vastgestelde ~)
toekomstig leven bepalen	Lot: 1. type: predestinatie (het vastgestelde ~)
kans	Lot: 1. type: toeval (kans, mogelijkheid)
toeval	Lot: 1. type: toeval (kans, mogelijkheid)
<i>yadṛccha</i>	Lot: 1. type: toeval : term: <i>yadṛccha</i> (Ind.)
lot van de mens	Lot: 2. obj.: mensen, ~ der
nodig is	Lot: 6. kar.: noodzakelijkheid
noodzakelijkheid	Lot: 6. kar.: noodzakelijkheid
<i>niyati</i>	Lot: 7. term: <i>niyati</i> (Ind.)
maan [voorafgegaan en gevolgd door een spatie]	Maan
maan [+ 2 spaties]	Maan
maan.	Maan
maan, [voorafgegaan door een spatie]	Maan
maan;	Maan
maans	Maan
donkere deel van de maan	Maan: donkere deel van de ~
lichte deel van de maan	Maan: maansikkel (lichte deel van de ~)
afzwakking	Macht en kracht: aspect: verzwakking (krachtsverlies)
krachteloos	Macht en kracht: aspect: zwakte, krachteloosheid
zwak	Macht en kracht: aspect: zwakte, krachteloosheid
herinneringsvermogen	Macht en kracht: herinneringsvermogen
kracht	Macht en kracht: kracht (sterk) (alg.)
energie	Macht en kracht: levenskracht
levensprincipe	Macht en kracht: levenskracht
<i>avāna</i>	Macht en kracht: levenskracht: term: <i>avāna</i> (Ind.)
<i>prāṇa</i>	Macht en kracht: levenskracht: term: <i>prāṇa</i> (Ind.)
<i>apāna</i>	Macht en kracht: levenskracht: term: <i>prāṇa</i> : <i>apāna</i> (Ind.)
<i>samāna</i>	Macht en kracht: levenskracht: term: <i>prāṇa</i> : <i>samāna</i> (Ind.)
<i>udāna</i>	Macht en kracht: levenskracht: term: <i>prāṇa</i> : <i>udāna</i> (Ind.)
<i>vyāna</i>	Macht en kracht: levenskracht: term: <i>prāṇa</i> : <i>vyāna</i> (Ind.)
scheppingskracht	Macht en kracht: scheppingskracht (creativiteit)
kracht van de waarneming en het denken	Macht en kracht: waarneming (zien, spreken, horen, denken enz.), kracht van de
autonomie	Macht en kracht: zelfstandige macht (autonomie)
afweer van slechte invloeden	Magie en mantiek: magische handeling: inhouden van de adem
mens	Mens
westerlingen	Mens: 1. geogr.: westerling
bovenmens	Mens: 3. kar.: god-mens (hogere mens)
hogere mens	Mens: 3. kar.: god-mens (hogere mens)
<i>amānava</i>	Mens: 3. kar.: god-mens: term: <i>amānava</i> (adj.) (Ind.)

<i>Übermensch</i>	Mens: 3. kar.: god-mens: <i>Übermensch</i>
volk	Mens: 5. soc.: volk (stam)
paleis Aparājita	Mythische woning: 1. naam: 'Aparājita', paleis in Brahmaloeka, de ~ van Brahman (Ind.)
wereld van het <i>Brahman</i>	Mythische woning: 1. naam: 'Brahmaloka' = 'Satyaloka', wereld, de ~ van Brahmā en Sarasvatī (of Brahman) (Ind.)
werelden van het <i>Brahman</i>	Mythische woning: 1. naam: 'Brahmaloka' = 'Satyaloka', wereld, de ~ van Brahmā en Sarasvatī (of Brahman) (Ind.)
Vaderen, bewonen een eigen wereld	Mythische woning: 1. naam: 'Pitṛloka', wereld, de ~ van Yama en de Vaderen (<i>Pitṛ's</i>) (Veda's) (Ind.)
wereld der Vaderen is de hemel	Mythische woning: 1. naam: 'Pitṛloka', wereld, de ~ van Yama en de Vaderen (<i>Pitṛ's</i>) (Veda's) (Ind.)
bliksem	Natuurverschijnsel: 2. weersfen.: bliksem (flits, schicht)
mist	Natuurverschijnsel: 2. weersfen.: mist (nevel)
wind	Natuurverschijnsel: 2. weersfen.: wind (storm)
Vāyu, de wind	Natuurverschijnsel: 2. weersfen.: wind: term: <i>vāyu</i> (god) (Ind.)
rook	Natuurverschijnsel: 3. chem/fys: rook (offer-)
hitte [voorafgegaan door een spatie]	Natuurverschijnsel: 3. chem/fys: temperatuur: warmte
hitte,	Natuurverschijnsel: 3. chem/fys: temperatuur: warmte
verhit	Natuurverschijnsel: 3. chem/fys: temperatuur: warmte
offer	Offer
dan een offer aan	Offer: 01. ontv.: de goden
offer aan het zelf	Offer: 01. ontv.: het zelf
<i>Agnihotra</i>	Offer: 02. naam: 'Agnihotra' (Ind.)
<i>Pākayajña's</i>	Offer: 02. naam: 'Pākayajña' (Ind.)
dierenoffers	Offer: 03. obj.: dierenoffer
<i>Soma</i> -offer	Offer: 03. obj.: drankoffer: <i>soma</i> -offer (<i>somayajña</i>) (Ind.)
damp door de goden geofferd wordt	Offer: 03. obj.: wateroffer (dampoffer)
water geofferd	Offer: 03. obj.: wateroffer (dampoffer)
<i>Iṣṭi</i>	Offer: 04. term: <i>iṣṭi</i> (Ind.)
<i>Iṣṭi</i> -offers	Offer: 05. type: <i>iṣṭi</i> (Ind.)
huisoffers	Offer: 06. rel.: huisoffer
<i>Śrauta</i> -offers	Offer: 06. rel.: openbaar -: <i>śrauta</i> -offer (Ind.)
<i>Pākayajña's</i>	Offer: 07. wijze: bakoffer: term: <i>pākayajña</i> (Ind.)
<i>Agnihotra</i>	Offer: 07. wijze: plengoffer: term: <i>hotra</i> , <i>agni</i> - ('plengen (van melk) in het vuur') (Ind.)
nieuwe- en vollemaansoffers	Offer: 08. tijd: maansoffer (nieuwe- en volle-)
paard	Paard
paleis	Paleis
<i>nirvāṇa</i>	Paradijs: 1. naam: Nirvāṇa (Ind.) + (Ind.-B.) + (Ind.-J.)
offerpriester	Priester: 1. functie: offerpriester
Atharva	Priester: 2. type/term: <i>atharvan</i> (Ind.) (vuurpriester) (lit.)
brahmaan	Priester: 3. groep: Brahmanen = skt. Brāhmaṇa's (Ind.)
brahmanen	Priester: 3. groep: Brahmanen = skt. Brāhmaṇa's (Ind.)
optreden als priester	Priester: 5. ambt: priesterschap (priesterambt)
psychologie	Psychologie
psychologische	Psychologie
begrepen	Psychologie: begrip (begrijpen)
begrijpen	Psychologie: begrip (begrijpen)
nooit volledig begrepen	Psychologie: begrip, on- (niet begrijpen)
onbegrip	Psychologie: begrip, on- (niet begrijpen)
bewustzijn	Psychologie: bewustzijn (bewustzijnstoestand, zielstoestand)
staat van de ziel	Psychologie: bewustzijn (bewustzijnstoestand, zielstoestand)
staten van de ziel	Psychologie: bewustzijn (bewustzijnstoestand, zielstoestand)
staten waarin de ziel kan verkeren	Psychologie: bewustzijn (bewustzijnstoestand, zielstoestand)
zielstoestand	Psychologie: bewustzijn (bewustzijnstoestand, zielstoestand)
zijnstoestand van de ziel	Psychologie: bewustzijn (bewustzijnstoestand, zielstoestand)

<i>mahat</i>	Psychologie: bewustzijn, zuiver: term: <i>cit</i> of <i>citta</i> (= <i>mahat</i> (fil.)) (Ind.)
aandacht	Psychologie: bewustzijn: aandacht (concentratie)
concentratie	Psychologie: bewustzijn: aandacht (concentratie)
<i>Dhāraṇā</i>	Psychologie: bewustzijn: aandacht: term: <i>dhāraṇā</i> (Ind.)
bewust [voorafgegaan en gevolgd door een spatie]	Psychologie: bewustzijn: bewustheid
<i>saṃjñāna</i>	Psychologie: bewustzijn: bewustheid: term: <i>saṃjñāna</i> (Ind.)
bewustwording	Psychologie: bewustzijn: bewustwording (beseffen)
rekenschap te geven	Psychologie: bewustzijn: bewustwording (beseffen)
onbewust	Psychologie: bewustzijn: onbewustheid
waaktoestand	Psychologie: bewustzijn: stadium: waaktoestand
waakbewustzijn	Psychologie: bewustzijn: stadium: waaktoestand
bijzondere waaktoestand, <i>turīya</i> of	Psychologie: bewustzijn: stadium: waaktoestand, bijzondere: term: <i>turīya</i> = <i>caturtha</i> (Upaniṣads) (Ind.)
vierde stadium	Psychologie: bewustzijn: stadium: waaktoestand, bijzondere: term: <i>turīya</i> = <i>caturtha</i> (Upaniṣads) (Ind.)
<i>vaiśvānara</i>	Psychologie: bewustzijn: stadium: waaktoestand: term: <i>vaiśvānara</i> (Ind.)
<i>Manas</i>	Psychologie: bewustzijn: term: <i>manas</i> (adj. <i>mānasa</i>) (Ind.)
<i>mano</i>	Psychologie: bewustzijn: term: <i>mano</i> (Ind.-B.)
<i>vijñāna</i> ('geest,	Psychologie: bewustzijn: term: <i>vijñāna</i> (Ind.-B.)
en <i>vijñāna</i> ,	Psychologie: bewustzijn: term: <i>vijñāna</i> (Ind.-B.)
<i>vijñāna</i> ;	Psychologie: bewustzijn: term: <i>vijñāna</i> (Ind.-B.)
dromen	Psychologie: droom
droom	Psychologie: droom
extase ter onderdrukking van bewustzijn	Psychologie: effect van de extase
psychologische werking van <i>OM</i>	Psychologie: effect van <i>OM</i> op de geest
beleeft	Psychologie: ervaring (beleving, empirie, sensatie)
ervaart	Psychologie: ervaring (beleving, empirie, sensatie)
ervaring	Psychologie: ervaring (beleving, empirie, sensatie)
sensatie	Psychologie: ervaring (beleving, empirie, sensatie)
ervaart de mens de wereld	Psychologie: ervaring van de wereld
God te beleven	Psychologie: ervaring van God
extase	Psychologie: extase
staat van gelukzaligheid	Psychologie: extase
'absorptie', eenwording met het object	Psychologie: extase: mystieke eenwording
absorptie in het Absolute	Psychologie: extase: mystieke eenwording
eenheid met het Absolute	Psychologie: extase: mystieke eenwording
eenwording met de godheid	Psychologie: extase: mystieke eenwording
eenwording met het Absolute	Psychologie: extase: mystieke eenwording
het goddelijke en vereniging hiermee	Psychologie: extase: mystieke eenwording
mystieke eenwording	Psychologie: extase: mystieke eenwording
vereniging met het Absolute	Psychologie: extase: mystieke eenwording
<i>Samādhi</i>	Psychologie: extase: mystieke eenwording: term: <i>samādhi</i> (Ind.)
denken	Psychologie: gedachte (denken)
gedachte	Psychologie: gedachte (denken)
overdenken	Psychologie: gedachte (denken)
overpeinzing	Psychologie: gedachte (denken)
reflectie	Psychologie: gedachte (denken)
herinnering	Psychologie: gedachte: herinnering (geheugen, in herinnering roepen, herdenken)
na te denken	Psychologie: gedachte: meditatie
meditatie	Psychologie: gedachte: meditatie
mediteren	Psychologie: gedachte: meditatie
concentreerde	Psychologie: gedachte: meditatie
concentreren	Psychologie: gedachte: meditatie

<i>Dhyāna</i>	Psychologie: gedachte: meditatie: term: <i>dhyāna</i> (Ind.)
<i>Citta</i> (maar ook <i>citti</i> , <i>cetas</i>) = 'gedachte	Psychologie: gedachte: term: <i>citta</i> (<i>citti</i> , <i>cetas</i>) (Ind.)
<i>Sāṃkhya</i> betekent 'opsomming' of	Psychologie: gedachte: term: <i>sāṃkhya</i> (Ind.)
Sāṃkhya , 'overpeinzing'	Psychologie: gedachte: term: <i>sāṃkhya</i> (Ind.)
<i>Tarka</i>	Psychologie: gedachte: term: <i>tarka</i> (nom. act.) (Ind.)
inbeelding	Psychologie: gedachte: voorstelling: verbeelding (fantasie, onwerkelijk, verzinsel)
ingebeeld	Psychologie: gedachte: voorstelling: verbeelding (fantasie, onwerkelijk, verzinsel)
psychische positie	Psychologie: gemoedstoestand
psychische positie, <i>bhāva</i>	Psychologie: gemoedstoestand: term: <i>bhāva</i> (Ind.)
psychische positie, <i>karman</i>	Psychologie: gemoedstoestand: term: <i>karman</i> (Ind.)
emotie	Psychologie: gevoel (emotie, gevoeligheid)
geestesgesteldheid	Psychologie: gevoel (emotie, gevoeligheid)
gevoel	Psychologie: gevoel (emotie, gevoeligheid)
wisselende stemmingen van de ziel	Psychologie: gevoel: stemmingswisseling
leraar en andere mensen	Psychologie: houding t.o.v. andere mensen
leraar en andere mensen	Psychologie: houding t.o.v. de leraar
individuele	Psychologie: individuatie
intellectuele zelf	Psychologie: intellect
intellect	Psychologie: intellect (geest, vernuft, intellectueel)
buddhi	Psychologie: intellect: term: <i>buddhi</i> (Ind.)
<i>Buddhi</i>	Psychologie: intellect: term: <i>buddhi</i> = (<i>Sāṃkhya</i>) <i>mahat</i> (Ind.)
prajñā , het intellect	Psychologie: intellect: term: <i>prajñā</i> (Ind.)
Prajñā , intelligentie of bewustzijn	Psychologie: intellect: term: <i>prajñā</i> (Ind.)
<i>prajñā</i>	Psychologie: intellect: term: <i>prajñā</i> (Ind.)
intelligent	Psychologie: intelligentie (verstand)
verstandelijke geest	Psychologie: intelligentie (verstand)
beëindigen van het functioneren van de	Psychologie: opheffing (uitdoving) van de geest
bereiken van de staat waarin de vijf	Psychologie: opheffing (uitdoving) van de geest
geest en de zintuigen uitgedoofd	Psychologie: opheffing (uitdoving) van de geest
uitgedoofd	Psychologie: opheffing (uitdoving) van de geest
verdoving van de activiteit van de	Psychologie: opheffing (uitdoving) van de geest
subject, is gelijk aan dat wat verlangd	Psychologie: opheffing van de subject-objectpolarisatie
verdwijnen van het bewustzijn t.a.v. een	Psychologie: opheffing van de subject-objectpolarisatie
verschil tussen subject en object valt	Psychologie: opheffing van de subject-objectpolarisatie
niet de psychische	Psychologie: psychische factor
slaap	Psychologie: slaap (slaper, sluimer)
diepe slaap	Psychologie: slaap, diepe, droomloze
diepe, droomloze slaap	Psychologie: slaap, diepe, droomloze
diepe, droomloze slaap, <i>prajñā</i>	Psychologie: slaap, diepe, droomloze: term: <i>prajñā</i> (Ind.)
droomslaap	Psychologie: slaap, droom-
droomslaap, <i>tajjasa</i>	Psychologie: slaap, droom-: term: <i>tajjasa</i> (Ind.)
spirituele	Psychologie: spiritualiteit
abusievelijk	Psychologie: vergissing
fout	Psychologie: vergissing
onlogische	Psychologie: vergissing
vergissing	Psychologie: vergissing
verkeerde	Psychologie: vergissing
verkeerde	Psychologie: vergissing
ontregeld	Psychologie: verwarring
verward	Psychologie: verwarring
<i>ahaṃkāra</i>	Psychologie individuatie: term: <i>ahaṃkāra</i> (Ind.)
reinheid	Reiniging en verzorging: reinheid (zuiverheid)
schone	Reiniging en verzorging: reinheid (zuiverheid)
zuivere	Reiniging en verzorging: reinheid (zuiverheid)

<i>sattva</i> , goedheid	Reiniging en verzorging: reinheid: term: <i>sattva</i> (subst.) (<i>guṇa</i>), <i>sāttvika</i> (adj.) (Ind.)
sattva , het lichte	Reiniging en verzorging: reinheid: term: <i>sattva</i> (subst.) (<i>guṇa</i>), <i>sāttvika</i> (adj.) (Ind.)
zelfreiniging	Reiniging en verzorging: reiniging(srite), lustratie
rituele baden	Reiniging en verzorging: wassing, bad (bader); ook als rite
leidt naar	Reis: 1. act.: begeleiden (leiden naar)
die de ziel begeleidt	Reis: 1. act.: begeleiden: naar het dodenrijk
of hogere mens (CU) de ziel leidt naar	Reis: 1. act.: begeleiden: naar het dodenrijk
vergezellen de organen de <i>Ātman</i>	Reis: 1. act.: begeleiden: naar het dodenrijk
betreedt	Reis: 1. act.: binnengaan
binnen te	Reis: 1. act.: binnengaan
binnendringt	Reis: 1. act.: binnengaan
binnentreden	Reis: 1. act.: binnengaan
doordringt	Reis: 1. act.: binnengaan
gaat tijdens de slaap het hart binnen	Reis: 1. act.: binnengaan
treedt de ziel het zuivere licht binnen	Reis: 1. act.: binnengaan
doorlopen	Reis: 1. act.: doorlópen (passeren, van begin tot eind volbrengen)
Terugkeer naar de aarde	Reis: 1. act.: nederdaling
ontmoet	Reis: 1. act.: ontmoeten (bezoeken, ontvangst)
keert terug	Reis: 1. act.: terugkeer
terug naar	Reis: 1. act.: terugkeer
Terugkeer	Reis: 1. act.: terugkeer
terugvallen in	Reis: 1. act.: terugkeer
verlaat	Reis: 1. act.: vertrekken (achterlaten, verlaten)
verliet	Reis: 1. act.: vertrekken (achterlaten, verlaten)
achterlating	Reis: 1. act.: vertrekken (achterlaten, verlaten)
verlaten	Reis: 1. act.: vertrekken (achterlaten, verlaten)
Upaniṣads volgen	Reis: 1. act.: volgen (ook fig.; achternagaan, nalopen)
volgen weg	Reis: 1. act.: volgen (ook fig.; achternagaan, nalopen)
zwerft	Reis: 1. act.: zwerven (zwerfer)
zwervend	Reis: 1. act.: zwerven (zwerfer)
zwerfer	Reis: 1. act.: zwerven (zwerfer)
Yāyāvara	Reis: 1. act.: zwerven: term: <i>yāyāvara</i> (nom. ag.) (huisvader-priester) (Ind.)
doorgang naar de wereld van het en Prajāpati naar het <i>Brahman</i>	Reis: 2. type: Brahman, - naar het (Ind.)
reist naar de wereld van het <i>Brahman</i>	Reis: 2. type: Brahman, - naar het (Ind.)
wind en zon naar het <i>Brahman</i>	Reis: 2. type: Brahman, - naar het (Ind.)
hemel, die men wil bereiken	Reis: 2. type: hemel, - naar de
opgestuwd naar de hemel	Reis: 2. type: hemel, - naar de
stijgt als damp naar de hemel	Reis: 2. type: hemel, - naar de
naar de goden en de Vaderen ging	Reis: 2. type: hemel, - naar de
ziel naar de goden of het Absolute gaat	Reis: 2. type: hemel, - naar de
ziel naar de hemel verhuist	Reis: 2. type: hemel, - naar de
de geest naar de maan	Reis: 2. type: maan, - naar de
gaan naar de maan	Reis: 2. type: maan, - naar de
maan is hier het doel	Reis: 2. type: maan, - naar de
naar de maan moet	Reis: 2. type: maan, - naar de
Naar het zuiden naar de maan	Reis: 2. type: maan, - naar de
metempsychosis	Reis: 2. type: metempsychosis (zielsverhuizing, transmigratie van de ziel) (alg.)
migratie van de ziel	Reis: 2. type: metempsychosis (zielsverhuizing, transmigratie van de ziel) (alg.)
transmigratie	Reis: 2. type: metempsychosis (zielsverhuizing, transmigratie van de ziel) (alg.)

transmigreert	Reis: 2. type: metempsychosis (zielsverhuizing, transmigratie van de ziel) (alg.)
transmigreren	Reis: 2. type: metempsychosis (zielsverhuizing, transmigratie van de ziel) (alg.)
zielsverhuizing	Reis: 2. type: metempsychosis (zielsverhuizing, transmigratie van de ziel) (alg.)
ethische transmigratie	Reis: 2. type: metempsychosis, ethische (naar hogere of lagere wezens)
reis van de ziel	Reis: 2. type: metempsychosis: ~ van de ziel binnen of buiten het lichaam; tijdens de slaap
ziel reist vanuit de 72.000 aderen naar	Reis: 2. type: metempsychosis: ~ van de ziel binnen of buiten het lichaam; tijdens de slaap
doorgang naar de wereld van het	Reis: 2. type: metempsychosis: naar de andere wereld
reist naar de wereld van het <i>Brahman</i>	Reis: 2. type: metempsychosis: naar de andere wereld
reizen van de maan via vuur, wind	Reis: 2. type: metempsychosis: naar de andere wereld
ziel glijdt en bij de dood deze verlaat en	Reis: 2. type: metempsychosis: naar de andere wereld
ziel naar de hemel verhuist	Reis: 2. type: metempsychosis: naar de andere wereld
ziel reist via de 101 ^e ader, het hoofd	Reis: 2. type: metempsychosis: naar de andere wereld
ziel reist via de aderen en de	Reis: 2. type: metempsychosis: naar de andere wereld
zoeken	Reis: 2. type: zoektocht (queeste)
het oog naar de zon	Reis: 2. type: zon, ~ naar de
naar de wereld van Āditya	Reis: 2. type: zon, ~ naar de
en de zonnestrallen naar de zon	Reis: 2. type: zon, ~ naar de
godsdienst	Religie
religieuze	Religie
kosmogonisme	Religie: 4. type: kosmogonisme
kosmogonistische	Religie: 4. type: kosmogonisme
pantheïsten	Religie: 4. type: pantheïsme
pantheïstische	Religie: 4. type: pantheïsme
theïsme	Religie: 4. type: theïsme
theïstisch [voorafgegaan door een spatie]	Religie: 4. type: theïsme
volkse geloof	Religie: 4. type: volksgeloof
geloof	Religie: 5. geloof
geloof in het bestaan van een ziel	Religie: 5. geloof in de ziel
in een ziel geloven	Religie: 5. geloof in de ziel
geloof in zielsverhuizing	Religie: 5. geloof in de zielsverhuizing
geloof dat men in het hiernamaals	Religie: 5. geloof in een herhaalde dood in het hiernamaals
<i>Brahman</i> -geloof	Religie: 5. geloof, <i>Brahman</i> - (Ind.)
geloof in het <i>Brahman</i>	Religie: 5. geloof, <i>Brahman</i> - (Ind.)
Boeddhisme	Religie: Boeddhisme (Ind.-B.), Boeddhistisch, Boeddhist
Boeddhisten	Religie: Boeddhisme (Ind.-B.), Boeddhistisch, Boeddhist
Boeddhistische	Religie: Boeddhisme (Ind.-B.), Boeddhistisch, Boeddhist
Christelijke	Religie: Christendom (Chr.), Christelijk, Christen
Jaina's	Religie: India, ~ van: Jāinisme (Ind.-J.), Jaina
Jāinisme	Religie: India, ~ van: Jāinisme (Ind.-J.), Jaina
Tantra's	Religie: Śāktisme = Tantrisme (Ind.), Śākta (lit.)
Brahmanistische	Religie: Vedische - (Vedisme): Brahmanisme (Ind.)
ascese	Religieus fenomeen: ascese (ascetisme)
ascetisme	Religieus fenomeen: ascese (ascetisme)
onthouding	Religieus fenomeen: ascese: onthouding
verzaking van de dingen	Religieus fenomeen: ascese: onthouding: wereldverzaking (onthechting)
wereldverzaking	Religieus fenomeen: ascese: onthouding: wereldverzaking (onthechting)
<i>yoga</i>	Religieus fenomeen: ascese: <i>yoga</i> (lit.) (Ind.)
<i>Yoga</i> als middel tot mystieke	Religieus fenomeen: ascese: <i>yoga</i> (lit.) (Ind.)

'het onder controle houden van de	Religieus fenomeen: ascese: <i>yoga</i> : 'citta- <i>vṛtti-nirodha</i> ' (Ind.)
methoden van <i>yoga</i>	Religieus fenomeen: ascese: <i>yoga</i> : methode
<i>Āsana</i>	Religieus fenomeen: ascese: <i>yoga</i> : methode: <i>āsana</i> (Ind.)
<i>Dhāraṇā</i>	Religieus fenomeen: ascese: <i>yoga</i> : methode: <i>dhāraṇā</i> (Maitr., YS) (Ind.)
<i>Dhyāna</i>	Religieus fenomeen: ascese: <i>yoga</i> : methode: <i>dhyāna</i> (Śvetāsvatara Upaniṣad, Śaiva Purāṇa's, YS, Maitrāyaṇīya Upaniṣad) (Ind.)
<i>Prāṇāyāma</i>	Religieus fenomeen: ascese: <i>yoga</i> : methode: <i>prāṇāyāma</i> (Ind.)
<i>Pratyāhāra</i>	Religieus fenomeen: ascese: <i>yoga</i> : methode: <i>pratyāhāra</i> (Ind.)
heilige	Religieus fenomeen: heiligheid (sacraal)
ascese, geloof en kennis praktiseren	Religieus fenomeen: houding: religieusiteit: godvrezendheid
geloof en ascese praktiseren	Religieus fenomeen: houding: religieusiteit: godvrezendheid
geloof en waarheid praktiseren	Religieus fenomeen: houding: religieusiteit: godvrezendheid
geloof praktiseren	Religieus fenomeen: houding: religieusiteit: godvrezendheid
religie praktiseren	Religieus fenomeen: houding: religieusiteit: godvrezendheid
vrome	Religieus fenomeen: houding: religieusiteit: godvrezendheid
verlangens naar een persoonlijke god	Religieus fenomeen: houding: religieuze behoefte aan een persoonlijke god
mystiek	Religieus fenomeen: mystiek
aan de Christelijke:	Religieus fenomeen: mystiek, Christelijke (Chr.)
Christelijke mystiek	Religieus fenomeen: mystiek, Christelijke (Chr.)
Upaniṣadische mystiek	Religieus fenomeen: mystiek, Upaniṣadische (Ind.)
universalisme	Religieus fenomeen: religieus universalisme
altaar	Religieus voorwerp: altaar
rituele	Rite
bouw van het altaar	Rite: rituele altaarbouw (brandstapel)
Kosmische niveau (<i>adhidaivata</i>)	Sansk. termen: <i>adhidaivata</i> (<i>adhidevata</i>)
Menselijke niveau (<i>adhyātma</i>)	Sansk. termen: <i>adhyātma</i>
<i>ahaṃkāra</i> , het principe van het	Sansk. termen: <i>ahaṃkāra</i>
De ruimte, <i>ākāśa</i>	Sansk. termen: <i>ākāśa</i>
bovenmens (<i>amānava</i>)	Sansk. termen: <i>amānava</i>
<i>apāna</i> : adem, vooral de uitgaande; geur	Sansk. termen: <i>an</i> : <i>apāna</i>
Ātman , dat wat kent, zonder een	Sansk. termen: <i>an</i> : <i>Ātman</i>
<i>mahān Ātman</i> , het grote zelf	Sansk. termen: <i>an</i> : <i>Ātman</i> , <i>mahān</i>
ontwikkeling van de term <i>prāṇa</i>	Sansk. termen: <i>an</i> : <i>prāṇa</i>
<i>prajñā</i> (intellect), waaruit zintuigen en	Sansk. termen: <i>an</i> : <i>prāṇa</i>
<i>Prāṇa</i> is soms het Absolute, maar	Sansk. termen: <i>an</i> : <i>prāṇa</i>
<i>samāna</i> , die de in- en uitademing	Sansk. termen: <i>an</i> : <i>samāna</i>
<i>udāna</i> , de opgaande stroom die de ziel	Sansk. termen: <i>an</i> : <i>udāna</i>
<i>vyāna</i> , de vereniging van <i>prāṇa</i> en <i>apāna</i>	Sansk. termen: <i>an</i> : <i>vyāna</i>
<i>Ākāśa</i> = <i>antarikṣa</i> : ruimte tussen hemel	Sansk. termen: <i>antarikṣa</i>
<i>anusvāra</i>	Sansk. termen: <i>anusvāra</i>
Aparājita	Sansk. termen: <i>Aparājita</i>
Āra [voorafgegaan en gevolgd door een spatie]	Sansk. termen: <i>Āra</i>
zeeën Ara	Sansk. termen: <i>Āra</i>
Nya [voorafgegaan door een spatie]	Sansk. termen: <i>Āra</i>
Jaiminīya Upaniṣad Brāhmaṇa	Sansk. termen: <i>āraṇyaka</i> : <i>Jaiminīya Upaniṣad Brāhmaṇa</i>
<i>Āsana</i> :	Sansk. termen: <i>āsana</i>
<i>āśrama</i>'s , 'plaatsen van	Sansk. termen: <i>āśrama</i>
<i>avāna</i>	Sansk. termen: <i>avāna</i>
<i>avyakta</i> , het onbepaalde of het kalme	Sansk. termen: <i>avyakta</i>
De psychische positie, <i>bhāva</i>	Sansk. termen: <i>bhū</i> : <i>bhāva</i>
inherente natuur (<i>svabhāva</i>)	Sansk. termen: <i>bhū</i> : <i>bhāva</i> : <i>svabhāva</i>
materie (<i>bhūtāni</i>)	Sansk. termen: <i>bhūta</i>

bhūtātman , de eigenlijke ziel	Sansk. termen: <i>bhūta</i>
bhūtātman , de eigenlijke ziel	Sansk. termen: <i>bhūtātman</i>
lichaam, de eigenlijke ziel	Sansk. termen: <i>bhūtātman</i>
waardig (<i>brahmacarya</i>)	Sansk. termen: <i>brahmacarya</i>
Brahman , het Absolute:	Sansk. termen: <i>Brahman</i>
<i>Brahmarandhra</i>	Sansk. termen: <i>brahmarandhra</i>
<i>Brahmayāna</i>	Sansk. termen: <i>Brahmayāna</i>
<i>Buddhi</i> in kosmisch en individueel	Sansk. termen: <i>buddhi</i>
<i>Brahma-cakka</i>	Sansk. termen: <i>cakra: cakka, Brahma-</i>
<i>Dhamma-cakka</i> ‘wiel van de wet’	Sansk. termen: <i>cakra: cakka, Dhamma-</i>
Chāndogya	Sansk. termen: <i>Chāndogya</i>
Citta:	Sansk. termen: <i>cit</i>
Devayāna , het pad der goden	Sansk. termen: <i>devayāna</i>
pad der goden is bedoeld voor	Sansk. termen: <i>devayāna</i>
Dhamma	Sansk. termen: <i>Dhamma</i>
<i>Dhammayāna</i>	Sansk. termen: <i>Dhammayāna</i>
<i>Dhāraṇā:</i>	Sansk. termen: <i>dhāraṇā</i>
<i>dharma</i> ’s-theorie is gebaseerd	Sansk. termen: <i>dharma (dharman)</i>
<i>Dhyāna:</i>	Sansk. termen: <i>dhyāna</i>
<i>Duḥkha</i> = ‘ellende’	Sansk. termen: <i>duḥkha</i>
Ghorācārika	Sansk. termen: <i>ghorācārika</i>
atigraha ’s	Sansk. termen: <i>grah: atigraha</i>
objecten uit (<i>atigraha</i> ’s)	Sansk. termen: <i>grah: atigraha</i>
Garbha Upaniṣad	Sansk. termen: <i>grah: garbha</i>
<i>Graha</i> = ‘grijper’	Sansk. termen: <i>grah: graha</i>
zintuigen (<i>graha</i> ’s)	Sansk. termen: <i>grah: graha</i>
<i>guṇa</i> ’s (‘draden’), waaruit <i>prakṛti</i>	Sansk. termen: <i>guṇa</i>
Hiraṇyagarbha, het persoonlijke	Sansk. termen: <i>Hiraṇyagarbha</i>
<i>hṛdayam</i> , eig. ‘hij hier in het hart’	Sansk. termen: <i>hṛdayam</i>
Ilya	Sansk. termen: <i>Ilya</i>
indriya ’s	Sansk. termen: <i>indriya</i>
<i>Īśa</i> , heer	Sansk. termen: <i>Īśa</i>
Absolute voor: <i>Īśvara</i>	Sansk. termen: <i>Īśvara</i>
<i>Īśvara</i> of het Absolute’	Sansk. termen: <i>Īśvara</i>
<i>Īśvara</i> , de wereldziel	Sansk. termen: <i>Īśvara</i>
levendiger is dan de <i>Īśvara</i> uit de Yoga	Sansk. termen: <i>Īśvara</i>
<i>iva</i> (als het ware, schijnen)	Sansk. termen: <i>iva</i>
jīvanmukta	Sansk. termen: <i>jīvanmukta</i>
<i>vijñāna</i> (‘geest,	Sansk. termen: <i>jñāna: vijñāna</i>
en <i>vijñāna</i> ,	Sansk. termen: <i>jñāna: vijñāna</i>
Vijñāna:	Sansk. termen: <i>jñāna: vijñāna</i>
<i>Kāla</i> (tijd)	Sansk. termen: <i>kāla</i>
<i>karyakāla</i> is de verandering van de tijd	Sansk. termen: <i>kāla: karyakāla</i>
<i>Kalpanāpoḍha</i> is gewaarwording zonder	Sansk. termen: <i>kalpanāpoḍha</i>
<i>Savikalpaka</i> is de bewuste kennisneming	Sansk. termen: <i>kalpanāpoḍha</i>
<i>kāraṇa</i>	Sansk. termen: <i>Kāraṇa</i>
Kārikā	Sansk. termen: <i>Kārikā</i>
Karmadeva’s	Sansk. termen: <i>Karmadeva</i>
De psychische positie, <i>karman</i>	Sansk. termen: <i>karman</i>
doctrine van karman	Sansk. termen: <i>karman</i>
<i>karman</i> (handelingen, geen moraal)	Sansk. termen: <i>karman</i>
kramamukti	Sansk. termen: <i>kramamukti</i>
<i>liṅga</i> is het deel van de ziel dat	Sansk. termen: <i>liṅga</i>
liṅga , de individuele ziel	Sansk. termen: <i>liṅga</i>
<i>Mādhyam̐dina</i>	Sansk. termen: <i>Mādhyam̐dina</i>
<i>mahat</i> of buddhi , de ‘grote’ of	Sansk. termen: <i>mahat (mahān)</i>

De ziel woont nog steeds in het hart	Sansk. termen: <i>manas</i>
Geest, <i>mano</i> , wijkt niet af van de	Sansk. termen: <i>manas</i>
<i>manas</i> , 'geest'	Sansk. termen: <i>manas</i>
menselijke geest (<i>manasa</i>)	Sansk. termen: <i>manas</i>
<i>Māṇḍūkya</i>	Sansk. termen: <i>Māṇḍūkya</i>
materie (<i>mātrā</i>)	Sansk. termen: <i>mātrā</i>
<i>mātrā</i> (materie)	Sansk. termen: <i>mātrā</i>
existentiële elementen (<i>bhūtamātra</i>)	Sansk. termen: <i>mātrā: bhūtamātra</i>
<i>māyāvin</i>	Sansk. termen: <i>māyāvin</i>
<i>nāmarūpa</i> , 'naam en vorm'	Sansk. termen: <i>nāmarūpa</i>
<i>pariśiṣṭa</i> van de	Sansk. termen: <i>nirukta</i>
<i>nirvāṇa</i> , waarin de gevoelens, gedachten	Sansk. termen: <i>nirvāṇa</i>
<i>Niyama:</i>	Sansk. termen: <i>niyama</i>
noodzakelijkheid (<i>niyati</i>)	Sansk. termen: <i>niyati</i>
onderzocht moeten worden (<i>parīkṣya</i>)	Sansk. termen: <i>parīkṣya</i>
<i>Pitṛyāna</i>, het pad der Vaderen	Sansk. termen: <i>pitṛayana</i>
pad der Vaderen is bedoeld voor	Sansk. termen: <i>pitṛayana</i>
<i>prabhūta</i> 's ('menigte')	Sansk. termen: <i>prabhūta</i>
diepe, droomloze slaap, <i>prajñā</i>	Sansk. termen: <i>prajñā</i>
<i>prajñā</i>, het intellect, bestaat uit geest	Sansk. termen: <i>prajñā</i>
<i>Prajñā</i>, intelligentie of bewustzijn	Sansk. termen: <i>prajñā</i>
<i>prāṇa = prajñātman</i>	Sansk. termen: <i>prajñātman</i>
<i>Prajñā Ātman</i>	Sansk. termen: <i>prajñātman</i>
<i>Prāṇa</i>, de adem	Sansk. termen: <i>prāṇa</i>
<i>Prāṇāyāma:</i>	Sansk. termen: <i>prāṇāyāma</i>
<i>Pratyāhāra:</i>	Sansk. termen: <i>pratyāhāra</i>
<i>rajas</i>, het actieve en emotionele	Sansk. termen: <i>rajas</i>
<i>rūpa</i> (verschijning, (visuele)	Sansk. termen: <i>rūpa</i>
<i>Sārajya</i>	Sansk. termen: <i>Sārajya</i>
<i>Śālīna</i>	Sansk. termen: <i>śālīna</i>
<i>Samādhi:</i>	Sansk. termen: <i>samādhi</i>
<i>saṃjñāna</i>	Sansk. termen: <i>saṃjñāna</i>
<i>Samkalpa</i> is nauw verbonden met <i>manas</i>	Sansk. termen: <i>saṃkalpa</i>
wilsbesluit (<i>saṃkalpa</i>)	Sansk. termen: <i>saṃkalpa</i>
<i>Sāṃkhya =</i>	Sansk. termen: <i>Sāṃkhya</i>
<i>Sāṃkhya</i> betekent 'opsomming' of	Sansk. termen: <i>Sāṃkhya</i>
<i>saṃnyāsin</i> is de mediterende	Sansk. termen: <i>saṃnyasa</i>
aanrakingen (<i>saṃsparśa</i>)	Sansk. termen: <i>saṃsparśa</i>
<i>sattva</i>, het lichte, het intellectuele	Sansk. termen: <i>sat: sattva (sāttvika (adj.))</i>
Boeddhistische <i>skandha</i> 's	Sansk. termen: <i>skandha</i>
<i>Sukha = 'plezier'</i>	Sansk. termen: <i>su (2): sukha</i>
<i>Suṣumṇā</i> -ader	Sansk. termen: <i>su (2): suṣumṇā</i>
<i>surā</i>	Sansk. termen: <i>surā</i>
Vaikhānasa Dharma Sūtra	Sansk. termen: <i>sūtra: Dharma Sūtra</i>
<i>tamas</i>, het donkere, passieve en	Sansk. termen: <i>tamas</i>
<i>Tarka:</i>	Sansk. termen: <i>tarka</i>
<i>Tathāgata</i> is een belichaming van	Sansk. termen: <i>Tathāgata</i>
droomslaap, <i>taijasa</i>	Sansk. termen: <i>tejas: taijasa</i>
<i>turīya</i> of <i>caturtha</i> ('vierde')	Sansk. termen: <i>turīya = caturtha</i>
<i>udbhid:</i> ontstaan uit zaadje of scheut	Sansk. termen: <i>udbhid</i>
<i>upadhi</i> 's	Sansk. termen: <i>upadhi</i>
Brhad Āraṇyaka Upaniṣad	Sansk. termen: <i>upaniṣad: Brhad Āraṇyaka Upaniṣad</i>
Īśa Upaniṣad	Sansk. termen: <i>upaniṣad: Īśa Upaniṣad</i>
Jābāla en Kanṭhaśruti Upaniṣad	Sansk. termen: <i>upaniṣad: Jābāla Upaniṣad</i>

Kaṭha	Sansk. termen: <i>upaniṣad: Kaṭha Upaniṣad</i>
Kaṇṭhaśruti Upaniṣad	Sansk. termen: <i>upaniṣad: Kaṇṭhaśruti Upaniṣad</i>
Kauṣītaki Upaniṣad	Sansk. termen: <i>upaniṣad: Kauṣītaki Upaniṣad</i>
Mahānārāyaṇa Upaniṣad	Sansk. termen: <i>upaniṣad: Mahānārāyaṇa Upaniṣad</i>
Maitrāyaṇīya	Sansk. termen: <i>upaniṣad: Maitrāyaṇīya Upaniṣad</i>
Muṇḍaka Upaniṣad	Sansk. termen: <i>upaniṣad: Muṇḍaka Upaniṣad</i>
Praśna	Sansk. termen: <i>upaniṣad: Praśna Upaniṣad</i>
Śvetāśvatara	Sansk. termen: <i>upaniṣad: Śvetāśvatara</i>
<i>pudgalavāda</i>	Sansk. termen: <i>vāda</i>
<i>anattā</i> , ontkenning van het zelf	Sansk. termen: <i>vāda: anattāvāda</i>
<i>ātmavāda</i> , de doctrine van het zelf	Sansk. termen: <i>vāda: ātmavāda</i>
<i>pudgalavāda</i>	Sansk. termen: <i>vāda: pudgalavāda</i>
<i>pudgala</i> van de Vātsīputrīya's of	Sansk. termen: <i>vāda: pudgalavāda</i>
Sarvāstivādins	Sansk. termen: <i>vāda: sarvāstivāda</i>
Vijñānavādins	Sansk. termen: <i>vāda: Vijñānavāda</i>
waaktoestand, <i>vaiśvānara</i>	Sansk. termen: <i>Vaiśvānara</i>
<i>vānaprastha</i>	Sansk. termen: <i>vānaprastha</i>
Vārttāvṛtti	Sansk. termen: <i>vārttāvṛtti</i>
Vātsīputrīya's	Sansk. termen: <i>Vātsīputrīya</i>
Sammitīya's	Sansk. termen: <i>Vātsīputrīya</i>
<i>Viṣūvat</i>	Sansk. termen: <i>Viṣūvat</i>
toeval (<i>yadṛccha</i>)	Sansk. termen: <i>yadṛccha</i>
<i>Yama:</i>	Sansk. termen: <i>yama</i>
Yama wijst	Sansk. termen: <i>yama</i>
Yāyāvara (= 'zwerfer')	Sansk. termen: <i>yāyāvara</i>
Yoga is de eenheid van adem en geest	Sansk. termen: <i>yuj: yoga</i>
Yoga is de praktische toepassing	Sansk. termen: <i>yuj: yoga</i>
Yoga is dus het krachtig in bedwang	Sansk. termen: <i>yuj: yoga</i>
<i>yogin</i>	Sansk. termen: <i>yuj: yogin</i>
geschapen	Schepping
schepping	Schepping
twee helften die oorspronkelijk verenigd	Schepping: antropogenie: als androgyn (en splitsing in man en vrouw)
schiepen de wereld	Schepping: kosmogonie (wereldschepping)
de wereld met <i>māyā</i> geschapen heeft	Schepping: kosmogonie: door <i>māyā</i> (Ind.)
wateren, geschapen door Prajāpati	Schepping: oerwateren, ~ van de: uit het lichaam van een god (reus)
schepselen	Schepping: schepsel
geest die verrijst uit de wateren	Schepping: theogonie: Prajāpati uit de oerwateren (Ind.)
uit zichzelf voortkomend	Schepping: theogonie: zelfschepping
schrijver van de tijd	Schepping: tijd, ~ van de
gerealiseerd	Schepping: verwerklijken
bracht dezelfde soort jongen voort	Schepping: voortbrengen
geproduceerd	Schepping: voortbrengen
produceren	Schepping: voortbrengen
schiep nageslacht	Schepping: voortbrengen
verwekken van zonen	Schepping: voortbrengen
voort te planten	Schepping: voortbrengen
voortplanten	Schepping: voortbrengen
voortplanting	Schepping: voortbrengen
product	Schepping: voortbrengsel, product
<i>Brahman</i> schiep <i>dharma</i>	Schepping: voortbrengsel: <i>dharma</i> (Ind.)
ontstond het principe van <i>mahat</i> of	Schepping: voortbrengsel: <i>mahat</i> of <i>buddhi</i> (Sāṃkhya) (Ind.)
overspelige	Seksualiteit: 1. type: promiscuïteit
hoer	Seksualiteit: 1. type: prostitutie (prostituëe)
besprong haar	Seksualiteit: 2. act.: geslachtsdaad

zich met haar verbonden	Seksualiteit: 2. act.: geslachtsdaad
<i>brahmacarya</i>	Seksualiteit: 2. act.: onthouding, seksuele: term: <i>brahmacarya</i> (Ind.)
conceptie in de baarmoeder	Seksualiteit: 2. act.: verwekking, ontvangenis en zwangerschap
verwekken	Seksualiteit: 2. act.: verwekking, ontvangenis en zwangerschap
penis	Seksualiteit: 5. org.: fallus (penis)
geslachtsorganen	Seksualiteit: 5. org.: geslachtsorgaan
zaad	Seksualiteit: 5. org.: zaad (sperma)
afgescheiden	Sociologie: afzondering (geïsoleerdheid)
afgezonderd	Sociologie: afzondering (geïsoleerdheid)
gemeenschap met de goden	Sociologie: deelneming (opneming, lid zijn of worden) in de gemeenschap
opgenomen worden in de kring der	Sociologie: deelneming (opneming, lid zijn of worden) in de gemeenschap
secten	Sociologie: gemeenschap, religieuze (cultus-, geloofs-, secte)
sociale	Sociologie: maatschappij (samenleving, sociaal)
staf	Staf: 1. type: steunstaf
drie- of enkelvoudige staf	Staf: 2. scepter: staf van de <i>saṃnyāsin</i> (drie- of enkelvoudige -) (Ind.)
steentjes	Steen
kristal	Steen: 1. soort: edelsteen: kristal
overweldigen	Strijd en vrede: aanval
overweldiging	Strijd en vrede: aanval
vijand	Strijd en vrede: antagonisme
verdedigt	Strijd en vrede: beschermen
afhankelijk	Strijd en vrede: gebondenheid
geboeid zijn	Strijd en vrede: gebondenheid
geboeidheid	Strijd en vrede: gebondenheid
gebonden	Strijd en vrede: gebondenheid
geen onafhankelijk	Strijd en vrede: gebondenheid
hangt af van	Strijd en vrede: gebondenheid
niet onafhankelijk	Strijd en vrede: gebondenheid
interventie	Strijd en vrede: interventie (ook: goddelijke -)
Aparājita	Strijd en vrede: onoverwinnelijkheid: term: <i>aparājita</i> (fem. <i>aparājitā</i>) (part.) (myth. woning/godin) (Ind.)
overwonnen	Strijd en vrede: overwinning (verslaan)
rivalen	Strijd en vrede: rivaliteit (concurrentie)
verwond	Strijd en vrede: treffen (slaan, verwonden, gewonde, mepper)
verdreven	Strijd en vrede: verdrijven
verdrijven	Strijd en vrede: verdrijven
verzoenen	Strijd en vrede: verzoening
de verzoening	Strijd en vrede: verzoening
ter verzoening van	Strijd en vrede: verzoening der tegenstellingen
vergelijking	Symboliek: 2. beeldspraak: metafoor (vergelijking)
drie kleuren komen overeen met die van	Symboliek: 3. thema: kleuren, - van de
plaats in de symboliek van de	Symboliek: 3. thema: wagen, - van de
wiel-metafoor	Symboliek: 3. thema: wiel, - van het
as, <i>prāṇa</i> = <i>prajñātman</i> , het intellectuele	Symboliek: as [van wiel] als symbool van het intellectuele zelf (<i>prāṇa</i> = <i>prajñātman</i>) (Ind.)
van de <i>guṇa</i>'s, verbeeld in kleuren	Symboliek: kleuren als symbool van de <i>guṇa</i> 's (Ind.)
verbeeld door de lotusbloem met vier	Symboliek: lotus [met vier bladeren als de windstreken] als symbool van <i>ākāśa</i> , de ruimte
menner: de geest	Symboliek: menner als symbool van de geest (intellect)
menner: het intellect	Symboliek: menner als symbool van de geest (intellect)
De <i>Ātman</i> is als een oceaan	Symboliek: oceaan als symbool van de <i>Ātman</i> (Ind.)
klank <i>OM</i> , het symbool van het <i>Brahman</i>	Symboliek: <i>OM</i> als symbool van het <i>Brahman</i> (Ind.)

paarden: de organen van handeling	Symboliek: paarden als symbool van de zintuigen (of organen van handeling)
paarden: de zintuigen	Symboliek: paarden als symbool van de zintuigen (of organen van handeling)
zintuigen zijn paarden	Symboliek: paarden als symbool van de zintuigen (of organen van handeling)
de objecten hun gebied van handeling	Symboliek: paardengebied als symbool van zintuigelijke objecten
pijl met de geest op de	Symboliek: pijl met de geest op de punt als symbool van (de werking van) de klank <i>OM</i> (Ind.)
Rood is het vuur	Symboliek: rood als symbool van het vuur
intellect-elementen (de spaken)	Symboliek: spaken als symbool van intellect-elementen (objecten van de geest, <i>prajñāmātrā's</i>) (Ind.)
teugels: de geest	Symboliek: teugels als symbool van de geest of het intellect
teugels: het intellect	Symboliek: teugels als symbool van de geest of het intellect
existentiële elementen (de velg)	Symboliek: velg als symbool van existentiële elementen (zintuigelijke objecten, <i>bhūtamātra's</i>) (Ind.)
Absolute is als een vlam die snel wordt	Symboliek: vlam [snel in een cirkel ronddraaiend] als symbool van het Absolute (Ind.)
zoals de vogel op zijn nest	Symboliek: vogel [op zijn nest] als symbool van het individuele bestaan van het zelf
vogels als voorstelling van de Vaderen	Symboliek: vogel als symbool van een dodengeest
vergelijking tussen de twee vogels	Symboliek: vogels [twee] als symbool van de twee aspecten van de ziel
wagen: de ziel	Symboliek: wagen als symbool van de ziel
geloof neemt de plaats in van het water	Symboliek: water [damp] als symbool van geloof
offer vertegenwoordigd door het water	Symboliek: water als symbool van offerhandelingen
wiel van de wet	Symboliek: wiel [of rad] als symbool van de wet (of de leer van Boeddha) (Ind.-B.)
<i>Brahma-cakka</i>	Symboliek: wiel [of rad] als symbool van de wet (of de leer van Boeddha): 'Brahma-cakka' = 'Dhamma-cakka' (pāli) (Ind.-B.)
<i>Dhamma-cakka</i>	Symboliek: wiel [of rad] als symbool van de wet (of de leer van Boeddha): 'Brahma-cakka' = 'Dhamma-cakka' (pāli) (Ind.-B.)
Wit is het water	Symboliek: wit als symbool van het water
Zwart is het voedsel (= aarde)	Symboliek: zwart als symbool van het voedsel of de aarde
zweep: de natuur	Symboliek: zweep als symbool van de natuur
verbale expressie	Taal
aangeropen	Taal: 1. type: gebed (aanroeping, invocatie)
gebeden	Taal: 1. type: gebed (aanroeping, invocatie)
dialogoog	Taal: 1. type: gesprek (dialogoog)
gesprek	Taal: 1. type: gesprek (dialogoog)
discussies	Taal: 1. type: gesprek: debat (discussie)
spraak	Taal: 1. type: spraak (spreken)
<i>vāda</i>	Taal: 1. type: spraak: term: <i>vāda</i> (subst. part.) (fil.) (Ind.)
frasen	Taal: 1. type: spreuk
verzoek	Taal: 1. type: verzoek
citeren	Taal: 1. type: voorlezing (recitatie, voordracht)
Praśna	Taal: 1. type: vraag: term: <i>praśna</i> (lit.) (Ind.)
woord	Taal: 1. type: woord
termen	Taal: 1. type: woord: terminologie
terminologie	Taal: 1. type: woord: terminologie
Sāṃkhya Kārikā is het oudste tekstboek	Taal: 2. tekst, filosofische
uitleggingen over pogingen het	Taal: 2. tekst, filosofische
Kaṇṭhaśruti Upaniṣad	Taal: 2. tekst, geopenbaarde: term: <i>śruti</i> , <i>Kaṭha</i> ('overlevering van Kaṭha') (lit.) (Ind.)
<i>pariśiṣṭa</i>	Taal: 2. tekst, toegevoegde: term: <i>pariśiṣṭa</i> (Ind.)
commentaar op de Brahma Sūtra	Taal: 2. tekst: commentaar
Rg	Taal: 2. tekst: lied, lof-: term: <i>ṛc</i> (<i>rg</i> , <i>ṛk</i>) (lit.) (Ind.)

volgende elementen	Taal: 2. tekst: lijst (opsomming)
volgende 'realistische'	Taal: 2. tekst: lijst (opsomming)
volgende methoden	Taal: 2. tekst: lijst (opsomming)
volgende offerplichten	Taal: 2. tekst: lijst (opsomming)
volgende plichten	Taal: 2. tekst: lijst (opsomming)
opsomming	Taal: 2. tekst: lijst (opsomming, opnoemen als reeks)
functies van de zintuigen	Taal: 2. tekst: lijst van de delen der ziel (adem, zintuigen enz.)
<i>Graha's, atigraha's en indriya's</i>	Taal: 2. tekst: lijst van de delen der ziel (adem, zintuigen enz.)
lijst van soorten adem	Taal: 2. tekst: lijst van de delen der ziel (adem, zintuigen enz.)
<i>Prāṇa's</i>	Taal: 2. tekst: lijst van de delen der ziel (adem, zintuigen enz.)
relatie tussen de zintuigen en hun	Taal: 2. tekst: lijst van de delen der ziel (adem, zintuigen enz.)
opsomming van deze elementen	Taal: 2. tekst: lijst van de evolutie van de psychische en materiële elementen in Sāṃkhya (Ind.)
lijst met ethische voorschriften	Taal: 2. tekst: lijst van ethische voorschriften
Lijst van ethische voorschriften	Taal: 2. tekst: lijst van ethische voorschriften
lijst met zes elementen van yoga	Taal: 2. tekst: lijst van <i>yoga</i> -elementen (wegen naar verlossing)
Sāṃkhya betekent 'opsomming'	Taal: 2. tekst: lijst: term: <i>Sāṃkhya</i> ('opsomming') (Ind.)
lofprijzing op yoga	Taal: 2. tekst: lofprijzing op <i>yoga</i> (Ind.)
genoemd	Taal: 2. tekst: naam
naam	Taal: 2. tekst: naam
naam van de god	Taal: 2. tekst: naam, goden-
epitheton	Taal: 2. tekst: naam, persoons-: bijnaam (epitheton)
polemiek	Taal: 2. tekst: polemiek
raadplegen	Taal: 2. tekst: raad (raadgeving, -pleging)
versie	Taal: 2. tekst: versie
Nikāya's	Taal: 2. teksten, verzameling: term: <i>nikāya</i> (lit.) (Ind.-B.)
metrum	Taal: 3. vorm: metrum (maat)
literaire vorm	Taal: 3. vorm: stijl (vorm)
vers [voorafgegaan en gevolgd door een spatie]	Taal: 3. vorm: vers(regel)
verzen	Taal: 3. vorm: vers(regel)
tijd [voorafgegaan en gevolgd door een spatie]	Tijd
tijd;	Tijd
tijd:	Tijd
tijd),	Tijd
-tijd	Tijd
(tijd	Tijd
tijd van	Tijd
tijd is ook	Tijd
dag	Tijd: 2. deel: dag (dagindeling)
dagelijks	Tijd: 2. deel: dag, elke (dagelijks, overdag)
<i>Viśūvat</i>	Tijd: 2. deel: dag, middelste: term: <i>viśuvat</i> (Ind.)
avonds	Tijd: 2. deel: dagdeel: avond
Mādhyam̐dina	Tijd: 2. deel: dagdeel: middag: term: <i>mādhyam̐dina</i> (adj.) (fil. school) (Ind.)
ochtends	Tijd: 2. deel: dagdeel: ochtend ('s morgens)
jaar	Tijd: 2. deel: jaar (jaarindeling)
jaargetijden	Tijd: 2. deel: jaargetijde
regenseizoen	Tijd: 2. deel: jaargetijde: regenseizoen
donkere deel van het jaar	Tijd: 2. deel: jaargetijde: winter (donkere deel van het ~)
lichte deel van het jaar	Tijd: 2. deel: jaargetijde: zomer (lichte deel van het jaar)
maand	Tijd: 2. deel: maand
Jyaishtha	Tijd: 2. deel: maand (Ind.): Jyaishtha = mei-juni
Mārgaśīrṣa	Tijd: 2. deel: maand (Ind.): Mārgaśīrṣa = Mārgaśīrṣamāsa (lit.) = Agrahāyana = nov.-dec.

halve maanden	Tijd: 2. deel: maand, half- (twee weken)
dierenoffers (tweemaal per jaar)	Tijd: 3. periode, cultus-: tijdstip: halfjaarlijks
<i>Soma</i> -offers (eenmaal per jaar)	Tijd: 3. periode, cultus-: tijdstip: jaarlijks
's ochtends en 's avonds	Tijd: 3. periode, cultus-: tijdstip: tweemaal daags
negende maand	Tijd: 3. periode, niet-sacrale: 0009 maanden (negenmaandelijks)
permanent	Tijd: 4. temporaliteit: continuïteit
voortgang	Tijd: 4. temporaliteit: continuïteit
eeuwige	Tijd: 4. temporaliteit: eeuwigheid
heden [voorafgegaan door een spatie]	Tijd: 4. temporaliteit: heden
moderne	Tijd: 4. temporaliteit: heden
hiernamaals	Tijd: 4. temporaliteit: hiernamaals (leven na de dood)
Chronologie	Tijd: 4. temporaliteit: ouderdom
ouderdom	Tijd: 4. temporaliteit: ouderdom
oudste	Tijd: 4. temporaliteit: ouderdom
oudere	Tijd: 4. temporaliteit: ouderdom
ouder:	Tijd: 4. temporaliteit: ouderdom
oude [voorafgegaan en gevolgd door een spatie]	Tijd: 4. temporaliteit: ouderdom
geen onafhankelijke, eeuwig	Tijd: 4. temporaliteit: tijdelijkheid (eindigheid)
toekomst	Tijd: 4. temporaliteit: toekomst
verleden	Tijd: 4. temporaliteit: verleden
<i>Pūrva</i>	Tijd: 4. temporaliteit: voorafgaande periode: term: <i>pūrva</i> (Ind.)
datum	Tijd: 5. asp.: datering (periodisering, datum)
<i>Kāla</i> (tijd)	Tijd: 6. term: <i>kāla</i> (Ind.)
<i>akṣaṇḍakāla</i>	Tijd: 6. term: <i>kāla</i> , <i>akṣaṇḍa</i> - ('onveranderlijke tijd') (Ind.)
<i>karyakāla</i>	Tijd: 6. term: <i>kāla</i> , <i>kārya</i> - ('veranderlijke tijd') (Ind.)
<i>akṣaṇḍakāla</i>	Totaliteit: 1. type: compleetheid: term: <i>akṣaṇḍa</i> ('ongebroken') (adj.) (Ind.)
twee	Twee
dualisme	Twee: dualisme
Dualiteit	Twee: dualiteit
herhaald	Twee: dualiteit
Yama wijst	Twee: dualiteit: term: <i>yama</i> , <i>yamī</i> (god) (Ind.)
gescheiden	Twee: splitsing
scheiding	Twee: splitsing
tweede	Twee: tweede
planten	Vegetatie
lotus	Vegetatie: 2. srt.: lotus = Indische lotus = -, witte of roze; = -, heilige; (Nelumbo nucifera = Nelumbium speciosum = voorh. Nymphaea nelumbo)
gouden lotus	Vegetatie: 2. srt.: lotus: ε. asp.: gouden - (de zetel van het <i>Brahman</i> en <i>Puruṣa</i> , en symbool van verlichting) (fil.) (Nelumbo nucifera)
blad	Vegetatie: 3. deel: blad
bladeren	Vegetatie: 3. deel: blad, lotus- (- van de plant lotus (Nelumbo nucifera))
bloemen	Vegetatie: 3. deel: bloem (bloesem, bloemknop)
scheut	Vegetatie: 3. deel: scheut (spriet)
bosvruchten	Vegetatie: 3. deel: vrucht: α. type: bosvrucht
sap van de bloemen	Vegetatie: 4. mat.: sap (planten-, boomvocht)
bos	Vegetatie: 5. asp.: woud
bevrijde	Verlossing
bevrijding	Verlossing
Verlichting bestaat	Verlossing
verlossing	Verlossing
verlost	Verlossing
jīvanmukta	Verlossing: 1. type: <i>mukti</i> , <i>jīvan</i> - (<i>Śaiva Siddhānta</i> en <i>Śākta</i>) (Ind.)

kramamukti	Verlossing: 1. type: <i>mukti</i> , <i>krama-</i> (vlgs Vedānta) (Ind.)
verlossing van de eigen ziel	Verlossing: 1. type: zelfverlossing (~ van de eigen ziel)
Zelfverlossing	Verlossing: 1. type: zelfverlossing (~ van de eigen ziel)
bereiken van <i>samādhi</i>	Verlossing: 2. weg naar ~
De weg der verlossing	Verlossing: 2. weg naar ~
elementen van <i>yoga</i>	Verlossing: 2. weg naar ~
middel om de eenheid hiermee te	Verlossing: 2. weg naar ~
middel om verlossing te	Verlossing: 2. weg naar ~
middel tot mystieke eenwording	Verlossing: 2. weg naar ~
middel werden om het <i>Brahman</i> te	Verlossing: 2. weg naar ~
<i>Yoga</i> -elementen	Verlossing: 2. weg naar ~
Dhammayāna	Verlossing: 2. weg naar -: 'Hīnayāna' = 'Dhammayāna' = 'Brahmāyana' (Ind.-B.)
Brahmāyana	Verlossing: 2. weg naar -: 'Hīnayāna' = 'Dhammayāna' = 'Brahmāyana' (Ind.-B.)
reflectie over een wereldziel en de elementen van <i>yoga</i>	Verlossing: 2. weg naar -: 'Sāṃkhya-Yoga-mārga' (Ind.)
<i>yama</i> :	Verlossing: 2. weg naar -: 'Yoga Sūtra-mārga': <i>yogāṅga</i> 1: 'yama' (Ind.)
<i>niyama</i>	Verlossing: 2. weg naar -: 'Yoga Sūtra-mārga': <i>yogāṅga</i> 2: 'niyama' (Ind.)
<i>āsana</i>	Verlossing: 2. weg naar -: 'Yoga Sūtra-mārga': <i>yogāṅga</i> 3: 'āsana' (Ind.)
<i>prāṇāyāma</i>	Verlossing: 2. weg naar -: 'Yoga Sūtra-mārga': <i>yogāṅga</i> 4: 'prāṇāyāma' (Ind.)
<i>pratyāhāra</i>	Verlossing: 2. weg naar -: 'Yoga Sūtra-mārga': <i>yogāṅga</i> 5: 'pratyāhāra' (Ind.)
<i>dhāraṇā</i>	Verlossing: 2. weg naar -: 'Yoga Sūtra-mārga': <i>yogāṅga</i> 6 (<i>saṃyama yogāṅga</i>): 'dhāraṇā' (Ind.)
<i>dhyāna</i>	Verlossing: 2. weg naar -: 'Yoga Sūtra-mārga': <i>yogāṅga</i> 7 (<i>saṃyama yogāṅga</i>): 'dhyāna' (Ind.)
<i>samādhi</i>	Verlossing: 2. weg naar -: 'Yoga Sūtra-mārga': <i>yogāṅga</i> 8 (<i>saṃyama yogāṅga</i>): 'samādhi' (Ind.)
<i>āśrama</i>'s, 'plaatsen van ascese', die een	Verlossing: 2. weg naar -: <i>āśrama</i> 's, de vier (Ind.)
Kennis bevrijdt de mens	Verlossing: 2. weg naar -: kennis
doctrine van de verlossing	Verlossing: 2. weg naar -: kennis van de <i>Ātman</i> of het <i>Brahman</i> (= kennis over de eenheid van het zelf en het Absolute)
doctrine van verlossing door kennis	Verlossing: 2. weg naar -: kennis van de <i>Ātman</i> of het <i>Brahman</i> (= kennis over de eenheid van het zelf en het Absolute)
kennis leidt tot onsterfelijkheid	Verlossing: 2. weg naar -: kennis van de <i>Ātman</i> of het <i>Brahman</i> (= kennis over de eenheid van het zelf en het Absolute)
kennis van het <i>Brahman</i>	Verlossing: 2. weg naar -: kennis van de <i>Ātman</i> of het <i>Brahman</i> (= kennis over de eenheid van het zelf en het Absolute)
wordt bereikt, is kennis van de <i>Ātman</i>	Verlossing: 2. weg naar -: kennis van de <i>Ātman</i> of het <i>Brahman</i> (= kennis over de eenheid van het zelf en het Absolute)
aanpassing van de rituele kennis	Verlossing: 2. weg naar -: kennis van de riten
na te denken	Verlossing: 2. weg naar -: meditatie
meditatie	Verlossing: 2. weg naar -: meditatie
mediteren	Verlossing: 2. weg naar -: meditatie
concentreerde	Verlossing: 2. weg naar -: meditatie: concentratie
concentreren	Verlossing: 2. weg naar -: meditatie: concentratie
Sāṃkhya, 'overpeinzing', als middel tot	Verlossing: 2. weg naar -: overpeinzing: term: <i>sāṃkhya</i> (Ind.)
<i>Brahman</i> betreden als hij zijn plichten	Verlossing: 2. weg naar -: plichten
doel dat men nastreefde	Verlossing: 3. doel van de ~
doel van de kennis van het <i>Brahman</i>	Verlossing: 3. doel van de ~
verlossingsideaal	Verlossing: 3. doel van de ~

direct profijt	Verlossing: 3. doel van de -: direct profijt
een lang leven;	Verlossing: 3. doel van de -: een lang leven
gemeenschap met de goden na de dood	Verlossing: 3. doel van de -: gemeenschap met de goden na de dood
realisatie van het Absolute	Verlossing: 3. doel van de -: vereniging met het goddelijke
vereniging met de Ātman	Verlossing: 3. doel van de -: vereniging met het goddelijke
verlossing reeds in het leven	Verlossing: 3. doel van de -: verlichting tijdens het leven
onafhankelijk	Verlossing: 4. toestand van verlossing: vrijheid
ongebondenheid	Verlossing: 4. toestand van verlossing: vrijheid
staat dus ook los	Verlossing: 4. toestand van verlossing: vrijheid
vrij [voorafgegaan en gevolgd door een spatie]	Verlossing: 4. toestand van verlossing: vrijheid
vrije	Verlossing: 4. toestand van verlossing: vrijheid
vrijheid	Verlossing: 4. toestand van verlossing: vrijheid
en die van de natuur (prakṛti)	Verlossing: 5. object: materie: prakṛti (Ind.)
bevrijdt het	Verlossing: 5. object: ziel (geest)
verlossing van de geest	Verlossing: 5. object: ziel (geest)
subject zich van de verbinding met elk boeien;	Verlossing: 6. separ.: banden (gebondenheid)
afweer van slechte invloeden	Verlossing: 6. separ.: demonen ((magische) demonenverdriving of afwering van kwade invloeden)
dood.	Verlossing: 6. separ.: dood
ouderdom;	Verlossing: 6. separ.: ouderdom
Kennis bevrijdt de mens van gepieker	Verlossing: 6. separ.: twijfel
verdriet;	Verlossing: 6. separ.: verdriet
ziekte;	Verlossing: 6. separ.: ziekte
theorieën over verlossing	Verlossing: 7. asp.: soteriologie
verlossingstheorieën	Verlossing: 7. asp.: soteriologie
verrezen	Verrijzenis en wedergeboorte: verrijzenis (opgang)
verrijst	Verrijzenis en wedergeboorte: verrijzenis (opgang)
verrijzenis	Verrijzenis en wedergeboorte: verrijzenis (opgang)
herboren	Verrijzenis en wedergeboorte: wedergeboorte
wedergeboorte	Verrijzenis en wedergeboorte: wedergeboorte
gedaante	Verschijsing: 1. alg. verschijningsvorm
manifesteren	Verschijsing: 1. alg. verschijningsvorm
verschijningen	Verschijsing: 1. alg. verschijningsvorm
verschijnsel	Verschijsing: 1. alg. verschijningsvorm
vorm	Verschijsing: 1. alg. verschijningsvorm
<i>rūpa</i>	Verschijsing: 1. alg. verschijningsvorm: term: <i>rūpa</i> (Ind.)
gedaantewisselingen	Verschijsing: 1. alg.: gedaantewisseling
aanwezig	Verschijsing: 2. pres.: aanwezigheid
bestaan alleen in	Verschijsing: 2. pres.: aanwezigheid
bestaan van	Verschijsing: 2. pres.: aanwezigheid
voorwaardelijk zijn	Verschijsing: 2. pres.: aanwezigheid
alomtegenwoordigheid	Verschijsing: 2. pres.: aanwezigheid: alomtegenwoordigheid
coëxistentie	Verschijsing: 2. pres.: aanwezigheid: coëxistentie (naast elkaar bestaan)
afwezigheid	Verschijsing: 2. pres.: afwezigheid
bestaat dientengevolge ook niet	Verschijsing: 2. pres.: afwezigheid
bestaat dus niet	Verschijsing: 2. pres.: afwezigheid
evenwel niet, maar is slechts ingebeeld	Verschijsing: 2. pres.: afwezigheid
bestaat niet	Verschijsing: 2. pres.: afwezigheid
inzicht dat er geen verbinding	Verschijsing: 2. pres.: afwezigheid
ontbeert	Verschijsing: 2. pres.: afwezigheid
ontberen	Verschijsing: 2. pres.: afwezigheid
ontbreken	Verschijsing: 2. pres.: afwezigheid

incorporaties van gestorven zielen	Verschijsning: 3. pers.: incarnatie van de ziel (de ziel in lichamelijke gedaante, haam)
ziel als dier	Verschijsning: 3. pers.: incarnatie van de ziel (de ziel in lichamelijke gedaante, haam)
individuele gedaante	Verschijsning: 3. pers.: individuele gedaante (i.t.t. het absolute zelf)
<i>Tathāgata</i>	Verschijsning: 3. pers.: levende persoon, god als: term: <i>tathāgata</i> (Ind.)
dieren als incorporaties van gestorven	Verschijsning: 3. pers.: theriomorfisme (dierlijke gedaante)
vogels als voorstelling van de Vaderen	Verschijsning: 3. pers.: theriomorfisme (dierlijke gedaante)
ziel als dier	Verschijsning: 3. pers.: theriomorfisme (dierlijke gedaante)
sfeer of toestand	Verschijsning: 4. toest.: situatie (sfeer, toestand)
openbaring van het Absolute	Verschijsning: 5. asp.: openbaren, zich
plaats inneemt	Verschijsning: 5. asp.: substitutie
substituut	Verschijsning: 5. asp.: substitutie
vervangt	Verschijsning: 5. asp.: substitutie
verving	Verschijsning: 5. asp.: substitutie
vertegenwoordigd	Verschijsning: 5. asp.: substitutie: vertegenwoordiging
Vertegenwoordigers	Verschijsning: 5. asp.: substitutie: vertegenwoordiging
illusie	Verschijsning: 6. waarn.: illusie
illusoir	Verschijsning: 6. waarn.: illusie
als het ware, schijnen	Verschijsning: 6. waarn.: illusie: imitatie
schijnwerkelijkheid	Verschijsning: 6. waarn.: illusie: imitatie
<i>iva</i>	Verschijsning: 6. waarn.: illusie: imitatie: term: <i>iva</i> ('als het ware') (adv.) (Ind.)
<i>upadhi's</i>	Verschijsning: 6. waarn.: illusie: imitatie: term: <i>upādhi</i> (Ind.)
<i>māyā</i>	Verschijsning: 6. waarn.: illusie: term: <i>māyā</i> (Ind.)
<i>māyāvin</i>	Verschijsning: 6. waarn.: illusie: term: <i>māyāvin</i> ('illusoir, bedrieglijk') (God) (Ind.)
op te lossen	Verschijsning: 6. waarn.: verdwijning (verloren gaan)
verdwijnt	Verschijsning: 6. waarn.: verdwijning (verloren gaan)
visioen	Verschijsning: 6. waarn.: visioen
klassiek	Verschijsning: 6. waarn.: voorbeeld
voorbeelden	Verschijsning: 6. waarn.: voorbeeld
reëel	Verschijsning: 6. waarn.: werkelijkheid
werkelijk	Verschijsning: 6. waarn.: werkelijkheid
ultieme werkelijkheid	Verschijsning: 6. waarn.: werkelijkheid, ultieme
vogels	Vogel
ding	Voorwerp
boeien	Voorwerp: band
draden	Voorwerp: band
'banden van het hart'	Voorwerp: band: 'banden van het hart' (Ind.)
heilige koord	Voorwerp: band: Brahmanen-koord (heilig koord) (Ind.)
<i>guṇa's</i> ('draden')	Voorwerp: band: term: <i>guṇa</i> (Ind.)
bed [+ spatie]	Voorwerp: bed
instrument	Voorwerp: hulpmiddel (hulpinstrument, steunmiddel)
spaken	Voorwerp: spaak (van wiel)
<i>dharma</i> betekent in dit geval 'ding'	Voorwerp: term: <i>dhamma</i> ('ding') (Ind.)
teugels	Voorwerp: teugel
velg	Voorwerp: velg (van wiel)
balans	Voorwerp: weegschaal (balans)
wiel	Voorwerp: wiel (rad)
zweep	Voorwerp: zweep
vlam	Vuur
Vuren	Vuur
vuur	Vuur
onderhouden van het vuur	Vuur: 2. type: haard(vuur) (alg. en huiselijk vuur)

vuren	Vuur: 2. type: haard(vuur) (alg. en huiselijk vuur)
onderhouden van het heilige	Vuur: 2. type: heilig ~ (cultusvuur)
<i>tapas</i>	Vuur: 2. type: innerlijk -: term: <i>tapas</i> (adj. <i>tapasya</i>) (Ind.)
Naciketas-vuur	Vuur: 2. type: offervuur: 'Naciketas'-vuur (Ind.)
vijf vuren	Vuur: 2. type: vijf vuren (Ind.)
onderhouden van het vuur	Vuur: 4. asp.: branden: onderhouden van het ~
vuren te laten onderhouden	Vuur: 4. asp.: branden: onderhouden van het ~
doven	Vuur: 4. asp.: doven (trans. en intrans.)
gewaarwording	Waarneming
kennisneming	Waarneming
organen en hun activiteiten	Waarneming
waargenomen	Waarneming
waarnemen	Waarneming
waarneming	Waarneming
zoeken hun objecten uit	Waarneming
horen	Waarneming: 1. horen
hoorbaar	Waarneming: 1. horen: hoorbaarheid
(visuele)	Waarneming: 2. zien (aanblik, aanschouwen)
gezicht	Waarneming: 2. zien (aanblik, aanschouwen)
zien, te horen	Waarneming: 2. zien (aanblik, aanschouwen)
zien, horen	Waarneming: 2. zien (aanblik, aanschouwen)
zien en denken	Waarneming: 2. zien (aanblik, aanschouwen)
spraak, zien	Waarneming: 2. zien (aanblik, aanschouwen)
het zien	Waarneming: 2. zien (aanblik, aanschouwen)
ziet eerst	Waarneming: 2. zien (aanblik, aanschouwen)
ziet en	Waarneming: 2. zien (aanblik, aanschouwen)
beschouwing	Waarneming: 2. zien: beschouwing
doorgronden	Waarneming: 2. zien: inzicht (doen inzien)
inzicht	Waarneming: 2. zien: inzicht (doen inzien)
inzien	Waarneming: 2. zien: inzicht (doen inzien)
<i>cit</i>	Waarneming: 2. zien: inzicht: term: <i>cit</i> of <i>citta</i> (Ind.)
<i>Citta</i> = 'inzicht'	Waarneming: 2. zien: inzicht: term: <i>cit</i> of <i>citta</i> (Ind.)
invalshoeken	Waarneming: 2. zien: perspectief (invalshoek)
perspectief	Waarneming: 2. zien: perspectief (invalshoek)
<i>rūpa</i> (verschijning, (visuele)	Waarneming: 2. zien: term: <i>rūpa</i> (nom. act.) (KaushU) (Ind.)
zichtbaar	Waarneming: 2. zien: zichtbaarheid
zichtbare	Waarneming: 2. zien: zichtbaarheid
voelen	Waarneming: 3. voelen
aanraking	Waarneming: 3. voelen: aanraking
aanrakingen (<i>saṃsparśa</i>)	Waarneming: 3. voelen: aanraking: term: <i>saṃsparśa</i> (Ind.)
reuk	Waarneming: 4. ruiken (reuk)
geur	Waarneming: 4. ruiken: geur
smaak	Waarneming: 5. proeven: smaak
smaken	Waarneming: 5. proeven: smaak
zoetheid	Waarneming: 5. proeven: smaak: zoet
atigraha's	Waarneming: 7. term: <i>atigraha</i> ('voorbij de grijper (= zintuig of orgaan)') (BAU) (Ind.)
<i>Kalpanāpoḍha</i>	Waarneming: 7. term: <i>kalpanāpoḍha</i> ('onbewuste gewaarwording') (Ind.)
<i>Savikalpaka</i>	Waarneming: 7. term: <i>savikalpaka</i> ('bewuste gewaarwording') (Ind.)
wagen	Wagen
pijl	Wapen: pijl
pijl met de geest op de	Wapen: pijl: toeb.: pijlpunt
water	Water
damp	Water: 3. vorm: stoom (damp)
vocht	Water: 3. vorm: vocht (natheid, vochtigheid)

wateren	Wateren
oceaan	Wateren: oceaan (zee)
zee [+ spatie]	Wateren: oceaan (zee)
zeeën	Wateren: oceaan (zee)
oerwateren	Wateren: oerwateren
honger	Welzijn en ziekte: behoefte: honger (hongersnood)
gevaar	Welzijn en ziekte: gevaar (risiko)
gezond	Welzijn en ziekte: gezondheid (welstand)
kinderloos	Welzijn en ziekte: kinderloosheid
lang leven	Welzijn en ziekte: lang leven
Lijden	Welzijn en ziekte: lijden
pijn	Welzijn en ziekte: lijden
crisis	Welzijn en ziekte: onheil
ellende	Welzijn en ziekte: onheil
ongelukkig	Welzijn en ziekte: onheil
trauma	Welzijn en ziekte: onheil
<i>Duḥkha</i> = 'ellende'	Welzijn en ziekte: onheil: term: <i>duḥkha</i> (Ind.)
welvaart	Welzijn en ziekte: rijkdom (welvaart, materieel welzijn)
verslaving	Welzijn en ziekte: verslaving
welzijn	Welzijn en ziekte: welzijn
ziekte	Welzijn en ziekte: ziekte (zieke)
activiteit	Werkzaamheid
daad	Werkzaamheid
gehandeld	Werkzaamheid
handeling	Werkzaamheid
handelt	Werkzaamheid
processen	Werkzaamheid
werken	Werkzaamheid
werkzaam	Werkzaamheid
aangezet	Werkzaamheid: aanzetten
aanzet	Werkzaamheid: aanzetten
moedigt zelfs amoreel gedrag aan	Werkzaamheid: aanzetten
oorzaak	Werkzaamheid: aanzetten
veroorzaken	Werkzaamheid: aanzetten
waardoor het gevoel van	Werkzaamheid: aanzetten
interactie	Werkzaamheid: actie (reactie, interactie)
actieve	Werkzaamheid: activiteit (i.t.t. passiviteit)
activiteit	Werkzaamheid: activiteit (i.t.t. passiviteit)
<i>rajas</i> , activiteit	Werkzaamheid: activiteit: term: <i>rajas</i> , <i>rājasa</i> (adj.) (<i>guṇa</i>) (Ind.)
<i>rajas</i> , het actieve	Werkzaamheid: activiteit: term: <i>rajas</i> , <i>rājasa</i> (adj.) (<i>guṇa</i>) (Ind.)
isoleren	Werkzaamheid: afzonderen
omgeven	Werkzaamheid: bedekken: omgeven (omvatten)
omwikkeld	Werkzaamheid: bedekken: omgeven (omvatten)
kennis wordt beproefd	Werkzaamheid: beproeven: kennisproef
kookt	Werkzaamheid: bereiden: koken (brouwen)
beweegt	Werkzaamheid: bewegen (zich -)
beweging	Werkzaamheid: bewegen (zich -)
tot rust zijn gekomen	Werkzaamheid: bewegen: stilstaan, tot stilstand komen, tot staan brengen (trans. en intrans.)
geboeid	Werkzaamheid: binden
juist handelen	Werkzaamheid: daad, juiste (juist handelen)
karman	Werkzaamheid: daad: term: <i>karman</i> (Ind.)
landbouw	Werkzaamheid: ec. -: landbouw (akkerbouw)
veeteelt	Werkzaamheid: ec. -: veeteelt
kiezen	Werkzaamheid: kiezen (uitverkiezing)
wedergeboorte kiezen	Werkzaamheid: kiezen van een wedergeboorte
doorklieft	Werkzaamheid: klieven

Oefeningen	Werkzaamheid: methode
daalt af	Werkzaamheid: neervallen (zinken, neergaan, wegzakken, neerstorten)
terug naar de aarde	Werkzaamheid: neervallen (zinken, neergaan, wegzakken, neerstorten)
maken zich er meester van	Werkzaamheid: nemen (grijpen, pakken, halen, wegrukken)
<i>Graha</i> = 'grijper'	Werkzaamheid: nemen: term: <i>graha</i> ('grijper') (nom. ag.) (planeet) (Ind.)
behoudt	Werkzaamheid: onderhouden (verzorgen, behouden (blijven))
niet zullen vergaan	Werkzaamheid: onderhouden (verzorgen, behouden (blijven))
onderhouden	Werkzaamheid: onderhouden (verzorgen, behouden (blijven))
eindigt	Werkzaamheid: opheffen
doen elke morele vooruitgang teniet	Werkzaamheid: opheffen
doorbreken	Werkzaamheid: opheffen
houdt op	Werkzaamheid: opheffen
op te heffen	Werkzaamheid: opheffen
opgeheven	Werkzaamheid: opheffen
vallen weg	Werkzaamheid: opheffen
valt weg	Werkzaamheid: opheffen
verbroken	Werkzaamheid: opheffen
verdreef	Werkzaamheid: opheffen
vereffening	Werkzaamheid: opheffen
vervallen	Werkzaamheid: opheffen
vervalt	Werkzaamheid: opheffen
weg te nemen	Werkzaamheid: opheffen
inactief	Werkzaamheid: passiviteit (inactiviteit)
inactiviteit	Werkzaamheid: passiviteit (inactiviteit)
passief	Werkzaamheid: passiviteit (inactiviteit)
tamas , het donkere, passieve	Werkzaamheid: passiviteit: term: <i>tamas</i> (<i>guṇa</i>) (Ind.)
tamas , inactiviteit	Werkzaamheid: passiviteit: term: <i>tamas</i> (<i>guṇa</i>) (Ind.)
proces	Werkzaamheid: proces
scheert	Werkzaamheid: snijden (scheren, knippen)
Muṇḍaka Upaniṣad	Werkzaamheid: snijden: term: <i>muṇḍaka</i> ('geschoren (hoofd)') (lit.) (Ind.)
berust op	Werkzaamheid: steunen (onder-, - op)
ondersteunen	Werkzaamheid: steunen (onder-, - op)
Kārikā	Werkzaamheid: term: <i>kārikā</i> (lit.) (Ind.)
verborgen	Werkzaamheid: verbergen (zich -)
weging	Werkzaamheid: wegen
werking	Werkzaamheid: werking
onpersoonlijke orde van het universum	Wet en orde: orde: kosmische (levens) - of wet
systeem van orde in de wereld	Wet en orde: orde: kosmische (levens) - of wet
<i>Dhamma</i>	Wet en orde: orde: kosmische (levens) - of wet: term: <i>dhamma</i> (Ind.-B.)
Dharma, wet en waarheid voor de wereld	Wet en orde: orde: kosmische (levens) - of wet: term: <i>dharma</i> (Ind.)
volgt na het	Wet en orde: orde: opeenvolging (elkaar opvolgen (van zaken))
opeenvolgende	Wet en orde: orde: opeenvolging (elkaar opvolgen (van zaken))
vervolgens	Wet en orde: orde: opeenvolging (elkaar opvolgen (van zaken))
volgende stap	Wet en orde: orde: opeenvolging (elkaar opvolgen (van zaken))
volgt een tijd	Wet en orde: orde: opeenvolging (elkaar opvolgen (van zaken))
volgende leven	Wet en orde: orde: opeenvolging (elkaar opvolgen (van zaken))
stabiel	Wet en orde: orde: stabiliteit, evenwicht(igheid), gelijk(waardig)heid
waarheid	Wet en orde: orde: waarheid
bhūtātman , de eigenlijke ziel	Wet en orde: orde: waarheid: term: <i>bhūta</i> (adj.) (Ind.)
toestemming	Wet en orde: recht: toestemming (i.t.t. plicht)

verzekert	Wet en orde: recht: waarborging
waarborgen	Wet en orde: recht: waarborging
medewerking aan het voortbestaan van	Wet en orde: recht: waarborging van het blijvend leven van volk en familie
voorschriften	Wet en orde: wet: voorschrift
criterium	Wet en orde: wet: voorwaarde (eis, criterium)
fysiologische	Wetenschap: 1. type: fysiologie (leer der stofwisseling)
filologische	Wetenschap: 1. type: taalkunde (filologie)
lettergrepen	Wetenschap: 1. type: taalkunde: lettergreep
delen van OM	Wetenschap: 1. type: taalkunde: lettergreep: 'OM' (Ind.)
morae	Wetenschap: 1. type: taalkunde: mora (= korte klinker)
geleerd	Wetenschap: 2. asp.: onderwijs (instructie, leren)
onderwijs	Wetenschap: 2. asp.: onderwijs (instructie, leren)
'onderzoek, berekening, beschrijving van	Wetenschap: 2. asp.: onderzoek (empirisme)
empirisch	Wetenschap: 2. asp.: onderzoek (empirisme)
onderzocht	Wetenschap: 2. asp.: onderzoek (empirisme)
onderzocht moeten worden (<i>parīkṣya</i>)	Wetenschap: 2. asp.: onderzoek: term: <i>parīkṣya</i> = <i>parīkṣitavya</i> (adj.) (Ind.)
(<i>Sāṃkhya</i> =	Wetenschap: 2. asp.: onderzoek: term: <i>Sāṃkhya</i> (Ind.)
studie	Wetenschap: 2. asp.: studie (leren, lezen, geleerdheid)
studie van de Veda	Wetenschap: 2. asp.: studie van de schrift
verandering	Wisseling
evolutieserie	Wisseling: 1. alg. type: evolutieserie (nl. van elementen die in elkaar overgaan)
kloof tussen de oudere Upaniṣads	Wisseling: 1. alg. type: filosofische systeemverandering
<i>Sāṃkhya</i> in deze tekst wijkt af van de	Wisseling: 1. alg. type: filosofische systeemverandering
systeem is veranderd	Wisseling: 1. alg. type: filosofische systeemverandering
onveranderlijke	Wisseling: 1. alg. type: onveranderlijkheid
van de droomslaap over in de diepe slaap	Wisseling: 1. alg. type: overgang van de ene psychische toestand naar de andere
gaat over in het bewustzijn	Wisseling: 1. alg. type: overgang van de ene psychische toestand naar de andere
ontstaat de eenheid tussen de ziel en de	Wisseling: 1. alg. type: overgang van de ziel naar het Absolute (transcendentie)
verheven	Wisseling: 1. alg. type: statusverandering: verheffing
van de Karmadeva's	Wisseling: 1. alg. type: statusverandering: verheffing: vergoddelijking (apothese)
Gandharva, een god of	Wisseling: 1. alg. type: statusverandering: verheffing: vergoddelijking (apothese)
een dier (of lager)	Wisseling: 1. alg. type: statusverandering: verlaging
verandering van de tijd	Wisseling: 1. alg. type: tijd (omstandigheden), ~ van
veranderingen van het geloof verlopen	Wisseling: 4. transf.: geloof (in de vorm van water) in <i>soma</i> , regen, voedsel, zaad, embryo, verandering van (theorie van de vijf vuren)
de ideeën in besluiten	Wisseling: 4. transf.: ideeën in besluiten, verandering van
transformeert de indrukken van de	Wisseling: 4. transf.: indrukken van de zintuigen in ideeën, verandering van
verandering van de ziel zelf in een	Wisseling: 4. transf.: ziel in een spirituele entiteit, verandering van de
zeeën Ara en Nya	Wolk en regen: hemelse oceaan van Brahman: 'Ara' (CU) = 'Āra' (KauṣU) (Ind.)
zee Āra	Wolk en regen: hemelse oceaan van Brahman: 'Ara' (CU) = 'Āra' (KauṣU) (Ind.)
zeeën Ara en Nya	Wolk en regen: hemelse oceaan van Brahman: 'Nya' (CU) (Ind.)
regen	Wolk en regen: regen
wolken	Wolk en regen: wolk

zon [voorafgegaan en gevolgd door een spatie]	Zon
zon;	Zon
zon.	Zon
zon,	Zon
zon)	Zon
zons	Zon
zonne	Zon
zon [+ 2 spaties]	Zon
Āditya	Zon: 'Āditya' (3) (Ind.)
zonsondergang	Zon: zonsondergang
zonsopgang	Zon: zonsopgang

¹ Keith 1